

45748

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ

KALIP HAZIRLANMASINDAKİ GEOMETRİK
ESASLARIN ARAŞTIRILMASI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

45748

Hazırlayan
HATİCE BOZKURT

Danışman
Prof. Dr. ASAF GÜNHAN

İstanbul, 1995

ÖNSÖZ

Bu çalışmada giydirilen bir insanın parçalarının giyim cinsinden kalıplanması yani teknik olarak giysi kalıplarının hazırlanması esas olarak geometrik bakımdan düşünölmek suretiyle incelenmiştir.

İnsan vücudunu , biz örtmek ve giydirmek bakımından kullanmaktayız . İnşaat mühendisleride yine insanı işgal ettiği hacim ,
ve dolaşacağı , yaşayacağı hacim ve yerler bakımından düşünmek zorundadır.

Bu düşünce esas olarak alınmak suretiyle , mimar ve inşaat mühendislerinin teknik standartları taşıyan , kaynakçada 7 numarada yazılı eser de , insan vücudu parçaları ve istenildiği şekilde parçalanması esasına dayanarak bu çalışma meydana getirilmiştir.

Bu çalışmanın oluşması ve geometrik açıdan bir anlam ifade etmesine olanak tanıyan danışmanım Sayın Prof. Dr. Asaf GÜNHAN'a yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Bu çalışmanın düşünce olarak doğmasına olanak sağlajan Tekstil Bölüm Başkanı Sayın Prof. Dr. İnci TEZCAN'a ve bölümdeki tüm arkadaşlara teşekkür ederim.

ÖZET

Bu çalışmada giysi kalıplarından bilhassa etek kalıpları geometrik esasa bağlanmak suretiyle , lleriyle saptanmış bulunmaktadırdır.

llerin saptanması altın kesit esasının kullanılması suretiyle yapılmıştır.

Kullanılmakta olan alışıl gelmiş pratik yolla kullanılan altın kesit metodunun karşılaştırmalarıda verilmiştir.

ZUSAMMENFASSUNG

In dieser Arbeit wird die Abmessung von den Kleidungsformen besonders Rockformen, nach den geometrischen Methoden festgestellt. Bei dieser Abmessung wird die Methode "goldeneschnitt" verwendet.

Damit die Vergleichung bei der normalerweise gebrauchten Methoden mit den goldene - schnitt hervorgehoben, und auch die Übereinstimmung zu bewiesen ist.

İÇİNDEKİLER

1.	Tarihçe	4
1.1.	Değişiklik medeniyetlerde giyim	5
1.1.1.	Mezopotamya	5
1.1.2.	Mısır	7
1.1.3.	Girit	9
1.1.4.	Yunan	10
1.1.5.	Etrüsk	15
1.1.6.	Roma	15
1.1.7.	Bizans	18
1.2.	Değişik tarih çağlarında giyim	20
1.2.1.	Ortaçağda giyim	20
1.2.1.1.	Romanesk dönem	20
1.2.1.2.	Gotik dönem	22
1.2.2.	Yeniçağda giyim	25
1.2.3.	Rönesans dönemi	28
1.2.4.	Barok dönemi	32
1.2.5.	Rokoko dönemi	34
1.2.6.	Yakınçağ dönemi	37
1.2.7.	20. Yüzyıl dönemi	41
2.	Giysilerin geometrik şekillendirilmesi	44
2.1.	Alt beden temel etek ve etek uygulamaları	50
2.2.	Üst beden temel beden ve model uygulamaları	75
3.	İnsan bedeni ve geometrik şekillendirilmesi	94

3.1.	İki sayısının katlarına göre yapılan değerlendirme	
3.2.	Altın kesit oranlarına göre yapılan değerlendirme	94
3.2.1.	Altın kesitin açıklanması ve çizimi	98
3.2.1.1.	Altın kesitin çizilmesi	99
3.2.1.2.	Altın kesitin sayısal değeri	99
3.2.2.	Altın kesiti kullanarak yapılan bir değerlendirme	99
4.	Kalıpların hazırlanması	115
4.1.	Bilinen metodlarla hazırlanması	115
4.1.1.	Temel etek dikdörtgen şekilli	115
4.1.2.	Temel etek koni şekilli	119
4.2.	Geometrik esaslarla hazırlama	121
4.2.1.	Dikdörtgen şekilli	121
4.2.2.	Koni şekilli	124
	Sonuç	
	Kaynakça	
	Özgeçmiş	

GİRİŞ

İnsanlar yüzyıllar evvel toplu halde yaşamaya başladıklarında birbirlerini örtmeleri, birbirlerini giydirmeleri düşüncesi hakim olmuştur. Bu düşünce esasına göre örtünen şeyin bir insan vücudu olması ve insan vücudunun parçalarının değişik şekillerde örtülebilmesi düşüncesi; insanları bu parçalar arasında bağlantı kurmaya itmiştir.

Örtünmenin; bir dokunmuş kumaş, şekillendirilmiş örgü veya değişik şekillerde insan vücuduna benzemeyen hayvan derilerinden kendi üstlerine uygun olan şekillerde yerleştirilmesi ve uydurulması insanların yegane ilgi çekici işi olmuştur.

Bu düşünce işi yani insanlarda bir giysi düşüncesi insanları insan vücudunun parçaları arasında bir takım oranlar bulmaya sevk etmiştir.

M.Ö. takriben 3000 senelerinde Memphis' te piramitler alanlarındaki mezar odalarında insanların ölçüleri ile odalar arasında bazı bağıntılar bulunduğu yani geometrik olan bazı bağların varlığı görülmüştür. Burada bulunan bağıntıların yapılan veya insan örtüsü olarak düşünülen giysilerde de olacağı düşünülmüştür.

M.S. rönesans zamanındaki büyük ressamı Leonardo da Vinci, Michelangelo ve bunlardan daha evvelki zamanlara isabet eden Albrecht Dürer gibi ressamı da yaptıkları resimlerde insan ölçülerini (insan beden parçalarının ölçülerini) hemen hemen hep aynı orantılarda tutmak suretiyle eserlerini vermişlerdir.

O halde bu esaslar hakkında nelerin düşünüldüğü bir tarihsel sıraya konulabilir. Bunun için en eski medeniyetler olan Mezopotamya, Mısır, Girit, Yunan, Etrüsk, Roma medeniyetlerinde, ortaçağ, Bizans, Romanesk dönemlerinde, gotik, rönesans, barok, rokoko dönemlerinde insan topluluklarında giyim esaslarında ve bilhassa şekillendirmelerde bazı geometrik esaslara riayet edildiği sonucuna varılmaktadır.

Bu özelliği yani giysilerde geometrik şekillerin esas alınması düşüncesi ve parçaların belirli oranlar takip edilmek suretiyle yapılması, yapılması gereken işlerin normize edilmesi esasını ortaya çıkarmıştır. Bu normlama işlemi hakkında değişik yüzyıllarda değişik medeniyetlerde nelerin ne şekilde düşünülmüş olduğu bu çalışmada araştırılmıştır.

Araştırmanın esasını insan vücudu parçaları ile geometrik şekilleri ve bu geometrik şekiller arasındaki orantılı bağlantılar teşkil edecektir.

1, TARIHÇE

Bu bölümde gylsilerin veya genel anlamdaki örtünmelerin nasıl bir kaynaktan taşındıkları, değişik medeniyetlerde, değişik tarih dilimlerinde, değişik çağlarda ne gibi değişiklikler gösterdiği bunların ortak geometrik esaslarının çıkarılabilmeleri bakımından mümkün olan şekilleri ile gösterilmeye çalışılmıştır.

Bunların genel karakterleri ve benzeşimleri ayrıca belirtilmiştir.

Böylece değişik medeniyetler ve değişik çağlar arasında bir karşılaştırma olanağı da elde edilebilecektir.

1.1. DEĞİŞİK MEDENİYETLERDE GİYİM

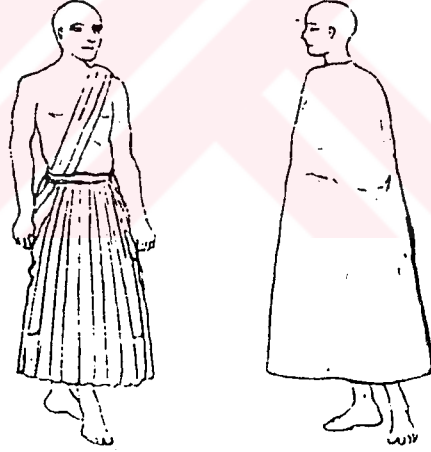
İnsanların önemli ihtiyaçlarından biri olan giyim çok eski çağlardan günümüze dek toplum hayatında birçok değişiklikler göstererek süregelmiştir.

Giyim, önceleri çeşitli tabiat şartlarından korunmak amacı ile ortaya çıkmış, aile topluluğunun kurulmasıyla örtünme başlamış ve giderek gelenekselleşmiştir.

Giysi, giyinme aracı olarak bir ülkenin, bir dönemin, bir kişinin özelliklerini belirten bir sunumdur ve her zaman uygarlığın değişimini yansıtır. Giyim her çağın, her milletin ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal şartlarından etkilenerek biçimlenmektedir.

1.1.1. MEZOPOTAMYA

M.Ö. 4500 . 4000 yılları arasında batı uygarlığı,yakın doğunun büyük nehirleri kıyısında başlamıştır. Mezopotamya uygarlıklarından biri olan Sümer uygarlığı bilinen en eski uygarlıklardandır. Bu uygarlıkta kadın ve erkek giysileri yalın bir özellik taşır. Genellikle ortak giysi türü örme tuniktir. Bu tunik kadınlar tarafından sol omuz üstünden sarkıtılarak kullanılmıştır.

Şekil 1 a , b

Kadın ve erkek kölelerin ise üst bedenleri çıplaktır. Örtünmek amacıyla kullandıkları etek ise ya faç yaprağı biçiminde ya da uçları kat kat saçaklıdır. Sümerli kadınlar gövdeyi boyuna kadar saran spiral biçiminde etekler kullanmışlardır.

Şekil 1 c

Babililer ve Asurlular da kadın ve erkek giysileri benzer özellikler taşır. Kadın giysilerinde spiral bir hareketle gövdeyi çepeçevre saran uzun şallar görülür (Şekil 1a,1b gibi). Şalın kenarları zengin saçak süslemeleriyle bezenmiştir.

Toplumun alt tabakalarında ise boyu dize kadar uzanan katlanarak kullanılan etek uçları saçaklarla bezeli etek giyilmiştir.

M.Ö. 539-331 Perslerin giyimi diğer Mezopotamya uygarlıklarından daha ayrı özellikler taşır. Yaşama biçimlerinde çekingen olan tutumları giyimlerine yansımış, tümüyle örtünmeden oluşan bir giyim biçimi ortaya çıkmıştır.

Erkek ve kadınlar uzun bluzlar ve doğu etkili oryantal pantolonlar giymişlerdir. Üst bedende ise pelerin ya da boyları dize dek inen kayışlı tunikler giymişlerdir. Bu dönemde giyilen tuniklerin en belirgin özelliği dirseklerden başlayıp genişleyerek yelpaze gibi açılan kolları, ağır işlemeleri ve bol drapeleridir.

Şekil 2 a , b

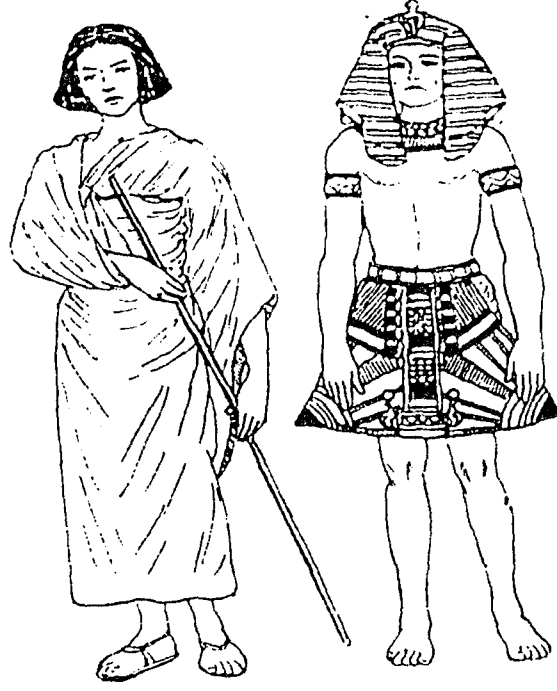
Bu giysiler ya beyaz ya da kullanılan ipliğin tabii renklerindeydi. Zamanla renk anlayışının gelişmesi ve yeni tekniklerin öğrenilmesiyle giysiler boyanıp çeşitli geometrik biçimlerle bezenmiştir.

1.1.2. MISIR

Mısır uygarlığı tarih öncesi çağlardan başlayarak yaklaşık M.Ö. 1000 yıllarına dek binlerce yıl sürmüştür.

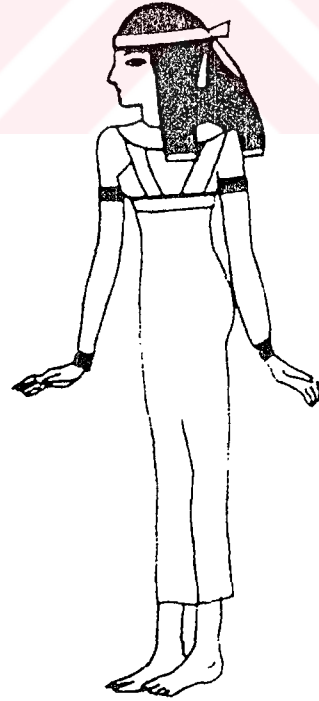
Mısır tarihi genellikle üçe ayrılarak eski krallık, orta krallık ve yeni krallık diye incelenir. Buluntulardan alınan sonuçlara göre Mısır'da iklimin sıcak olması giyimi etkilemiş ve vücudun pek çok yerini açıkta bırakan giysiler giyilmiştir. Toplumsal sınıf ayrılıkları da giyimde ayrılıklar yaratmış, toplumun alt tabakaları basit yalın bir giyime ve çıplaklığa yönelirken yüksek tabakalar daha zengin ve görkemli bir giyim seçmiştir.

Eski krallık döneminde (M.Ö. 2930-2830) alt tabaka çıplaktı. Yüksek tabaka ise örtünmek amacıyla peştemala benzeyen bir giysi ya da etek giyip bedeninin üst bölümünü çıplak bırakırdı.

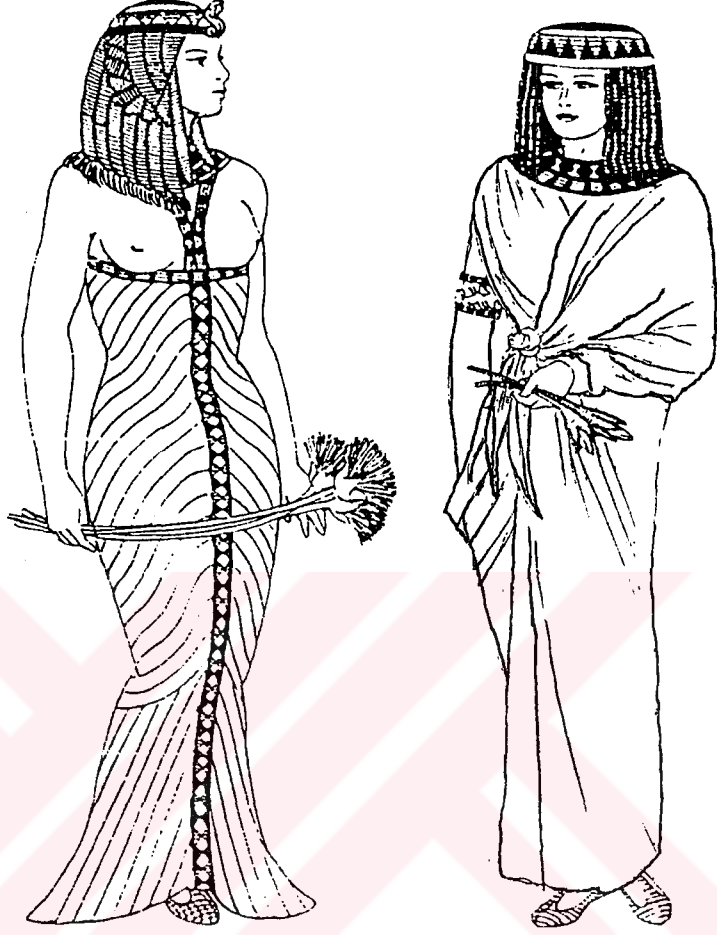
Şekil 3 a . b

Orta krallık döneminde (M.Ö. 2160-1090) kadınların giydiği dar giysi (kalasiris) göğüsten ayak bileğine dek uzanır ve omuzdan geçen tek yada çift bantla tutturulurdu. Sonraları bunlara beli sıkıca saran ve önden bağlanıp sarkıtılan kemerler eklenerek giyime daha zengin bir özellik kazandırıldı.

Şekil 3 c

Yeni krallık döneminde (M.Ö. 1090-943) iyi nitelikli kumaşlardan yapılan giysiler giyildi ve çıplak kalan beden bölümlerini şal yada pileli saydam kumaşlar örtmeye başladı. Giysilerde sol kol görüldü ve eteklerde pile başladı. Böylece kalasirislere yapılan pileler hareket ve yürüme kolaylığı sağladı.

Şekil 3 d , e

1.1.3. GİRİT

İlkçağda Girit Uygarlığında giyim özellikleri fresk ve küçük heykelciklerden öğrenilmektedir. Ege sanatının kaynağı girit sanatına dayanmaktadır. Deniz ticaret yolu üzerinde olması ile coğrafi önem kazanmaktadır.

Fresklerden öğrenilenlere göre giritli kadınlar göğüsleri açıkta bırakan, açık yakalı, belli korsajlı, etekleri dizden aşağıya farbalı giysiler giyerlerdi. Giyimdeki bu çizgiler kadında canlı, anlamlı ve kadınca bir görünüm kazandırmıştır.

Şekil 4

Farbalı etek 17. yüzyılın son yıllarında ilk kez ortaya çıkacak olan 'Farballas' lara benzemektedir.

Bu dönem kadın heykellerinde koni biçimli bir etek kompozisyonu görünür. Eteğin bazan alttan tülle, alt eteklerle desteklenmiş olduğu gözlenir. Küçük kuşak (perştemal) özel bir kemerle belde sıkılmıştır. Belin üst bölümündeki garip korsaj dantelli olup göğüsleri gösteren ve aynı zamanda destekleyen ve zekice konturu olan dar bir biçimdeydi. Kollar dirsek uzunluğundaydı.

Erkek giyiminde ise önden açık at nalı şeklinde kesimli etekler görünür. Serbestçe yürüme imkanı vermesi için böyle biçimlendirildiği söylenebilir. Bu kısaltılmış etek katlanmış bir kuşakla bele sıkıca tutturulmuştur.

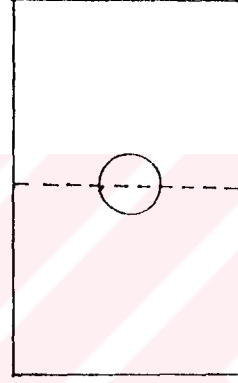
1.1.4. YUNAN

Yunan sanatçıları insan figürünü tabii olarak gösteren ilk sanatçılardır. Tanrılarını bile aynı ruhsal yapı içinde görmüşlerdir. M.Ö. 5.

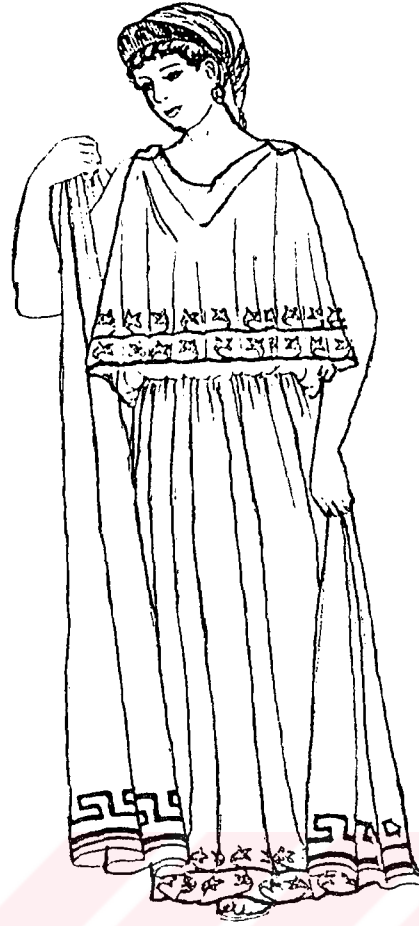
yüzyılda güzelliğin ölümsüz yasaları yaratıldı. Yunanlılar daha sonraları 'klasik stil' i yarattılar. Bu stillin ana düşünceyi düzen ve biçimdir.

Yunan giyiminin genel çizgisi bol ve dökümlü kumaş sanatından oluşmaktadır. Kadın ve erkek giysileri alt ve üst olarak iki grupta toplanır. Alt giysilerin en önemlisini 'chiton' (kiton), üst giysilerin en önemlisini ise 'himation' (himasyon) ve 'peplos' oluşturmaktadır. Kadın ve erkek için klasik tunik kiton olup 'dor ve iyon kitonu' olarak iki tipte görülür.

Yünlü kumaşlardan yapılan dor kitonu dörtgen olup boyun oyuntusundan başa geçirilerek giyilir ve bel ya da göğüs altından takılan kemerle kullanılırdı.

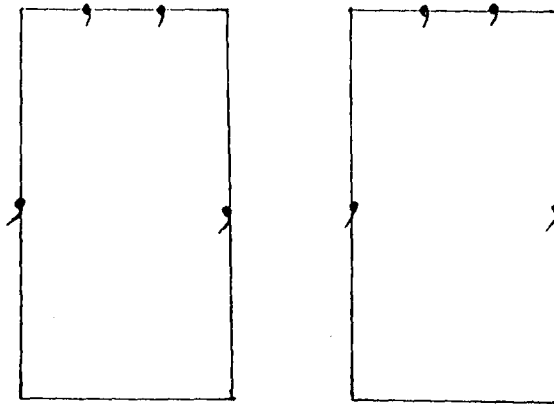

Şekil 5 a : Yunan uygarlığı ilkçağ dor kitonu (tunik)

Şekil 5 b

İyon kitonu iki parçadan oluşur, omuz ve kol altlarından bağcıklarla tutturulurdu. Bazen omuzlarda bağcık yerine klips de kullanılmıştır. Genellikle giyen insanın boyundan daha uzun olup kemerle bedene bolluk, kumaşa dökümlülük veriliirdi. İyon kitonu çoğu kez ketenden yapılırdı.

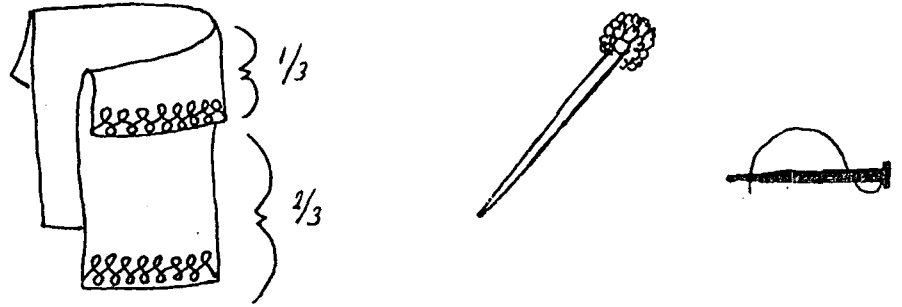
Şekil 5 c : Yunan uygarlığı ilkçağ İyon kitonu (tunik)

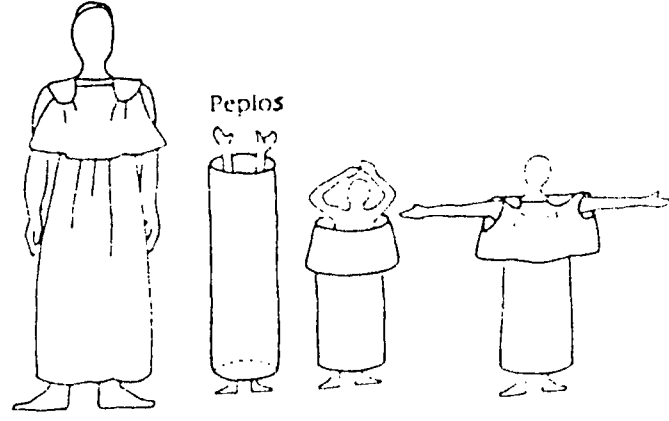
Şekil 5 d

Kiton omuzlarda tokalar ve değerli taşlarla büzülerek tutturulurdu. Erkek kitonu kadınlarınkine göre daha kısa ve gizli kemerli idi.

Tunik üstüne giyilen peplos dikdörtgen biçiminde bir kumaşın üçte birinin dışa döndürülmesi, üçte ikisinin vücudu örtecek biçimde düzenlenmesiyle oluşmuştur. Önceleri omuzlarda fibularla, sonraları klipslerle tutturulan peplos genellikle ipek ve keten türü kumaşlardan yapılmıştır.

Şekil 5 e : Yunan uygarlığı ilkçağ peplos fibula klips

Şekil 5 f

Peplosa benzer bir giysi türü de 'diplodon' du. Bu giysinin peplostan ayrılan yönü dışa dönen bölümün bele kadar uzanmasıydı.

Yunan pelerini dikdörtgen biçiminde katlanarak kullanılan (atkı biçiminde) 'himasyon' du. Himasyonun özel desenlerle donanmış bir kenarı olurdu. Himasyonlar genellikle sol omuzdan arkaya atılıp sağ kol altından öne döner, önde de sol omza atılarak kullanılırdı. Himasyonun başı örten bir kapişon oluşturacak biçimde kullanıldığı da olmuştur.

Şekil 5 g

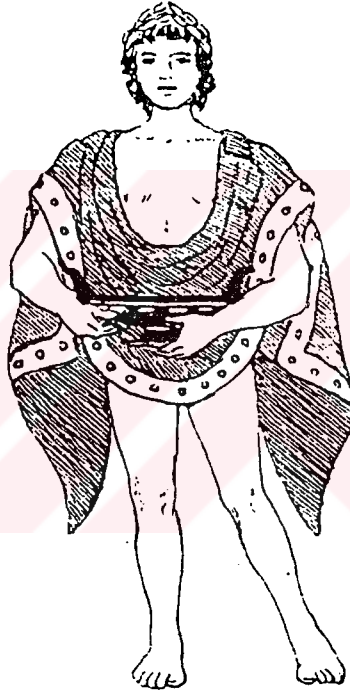
'Chlamys' (klamıs) ise genç asker ve süvarilerin giydiği, omuzdan tutturulan kısa pelerindir.

1.1.5. ETRÜSK

M.Ö. yaklaşık 12. yüzyılda kökenleri tarihin şaşırtıcı esrarları olarak kalacak olan küçük kavimler İtalya' nın ayak basılmamış adalarına çıktılar. Uygarlıkları Toskani sınır kıyılarında yüceldi ve yayıldı.

Bu gelişmenin en parlak dönemi M.Ö. 8. yüzyıldan M.Ö. 6. yüzyıla dek sürmüştür.

Etrüskler Yunanlılardan etkilenmişlerdir. Giysiler ktonun genel kullanımında Yunan giysilerine çok benzer. Renk ve desenlerin kullanımı değişiklikler gösterir. Desenler işlemeler biçiminde kullanılmıştır.

Şekil 6

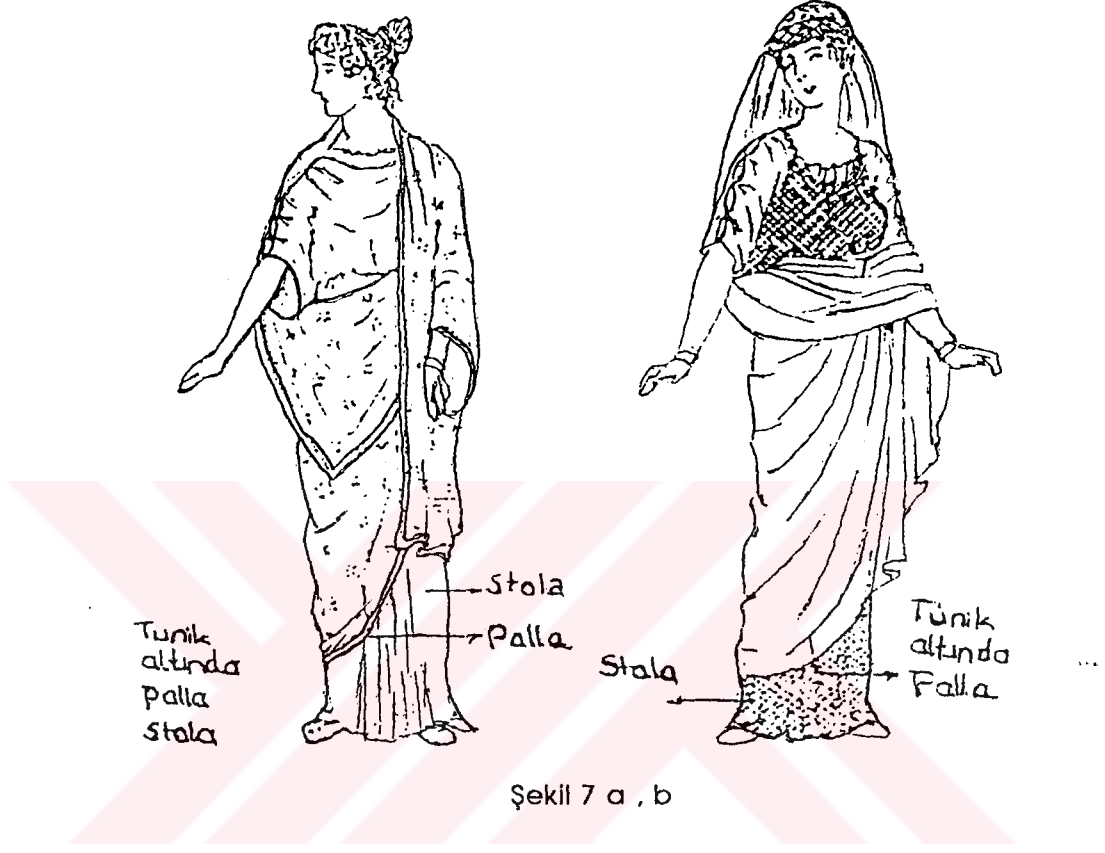
Etrüskler 'tebenna' adı verilen himasyona benzer bir pelerin giyerlerdi. Himasyonla işlevi de aynı olan tebenna dans için özel bir at nalı biçiminde biçilmişti. Kadınlar saydam, işlemeli tunikler üstüne, erkekler ise çıplak vücuda giyerlerdi.

1.1.6. ROMA

İtalya' da M.Ö. 53-M.S. 500 yılları arasında yaşayan ve Yunan sanatının devamı şeklinde disiplin ve yalınlığın esas tutulduğu bir toplumdur.

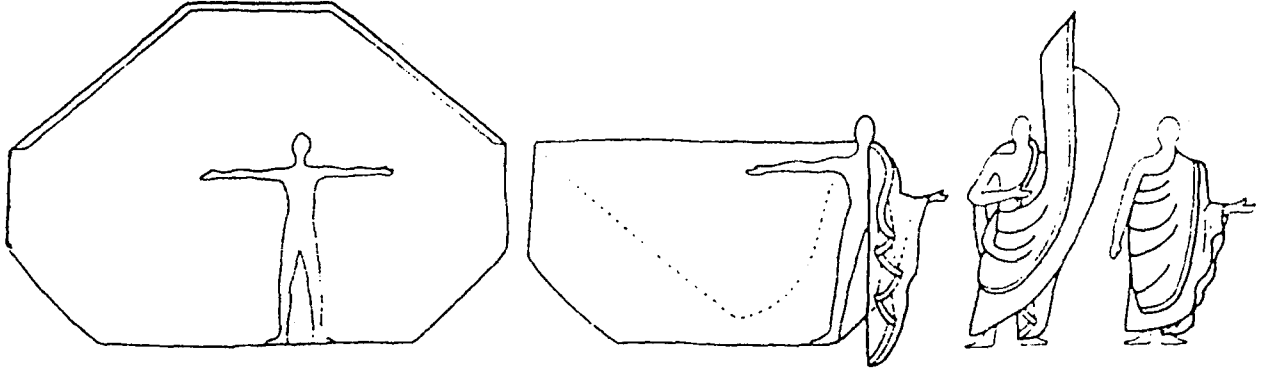
Roma giyiminin temel öğeleri doğrudan doğruya yunanlılardan kaynaklanır. Ayrıntılar yalnızca bazı ayrıntılarda ve inceliklerde ortaya çıkar.

Romalı kadınlar 'stola' diye adlandırılan yunan halkının giydiği kitona benzer bir tunik giyerlerdi. Genellikle ayak bileği uzunluğunda olan stola bele kordon kemerle tutturulur, böylece giysi üzerinde drapeler, büzgüler oluştururdu.

'Palla' ise tunik üstüne giyilen yunanlılardaki himasyona benzer kare kesimli bir tür pelerin olup kalın kumaşlardan yapılırdı.

'Toga' manto yerine kullanılmaktaydı. Önceleri yarım daire olan toga kadın ve erkeğin ortak giysisi idi. Sonraları elips biçimine dönüşmüş ve yalnızca erkek giysisi olarak kullanılmıştır.

Şekil 7 c

'Toga' bir insan boyunun iki katı uzunluğunda olup ikiye katlanarak omuz üstüne yerleştirilirdi. Daha sonra toga iki ucunun her biri tabii kıvrımlarla vücudu çepeçevre saracak biçimde kullanılmıştır. Bu giysi zarıflık ve soyluluğu sembolize ediyordu. En yaygın ve basit toga türü kaba beyaz yünlüden yapılırdı.

Şekil 7 d

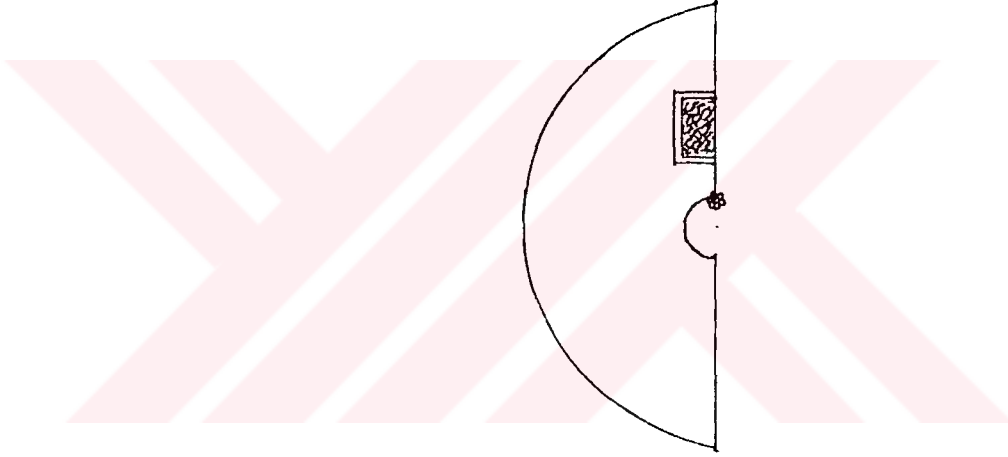
'Penula' daha çok halkın giydiği yün ya da deriden yapılan kalın pelerindi. Bazen arkasında kapişonu da bulunurdu.

1.1.7. BİZANS

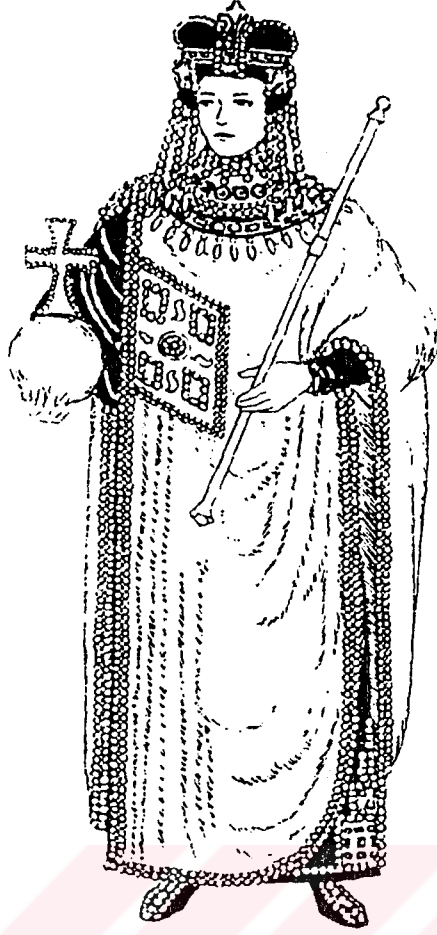
Roma İmparatorluğunun yıkılmasından sonra doğuda M.S. 313 yıllarında Bizans İmparatorluğu kuruldu. Bu ülkede ipek endüstrisi gelişmişti. Bol işlemler daha sonra da kumaş desenleri ilk kez tezgahta dokundu. Bu dokumalar altın ipliklerle işlenerek zenginleştirildi.

Bizans giyimi basit ve sade eski roma giysisi, doğunun neşeli, canlı, renkli, püsküllü, saçaklı ve mücevherli yapısına doğru biçimlenmiştir.

Bizanslılarda giyim uzun kollu tunik ve 'sagus' tan oluşur. Sagus bir tür pelerin olup yarım daire kesimlidir. Boyun bölümü oyuntuludur, sağ omuz üstünde süslü bir broş ile tutturularak giyilmektedir. Bu giysinin göğüs ortasına düşen 'tablion' denilen dikdörtgen biçiminde bir bölümü vardır. Tablion sagusun rengiyle karşıtlık oluşturan renklerde olurdu. İmparatorluk sagusunun tablionu ise değerli işlemlerle bezeli idi. Bu giysi kadın ve erkeklerce ortak kullanılmaktaydı.

Şekil 8 a : Bizans giysisi ortaçağ sagus

Şekil 8 b

Uzun saguslar yaşlı ve önemli kişiler için, kısa saguslar ise gençler içindi.

Sagus içine giyilen tunik uzun kolluydu. Kadınlarınkı yerlere kadar uzanırdı. Tunik ipek yada yünlü kumaşlarda yapılır, kol ağzları ve etek uçları işlemelerle bezenirdi.

1.2. DEĞİŞİK TARİH ÇAĞLARINDA GIYİM

1.2.1. ORTAÇAĞDA GIYİM

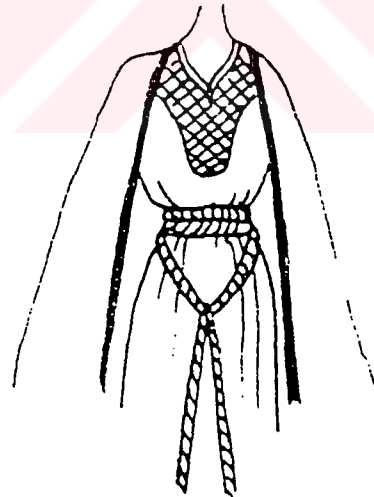
1.2.1.1. ORTAÇAĞDA ROMANESK DÖNEM

M.S. 1100 yılından sonraki orta çağın altın yüzyılları da denilen ilk ikiyüz yıl uygarlığın yeni dönemi için dünyayı hazırlamıştır. Bu dönemde tüm avrupada kadın giyimi giderek daha zarif ve süslü biçimlere dönüştü. Giysiler genellikle kuşaklı idi. Bazen bu kuşaklar süslenerek değerli bir toka ile sonlanırdı. Etek yumuşak hafif bir hareketle yere dek uzanır, olağan üstü genişlikteki, kolların uçları bazen süslenirdi.

Erkekler 'zimarra' adı verilen uzun tuniği yüzyıllarca yaygın bir biçimde kullanmışlardır. Binici erkeklerin kullandığı zimarra önden açıktır. Bu giysi bazen de ortaçağ soyluları tarafından avcılıkta kullanılmıştır. Metal kabartmalı tokası bulunan deri bir kayış zimarrayı belde tutmuştur. Tunığın kolları genellikle benzer motiflerle bezenmiş, işlemeli birleşiklerle süslenmiştir.

Bu dönemde soylular 'chaperon' adı verilen siyah başlıklı, işlemeli pelerinler giymiş, memurlar ise işlemesiz türünü kullanmışlardır.

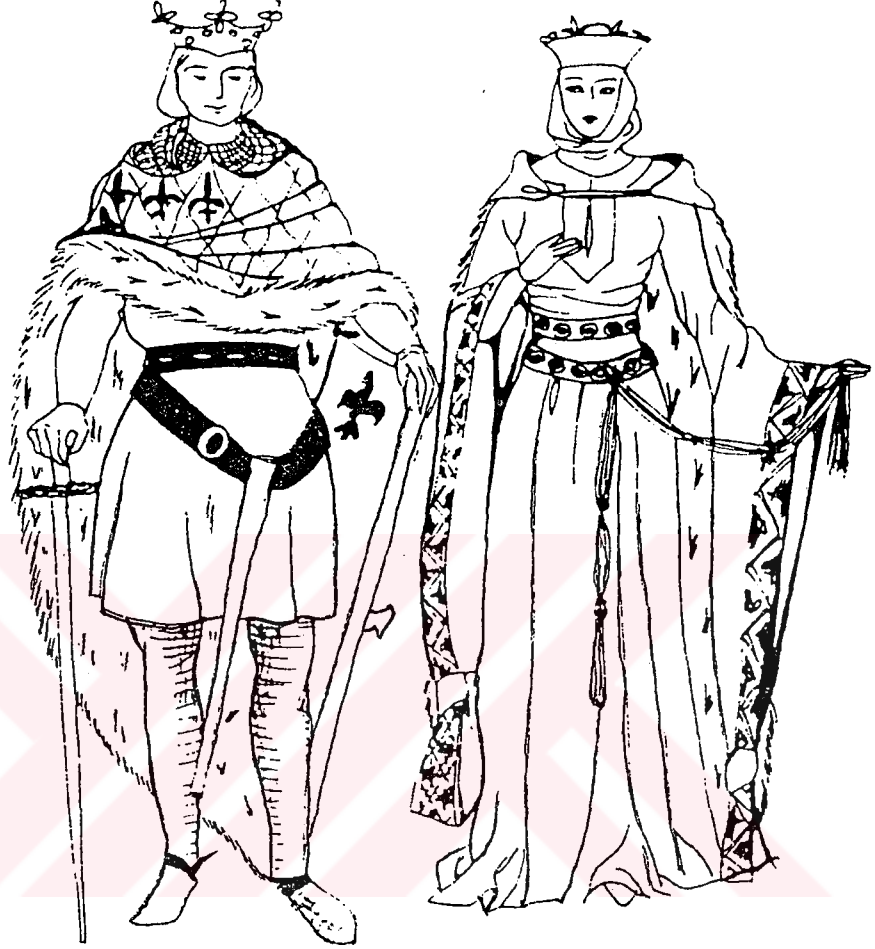
Ortaçağ Fransı'sında kadınlar 'bliaud' denen kökeni doğudan gelen geniş, bol kollu uzun elbiseler giymişlerdir (M.S. 987-1328).

Şekil 9 a

Kadınlar bliaudun altına arkadan kapanan zirhli yelek giyerlerdi. Zengin işlemeli kemerler kalçayı iki kez sardıktan sonra önde bağlanırdı. Soylu sınıfın giydiği bu elbiseler daha sonra halkın tümü tarafından giyilmeye başlamıştır. Giyime büyük üzen gösterme bu yıllarda başlar ve Fransız beğenisi giderek gelişir.

Fransa' da M.S. 1180-1223 döneminde ise giyim bazı ayrılıklar gösterir. Bu dönemde Fransız kadınları bedene oturan giysiler giymişlerdir. Elbisenin bedeni kalçaya dek uzundur ve arkadan kapanır. Genellikle iki kemer kullanılmıştır. Kollar geniş ve uzundur. Kollar bazen o kadar uzun olurdu ki yere sürülmemesi için kol uçlarına düğüm atılırdı.

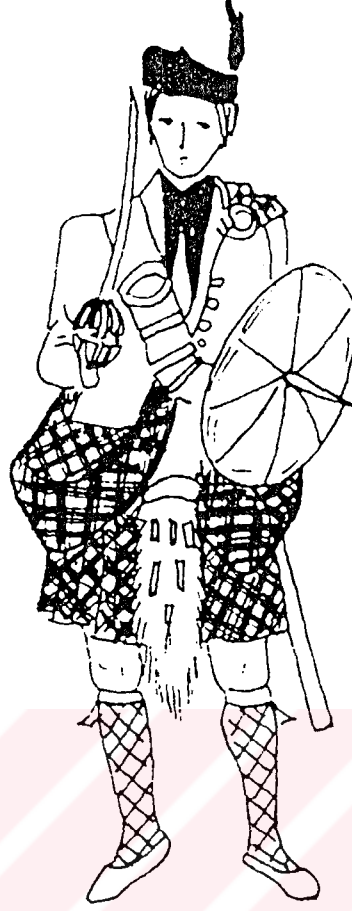

Şekil 9 b , c

Erkek giyimi de benzer özellikler göstermektedir. Elbiseler yine vücut biçimini ortaya çıkararak bedene oturur ve arkadan kapanırdı. Biri bel diğeri kol altında iki kemer kullanılmıştır. Çift tunik de görülen bu dönemde soylu sınıf erkekleri içi kürk astarlı pelerinler kullanmışlardır.

Bu dönemde İskoçya' da giyim hayat şartlarına uygun olarak biçimlenmiştir. Erkekler 'tarton' denilen kolu serbest bırakan pileli yünlü ekose kumaştan yapılmış sol omza tutturulmuş bir atkı kullanırlardı. Günlük giysi olan bu giysilerin uçları dize kadar uzayıp bele kemerle oturtulmuştur.

Bu giysilerin altına 'kilt' denilen pileli ekose etekler giyilmiştir. Kilt yanlarda bele sarılı önde çapraz yapan yarım metreye kadar uçları olan bir etek türüdür.

Şekil 9 d

Yine bu dönemde İngiltere' de özellikle çok süslü işlemeli kumaşlar kullanılmıştır. Bu kumaşları elbiselerde çok kullanmak için drapeler yapmışlardır.

Erkekler belden aşağı daralan hem kısa hem de uzun tuniklerle giyilen pantolonlar kullanmışlardır. Kolsuz, bele yarı oturan ve kalçaya dek yanları yırtmaçlı olan cüppeler hem kadın hem de erkeklerce kullanılmıştır. Bu tür tunikler çoğunlukla kürk yada işlemeli kumaştan yapılan dar kollu uzun tunikler üstüne giyilmiştir.

1.2.1.2. ORTAÇAĞ' DA GOTİK DÖNEM

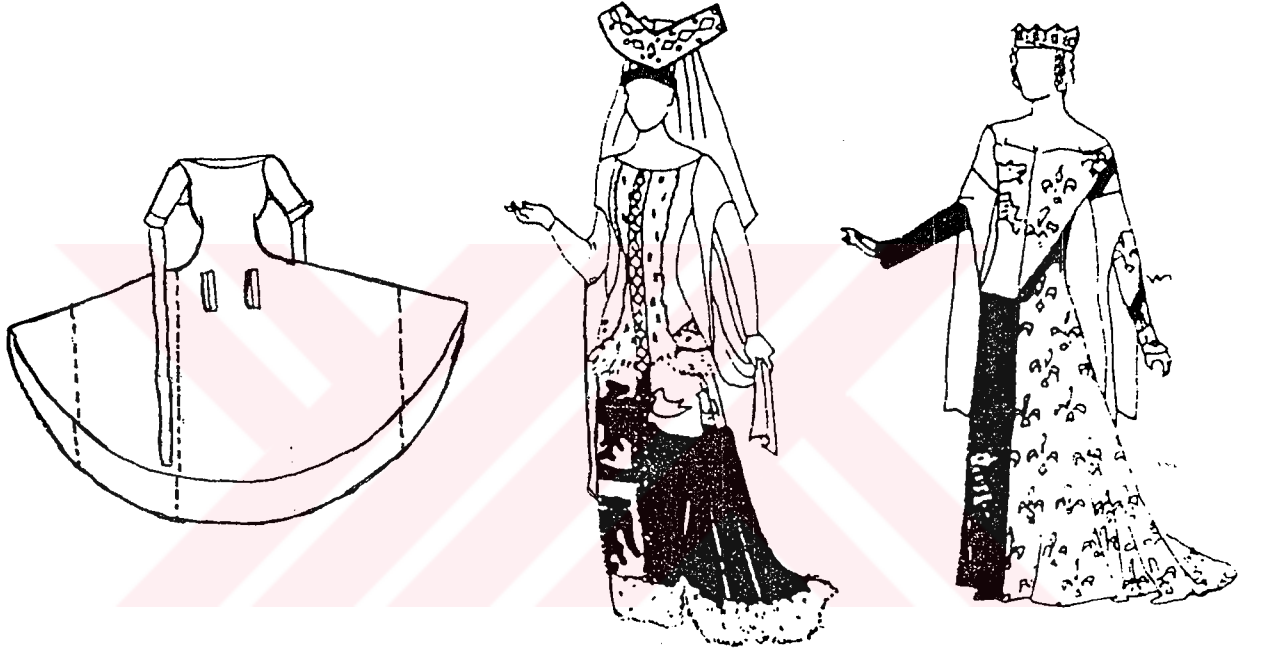
Yüksek ortaçağı içine alan gotik dönem papalık ve krallık arasında bir güç gösterisi olarak geçer. Gotik mimarlıkta görülen sivri, dikey etki, yüksek tavanlar, sivri kemerler, aşırı incelik giyimde de görülür.

Bu dönemde Fransa' da erkek ve kadın ceket ve mantolarının kenarları beyaz ve gri renkte bir tür sincap kürkü ile süslenmekteydi. Yine

Fransa' da kadın giysilerinde derin dekolte ve yerlerde sürünen etekler giyilirdi. Bu etekler kadınlara eşlik eden erkekler tarafından taşınırdı.

İngiliz soylu kadınları saray süslemeli desenlerle bezeli bir ceket, erkekler ise bedene sıkıca oturan yekek giyerlerdi. Bu giysi bazen düğmeli, çoğunlukla da kakmalı gümüş kemerle kullanılırdı.

14. yüzyılda silueti daha ince ve zarif yapma amacıyla giyimde yalın, uzun çizgi denenmekteydi. Kadın giyiminde renklerin ve kumaşların karışıklığı egemendi. Bu karışıklık üst üste giyilen giysilerde, uzun kollarda ve astarlarda daha belirgindi. Derinleşen dekolte ve uzun kanatlı kolluklar (cote hardy) içinde kadınlar melek görünümündeydi. Kot hardiler biçim olarak ilk kez İtalya' da yapılmıştı ancak Fransa' da yaygınlaştı ve kadın erkek ortak giysisi oldu.

Şekil 10 a

Kadınlarda baş giysileri çeşitlidir. 'Touret' adı verilen, çene altından geçen bir peçe, yanağın üstünden geçen bir başlıkla son bulur. Biçim olarak 200 yıl süren bu peçe Albrecht Dürer' in tablolarında ve 16. yüzyıl başlarında görülür.

M.S. (1307-1399). Bu dönemde kadın ve erkeklerin ortak giysisi bir tür palto olan 'cote hardy' dir (kot hardi).

Şekil 10 b , c

Erkek kot hardileri diz uzunluğunda ve yantardan dikişlidir. Önden düğmelerle kapatılır. Gerek kot hardiler gerekse bunların altına giyilen fanila pantolonlar, iki ayrı renkte yapılmıştır. Örneğin, paltonun sağ yanı maviyse sol yanı kırmızıdır. Pantolonda da mavi yanın parçası kırmızı, kırmızı yanın parçası mavidir.

Yüzyılın ortalarına doğru elbiselerin uçlarında dilimler görülmeye başlar. Bu dönemde giysilere özel armalar dikilmeye başlar.

Kadınlarda iyi kumaşlardan dikilmiş elbiseler görülür ve bu elbiselerin boyu uzun olup vücuda oturur, bazen de arkadan kuyrukludur. Dirsekte bollaşan zengin kolları vardır. Ayrıca dirseklerde 'tippet' (tipet) adı verilen elbisenin kumaşından ya da kürkten yapılan kol atkıları vardır.

1.2.2. YENİÇAĞ

Yeniçağın başlamasına sebep olan Rönesans ve Reform hareketleri bilim, sanat ve dinde önemli değişme ve gelişmelere yol açmıştır.

Bu dönemin sanatçıları genellikle Greko Romen sanatının seçkin örneklerinden esinlendiler ve bütün dönemlerin en güzel çıplaklarını resim ve heykelde yansıttılar. İnsan vücudunun tabii hareketleri konusunda yetkin bilgiler edinmek için anatomi öğrenip bunu resim ve heykelde insanı anlatmak için kullandılar. İnsanın irdelenmesi, incelenmesi, insan tabiatının ortaya çıkartılması sonucu giyim de kuralcılıktan kurtuldu.

Kadın giysileri yüksek bel çizgisi ile belirginleşmekteydi. Kısa, dolgun korsajları geniş etekler tamamlıyordu. Dekolte daha derinleşti. Dekoltenin açılması çoğunlukla eski tanrıların belirgin boyun uzunluğundan esinlenmekteydi ve pek çok büyük sanatçı (Boticelli, Veronece, vb) tablolarında bu klasik zevki yansıttılar.

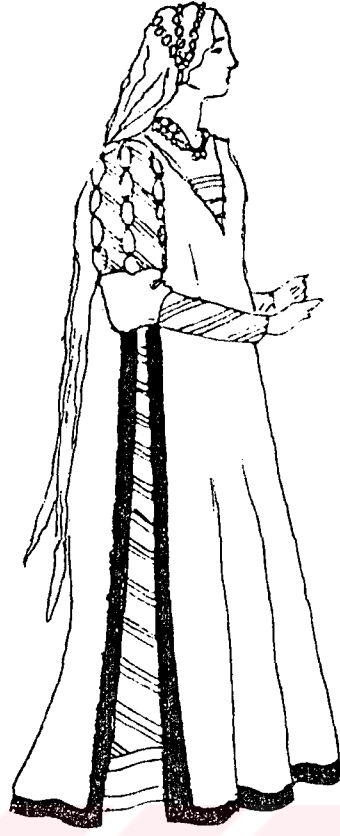
Bu dönemin seçkin sınıfı giyime aşırı özen gösterdiğinden giyim desinatörlüğü mesleği tabii olarak bir gelişme göstermiştir. Bu dönemin bir çok ünlü sanatçısı moda öğrencisi idi. Bunların arasında Pisanello, Holbein ve Leonardo da Vinci bile örnek gösterilebilir.

Almanya'da da yüzyılın ilk yarısında erkeklerde iki renkli pantolonlar ve bel düzeyinde kısa tunikler görülür.

Şekil 11 a

Bu dönemde çizgili taftalar ve ipek kumaşlar çok kullanılmıştır. Genellikle çizgili taftalar renkli iç giysilerin üstüne yakası ve etek kenarları yırtmaçlı biçimde dikilmiştir. Bu giysilerin kolları dirsekte kesik olup aradan beyaz iç kol görülür. Bu iç kol üst kolun iki ayrı parçası arasında bol büzgü ile toplanıp şişkinlik yapar ve dirsekten bileğe dek aynı kumaş olduğundan iç kolun uzantısı sanılır. Ayrıca üst kola açılan yırtmaçlar iç kolun görünmesine sebep olur. Bu küçük yırtmaçlar birbirlerine fiyonkla tutturulmuştur. Yaka önceleri kare sonra havuz olarak biçimlenmiş ve dekolte derinleşmiştir. Giysinin bedeni dardır, bele oturur, eteklerde ise bollaşır ve kabarıklaşır.

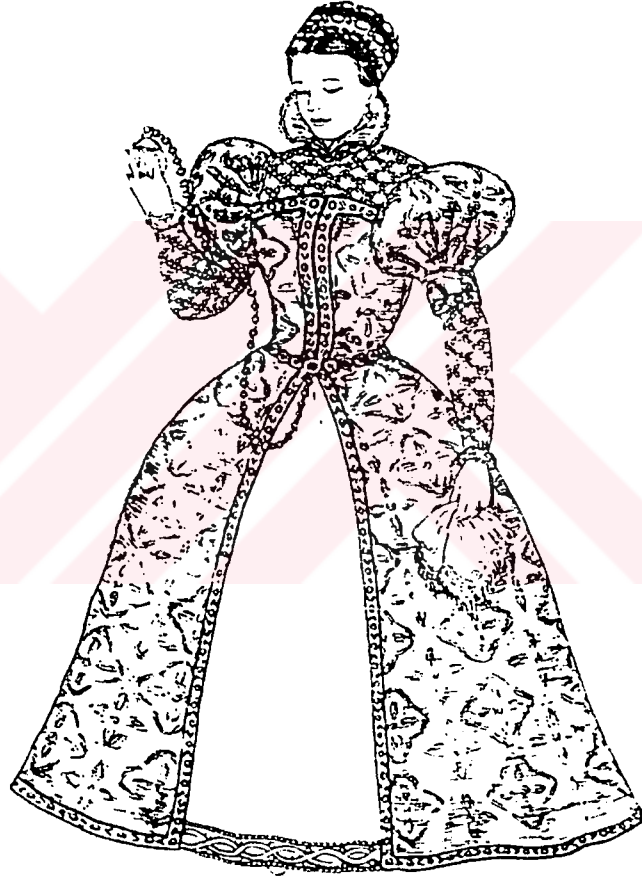

Şekil 11 b

1.2.3. RÖNESANS

(16. yüzyıl) Rönesans kadınları güzellikleri ile olduğu kadar eğitim ve kültürlerinin üstünlüğü ve giysideki beğenileri ile de belirginleşmiştir. Büyük sanatçılar kadının üstün estetik ülküsünü yarattılar. Onlar giyime yalnızca moda uyan tutkuları sebebiyle özen göstermeyip giyside kişilik bulmak için de çaba gösterdiler.

Bu dönemde pileler ağır bir biçim almıştır. İnce boyunları kolalı yakalar örtmektedir. Bu katılık kadın giyiminin karakteristiği idi ki, bu da demir korselerle tamamlanıyordu.

Şekil 12 a

Erkek giyimindeki en belirgin özellik balon biçimindeki kütlot pantolonlardır. Bunlar uzun dikey yırtmaçlı olup çok dar yeleklerle giyilmişlerdir. Soylular işlemeli kadifeden kısa pelerinler kullanmışlardır. Bazen de işlemeli giysilerin üstüne koyu renk kadifeden yapılmış yalın pelerinler giyilmiştir.

Şekil 12 b

(M.S. 1558-1603) Bu dönemde İngiltere’de erkek giysilerinde ‘ruff’ yakalar ilgiyi çeker. Ruff yaka, küçük kıvrık yakaların üstüne yelpaze biçiminde kırmalı ve muslinden yapılan bir yaka tipidir. Yelekler belde vücuda oturur, dış görünüşü eğimlidir ve önden düğmelidir. Pahalı kumaşlardan dikilen bu yeleklerin kolları dar omuzları geniş ve apoletlidir. Kol uçlarında da yakalarda görülen ruff kullanılmıştır.

Venedik tipi pantolonlar kalça çevresinde bollaşan bir özellik gösterir. Sık yırtmaçlı olan bu pantolonlar pileli etkisi verir.

Şekil 12 c

Kadın giysilerinde de erkeklerde yaygın olan kolalı ve kırmalı dik yakalar görülür. Ancak bunlar daha geniştir. Bu yakalar bir süre sonra çok geniş tülle dikleştirilmiş ve uçları göğüste biten kalkık yakalar biçimine dönüşmüştür.

Şekil 12 d

Uzatılmış ve önde sivrilmiş beden çizgileri kalçayı geniş göstermek amacıyla eteğin içine giyilen çemberler, içiçe giyilen etekler, şişkin ve mücevherlerle bezenmiş kollar görülür.

1.2.4. BAROK DÖNEM

1580-1750 yılları arasında (17. yüzyıl) Barok dönemi gelir. Barok düzgün olmayan İnci anlamındadır. Barok anlayışta abartılmış bir incelik vardı.

Dönemin başlarında giyime geometrik bir katılık egemendi fakat hemen sonra giyim değişmeye başladı, birçok biçim ortaya çıktı.

İlk dönemde 16. yüzyıl modası hakimdir. Katı korsaj önde sivrilmiştir. Özel bir etek çemberi kadın eteğinin çizgilerini belirlemiştir. Elbise kolları çok dardır. Kadın ve erkek ceketlerinin belden kalçaya dek olan bölümleri ikizkenar dörtgen biçimli parçalardan oluşmuştur.

Erkeklerde ceketler daha uzundur ancak belden kesik değildir. Bütün yakalar boynu çevreler ve dantellidir. 17. yüzyılda giyimin evriminde ikinci uzun bir dönem 14. Louis' den hemen sonra başlar. Erkeklerin etekleri çok zarıftı ve değerli dantellerle son bulmaktaydı. Ceketler 'Rhingrave' ile birlikte giyildiğinde bolerola gibi kısıydı. Rhingrave külot pantolon üstüne giyilen eteğe benzer bir tür pantolondur.

Şekil 13 a

Rhingrave dönemi 1650' den 1675'e dek sürmüş olup 'Petite oie' (küçük ördek) adı verilen, kadife ya da saten kurdelelerle süslenmişti. Petite oie aynı zamanda ceketleri, gömleklere ve külot pantolonları da süslemekteydi.

Bu dönemde kadınlar eteklerde kullanılan destekleri bıraktılar. Bunun yerine üç eteği birden giydiler. İlk etek ağır, beyaz pamuktan yapılmıştır. Önde düz, arkada ve kalçada yuvarlak, derinlemesine pileli yapılmış olup yeni silüeti belirlemektedir. Bunun üstüne hafif kumaştan yapılmış 'Falbalos' denilen volanlı bir tür elbise giymişlerdir. Daha sonra eteklere ayrıntılar eklenir. önde önlüğe benzer bir parça vardır, arkada garip katlar oluşturan parçalar eklenir. Bu model 1680 sonlarında pek moda olur.

Bu yüzyılın sonlarında kadın modası basit bir biçim alır. Uzun işlemeli yeleklerin yanısıra redingotlar, üç kenarlı şapkalar kullanılmaya başlanır. Kısa gömlekler ve kravatlar kullanılır. Tüm olarak giyimde incelik çeşitli yollarla korunur, karmaşık çizgiler yalın çizgilere dönüşür ve böylelikle 18. yüzyıl başlar.

Giysilerinin üstüne soğuk havalarda ağır kumaşlardan bol pelerin giymişlerdir.

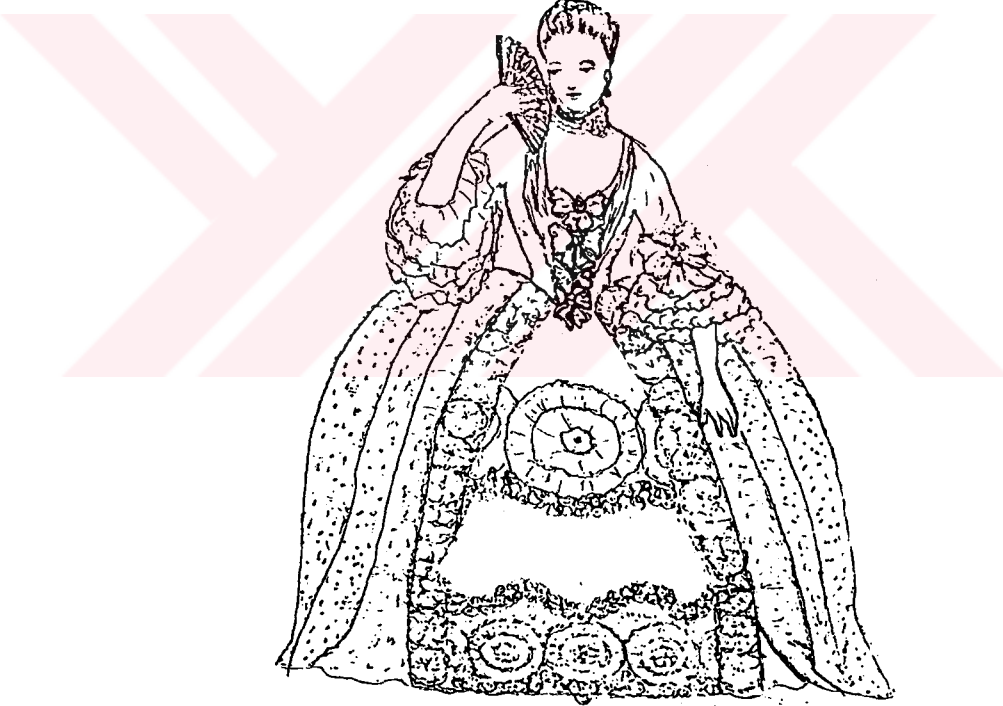

1.2.5. ROKOKO DÖNEMİ

18. yüzyılda çağdaş gelişmenin temeli atılmıştır. Rokoko denilen yeni biçim bazen Barok' un zarifleşmiş bir türü olarak parlak bir gelişme göstermiş ve çoğu kez Barok' tan etkilenmiştir.

Bu dönemde modada renk ve çizgi ile ilgili yeni düşünceler ortaya çıktı. Bunlardan yaygın olarak kullanılan 'apron' denilen önlük çok ince işlemeli olup bazı zarif giysileri süslemede kullanıldı. Yine bu dönemde rob mantoya benzer bir giysi de yapılmıştır. Bu giysi ressam Antonie Watteau' nun tablolarında ölümsüzleşmiştir.

1725' ten sonraki kadın giysileri açıklanırken 'Dessous' adı verilen iç giysiye (kadın çamaşırı) ve daha sonra da siluete değişik bir görünüm sağlayan 'Paniers' adı verilen giysiye (kalçaları yüksek göstermek için balina kemiğinden yapılan kafes) değinmek gerekir. Daha sonra paniersler etekleri kalçada yaygınlaştıran bir biçim aldı.

Şekil 14 a

1774' te kadın giyimi dantellerin işlemelerin ölçüsüz etek kafeslerinin ve çok geniş büyük perukaların en aşırı parlaklığını yansıtmaktaydı. El kürkleri daha büyüdü.

Yaklaşık 1780 yıllarında Marie Antoinette İspanyol modasından etkilendi ve soylu kadınlar 'caraco' denilen bir tür ceket giydiler. Ceketin

önü arkasına oranla daha dolgun ve şişkin olup dantellerle sona ermekteydi.

Daha sonra İngiliz modası Fransız çizgilerini yalınlaştırmayı denedi. Küçük bir ceket ile yumuşak bir etekten oluşan bir İngiliz robu ortaya çıktı. Bu etek bel çizgisinin altında at saçından küçük bir yastığı olan iç etekliğin (jüpon) üstüne giyilirdi. İngiliz robu bazen karşıt renklerde olur ancak hep beyaz dantellerle süslenirdi.

Genç bayanlar için 'Robes en chemis' giymek zariflik idi. Bu tümüyle yumuşak kumaşlardan yapılan gömleğe benzer bir kreasyondur. Saten ya da tafta kurdelelerle kalçaya tutturulurdu.

Erkekler çok süslü ve ayrıntılı pelerinler, işlemeli yelekler giyerlerdi. Bazen gömleğin bir bölümünü oluşturan kravatlar büzgülü dantellerden yapılırdı. Pantolonlar dar olup dizlere dek uzundu.

Şekil 14 b

1750' de ve daha sonraları erkekler büyük bir ihtimalle bayanların panierlerinden etkilenmişler ve erkek redingotları zengin pilelerle zenginleştirilmiştir.

Fransız İnkılabı korku ve sertlikle başladı. İnkılap erkeğinin giysisi bütünüyle yeni ve değişiktir. Kısa bir ceket ve uzunca bir pantolon, kırmızı boyun atkısı ve bere giyilmiştir. Kadınlar ise desteksiz uzun etekler

giymişlerdir. Üçgen biçimindeki omuz atkılarını ise korsajı sarıp arkada bağlayarak kullanmışlardır.

Şekil 14 c

1.2.6. YAKINÇAĞ

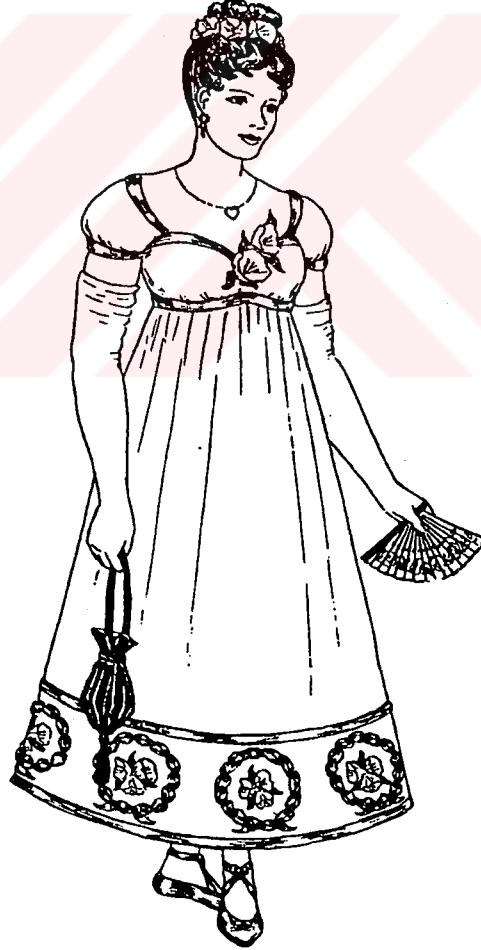
Bu çağda giyim uluslararası eş biçim almaya yönelir, aşırılıklar yok olur, yalınlık ve kullanışlılık önem kazanır.

19. yüzyıl Fransa' da Napolyon'un İmparatorluğuyla giyimde başlayan moda 'ampir' denir. Bu dönemde bel çizgisi yukarıdadır ve aşırı dekolte vardır. Beyaz giysiler moda olmuştur.

Güneş şemsiyeleri özellikle beyaz pamukludan yapılmış olan sabah giysilerini tamamlar. Bu giysilerin kolları ve omuzları küçük büzgülerle süslenmiştir.

Bu yıllarda kısa korsajı sertleştirmek için hafif korseler kullanılmaya başlanmıştır. Kısa ceketler çok modadır. 'Spencer' adı verilen bu giysi erkek modasından kaynaklanmıştır. Erkeklerde moda renk mavidir. Pantolonlar dar ve uzundur.

1825'de ilk kez 'koyun budu' denilen kollar görülür. Bu kollar bol büzgülerle içten beslenerek takılmıştır. Bir balon gibi dolgun görünümündedir.

Şekil 15 a

Bel çizgisi giderek doğal yerine oturur. Romantik dönemin yeni çizgisi kararlı ve sessizce ortaya çıkar. Romantik bayanlar sıkma bel görünümüne özenir. Zengin eteğin üstüne bel çizgisini sıkarak belirleyen korse gibi kemerle takarlar.

Erkekler de bellerinin frak altında daha ince durması için korse kullanmışlardır. Pamukla doldurulmuş, büzgülü dantelden oluşan göğüslük, dar pantolonlar 'gilet' (jile) denilen bir yelek de giymişlerdir ki bu genellikle renkli çiçeklerle bezeli ipek kumaşlardan yapılmıştır.

Şekil 15 b

1837 yılında elbise eteklerine yine çemberlerle geniş görünüm sağlanırken bunların altına iç pantolon giyilmiştir. Paçaları dantel fırfırlarla süslenen bu pantolonlar etek uçlarında görünmüştür. Beden dar bel incedir.

1850'den sonra erkek pantolonları genellikle ceketten ayrı kumaşlardan yapılmaktaydı. Redingot çizgileri içindeki ceketler uzun olup dizin hemen üstündeydi. Ceketler kadife yakalıydı ve kalıplı pantolonları tamamlayan renklerden yapılmaktaydı.

Bu dönemde kadın eteği için yeni bir destek olan 'cirinoline' yaratıldı. Cirinoline (krinolin) sert kumaştan yapılan kabarık etekli kadın giysisi olup tek çemberli bir eteği vardır.

Cirinolineden sıkılan kadınlar yeni bir biçim yaratır. Eteğin katlarından birisi arkaya çekilir ve kalça üstünde kıvrımlar kabarıklıklar oluşturulur. Bu moda 1870 sonlarında giderek daha abartılı bir biçim alır. Kalça arkadan yastıkla desteklenir. Etekler önde yere değeri, arkada ise kuyruk oluşur. Kollar dirsek boyundadır ve kol kenarları çan biçiminde tafta ve dantel fırfırlarla son bulur. Arkası kuyruklu eteğin üstüne tam bir karşılık oluşturan basit ceketler giyilmiştir.

Şekil 15 c

Kraliçe Victoria döneminde redingot zarif ve yaygın olarak kullanılan resmi bir giyim olarak kabul edilmiştir. Kuyruklar kare olmuş ve öne dönüşler yuvarlak bir biçim almıştır. Yaka küçülmüş röverler

darlaşmıştır. İe giyilen gmlelerin yakası dışa dönerek küçük kravat ya da papyonlarla kullanılmıştır. Yelekler ise yukarıdan dğmelenmeye başlar. Frak da giyilmıştir.

1871 yılında Ellen Butterich tarafından hazırlanan kağıt patronlar evde dikiş kolaylığı sağlamıştır. Yine bu yıllarda moda kitapları ve dergiler çoğaltılarak günün modası yaygınlaştırılmıştır.

1.2.7. 20. YÜZYIL

20. yüzyıl yeni teknoloji, canlılık, anlatımcılık yüzyılıdır. Bu yüzyılın ilk on yılında kadınlar gösterişli etekler, jartiyeri görünen siyah çoraplar giyorlardı. Bu yıllarda kadınlar dantelli, dar kolları olan uzun elbiseleri, yumuşak saç modellerini benimsemişlerdi. Etekler yere dek uzundu. Kollar dirseğe dek sıkı oturur, volan ya da kabarık manşetlerle son bulurdu. Elbiselerde bazen uzun kuyruk görülmekteydi.

Erkek modası yıllarca bir değişiklik göstermezken kadın modası çok sık değişir. 1912' de 'ampir'in bel çizgisine ve 'entrave' denilen dizlerin altında eteğe takılarak hareketi kısıtlayan kurdelenin şaşırtıcı modasına birdenbire ve kısa bir dönüş olur. Aradan yalnızca bir yıl geçmiştir ki etekler Türk şalvarları biçimine dönüşür.

Şekil 16 a , b

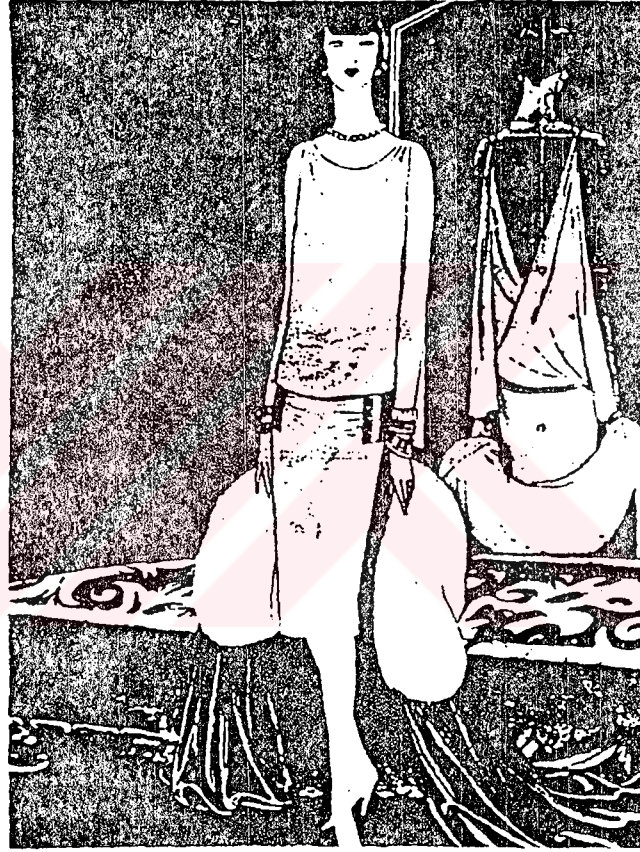
1915'te bel çizgisi beldedir. Ceketlerin çan biçimindeki etekleri buna karşıt olarak sıkıca vücuda oturan üst bölümleriyle vurgulanır.

1918 yıllarında kadın modası benimsenebilir modeller yaratmaya başlar. Uzun şık bluz biçiminde üst glysiler yeni bir yumuşaklık ve kürkle süslü geniş pelerinlerle yeni bir silüet geliştirilir.

1925'te etekler çok kısadır. Bazen bu etekler düşük olan bel çizgisinden inen uzun bir saçaktan yapılmıştır. Dekolteler arkada çok derin olup fazladan kumaş parçaları çıkar.

1930'larda sinema yıldızları modayı önemli ölçüde etkiler. Yumuşak, kloş fötr şapkalarla yüz anlatımları gölgelenmiş, tabii çizgilerini saklayan erkeksi görünüşü uzun etekli tayyörler giyilmeye başlanmıştır. Bazen de vücut çizgilerini ortaya çıkaran ipek krep kumaşlardan yapılmış giysiler kullanılmıştır.

Bu dönemde ortaya çıkan giyim özellikleri kadın modasında uzun süre geçerliliğini sürdürür. Bu yıllardaki giyim özellikleri bugün bile tekrarlanmaktadır.

Şekil 16 c

1930'dan sonra kısa süren modeller görülür. Ancak bunlar fazla tutulmazlar. İkinci dünya savaşından sonra ortaya çıkan ve 1915 yıllarının çizgilerini taşıyan giysiler yeniden moda olur ancak savaş sonrası ülkelerine ekonomik yük olduğu için kısa sürede etkisini yitirir.

1953'ten sonra çok dar olmayan ve vücut çizgilerini belirten modeller kullanılır. Bu giysilerde bel çizgisi doğal yerindedir.

20. yūzyılın ikinci yarısında endüstri modayı önemli ölçüde etkiler. Sık sık değişen giyim modası gerek yaygınlaşan moda evleri gerekse gelişen tekstil ve konfeksiyon kuruluşları için reklamın da etkisiyle önemli bir ekonomik kaynak durumuna gelir.

Böylece M.Ö.ki yüzyıllardan başlayarak 20. yüzyıla kadar olan zaman şeridi içinde insan giyiminin (gerek kadın gerek erkek olarak) nasıl değişikliklere uğradığı kısa bir film halinde sıralanmış bulunmaktadır.

Bu bölümden çıkarılacak geometrik düşüncenin insan vücudunun örtülmesi ve bu örtünmenin insan gözüne hoş görünmesi esasına dayalı olarak pek çok değişik şekillendirilmesi özelliğidir.

Fakat bir yerde geometrik esasların saptanabilmesi için, orada ortak bir takım geometrik invariyanlıkların saptanabilmesi gereklidir. Bu geometrik invariyanlıklar da ölçülen insan vücuduna eşit hem vücut parçaları arasındaki oranların saptanması ve hem de bu parçaların örtünmesinde bunlar arasındaki ahengin ve göze hoş görünmesinin saptanmasıdır.

Biz aşağıdaki bölümlerde bu sorunun birinci kısmına kısmen de olsa cevap bulmaya çalıştık. Sorunun ikinci kısmı da zevklerin yerleştirilerek yeni moda-showların saptanması işi olup bu da stilslerin işi olarak bırakılmıştır.

2. GİYSİLERİN GEOMETRİK ŞEKİLLENDİRİLMESİ

Eski çağlardan beri insanlar soğuktan ve dış etkilerden korunmak için giyinmişlerdir. Bu giysiler önceden hayvan derilerinden sonradan dokuma kumaşlardan yapılmaya başlanmış ve gelişmiştir.

Bu giysiler daima kesin şekil ve biçimlerde kullanılmıştır.

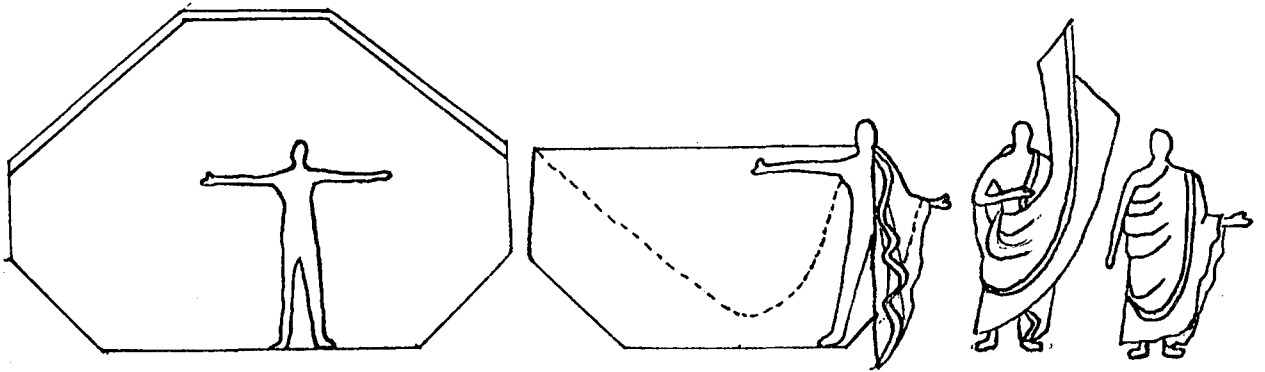
Giysiler hayvan derilerinden yapıldığında derinin şekli ve boyutları giysinin son şeklinde etkili oluyordu. Dokumacılık sanatı kumaş üretmeye başladığında yapılacak giysinin şekline, formuna göre uzunluk ve genişliği belli kumaş ya da materyal kullanılmaya başlandı.

Dokuma kumaşlar tezgahtan çıktığı gibi kare, dikdörtgen parçalar halinde kesilmeden kullanılıyordu.

Hangi çeşit elbise olursa olsun insan bedenine uyması için bazı yollarla hazırlanması gerekir.

Kumaşlar bele, omza ya da boyun etrafına sarılarak kullanılıyordu. Bu basit giysilerde hiçbir kesim ve dikiş yoktu. İnsanlar uzun kumaş parçalarını katlayarak, vücudu sarak örtüyorlardı. Bu örtülen parçalar genel olarak dikdörtgen şekillidir.

Eski Yunan giysilerinde pelerinlerin, tuniklerin geniş dokuma kumaşlardan oluştuğu görülmüştür. Romalıların togası, yunan pelerinlerin, tuniklerin geniş dokuma kumaşlardan oluştuğu görülmüştür. Romalıların togası yunan pelerinlerinin gelişmişiydi. Yunan giysileri dikdörtgenken Roma versiyonları daha kolay vücudu sarmak için daha az köşeliydi.

Şekil 1

Böylece (Şekil 1)de bir toganın şekli görülmektedir. Buna göre alınan kumaş sadece köşeleri yuvarlanarak belli bir kısımdan katlanır ve

vücudu sarıp bir ucunun omuzdan atılmasıyla giysi omuzda taşınarak kullanılırdı.

Hindistan'ın sarısi 5 - 7 m. uzunlugunda yaklaşık 1 m. genişliğinde dokuma kumaşın vücuda farklı şekilde sarılmasıyla kullanılmış, üstelik eski çağlardan günümüze aktarılmış bir giysi türüdür

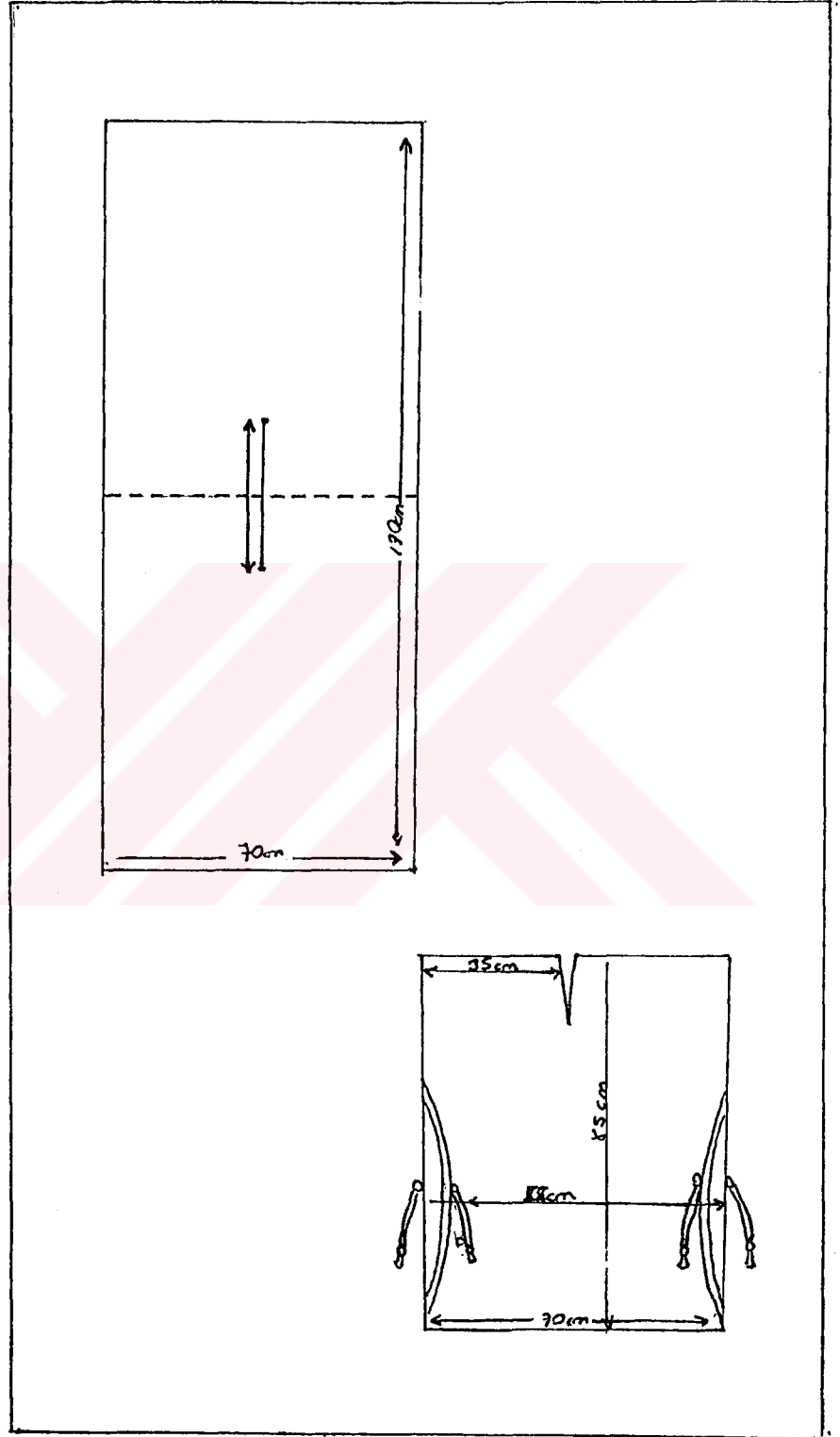
Şekil 2

(Şekil 2)den görüldüğü üzere aynı kumaş parçasının değişik şekillerde sarılmasıyla değişik giyim tarzları ortaya çıkmaktadır.

Giysiler geniş dokuma tezgahlarında dokunarak ek yerleri içinden dikilerek oluşturulduğunda kumaşa sarmaya göre tercih edildiler.

Önceleri yatay dar dokuma tezgahlarında dokunan kumaşlarla az dikişli giysiler yaratmaya başladılar. Bunlardan biri pançodur. Pançoda ikiye katlanan kumaşın ortasında başın geçeceği bir oyuk hazırlanıyor, yanlardan bağlanıyor, kenarları dikiliyor, omuzlardan aşağıya sarkan bir giysi oluyor. (Şekil 3)

Panço

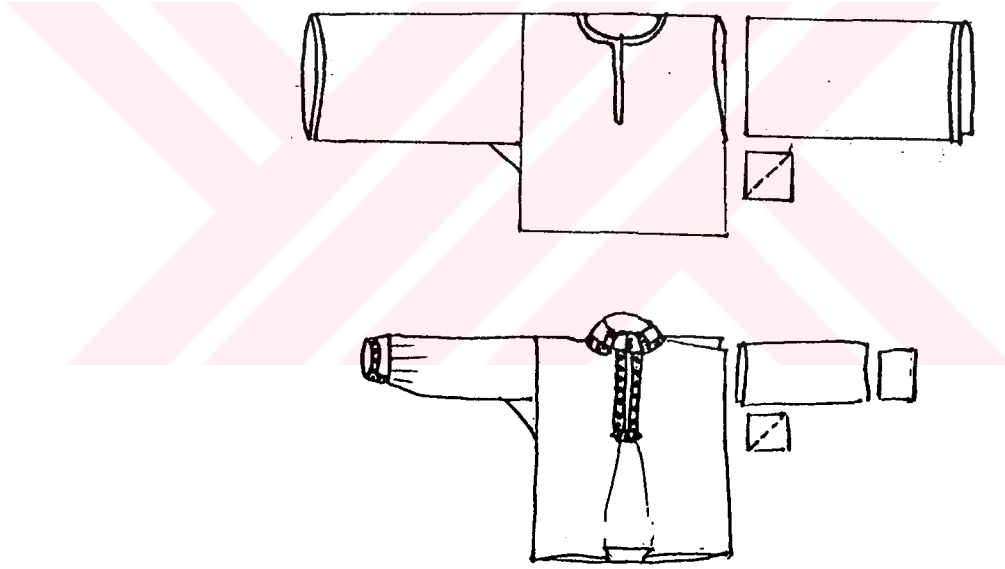
Şekil 3

(Şekil 3)de görülen panço pek çok gliysiye öncülük etmiştir. Boyun açıklığı bırakılarak kullanılan bluzlar, tişörtler, tunikler, elbiseler gelişmiştir.

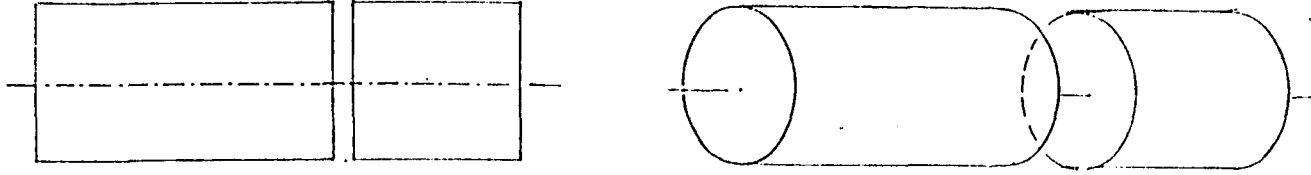
Eski zamanlarda ortadoğuda yapılmış bir bluz incelendiğinde ön ve arka bir dikdörtgenden oluşmuştur. Buna hareket kolaylığı sağlayacak biçimde dikdörtgen kolların eklenmiş olduğu görülmüştür.

Bu pek çok dikdörtgenlerin birbirlerine eklenmesi, iki ayrı büyüklükte (yarıçaplı) silindirik parçasının birbirine eklenmesi geometrik parçalar olarak düşünülmeli. Bu iki parçanın da sonunda bir parçada birleştirilmesi (Şekil 4b) sureti ile kol ve kol ağzları şekilleri birlikte oluşturulmaya başlanmış olmaktadır.

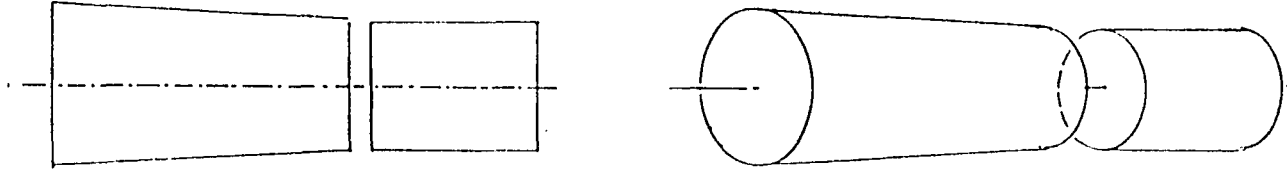
Böylece dikdörtgenlerden elde edilen silindirik şekilleri (kollar) birleştirilmesi ile kesik koni şekillerinin açılımları ve dolayısı ile dikdörtgenler, yamuk şekillerine dönüşerek tek dikişle kolların yapılması mümkün kılınmıştır. (Şekil 4c)

Şekil 4 a

Şekil 4 b

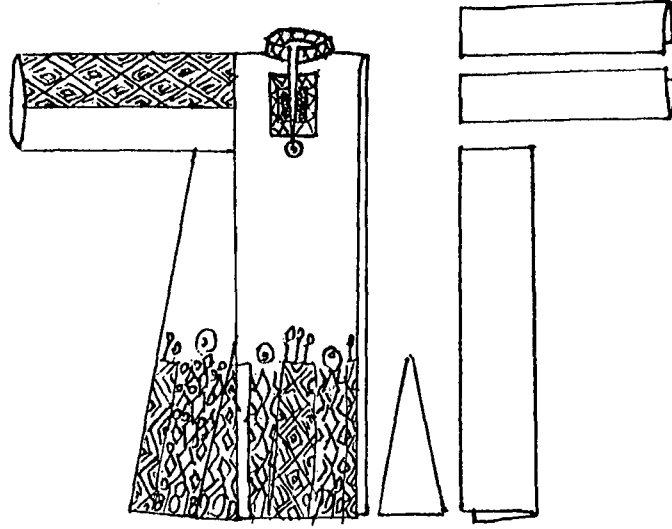

Şekil 4 c

Kuzey Amerika'da gömlelerde ilk yaka görülmüştür. Boyunduruk ya da bağ da denilen bu parça omuzlara düzgün uyabilen şekilde ve gerekli yerlere gerekli bolluklar ve rahatlıklar verilerek kullanılmıştır.

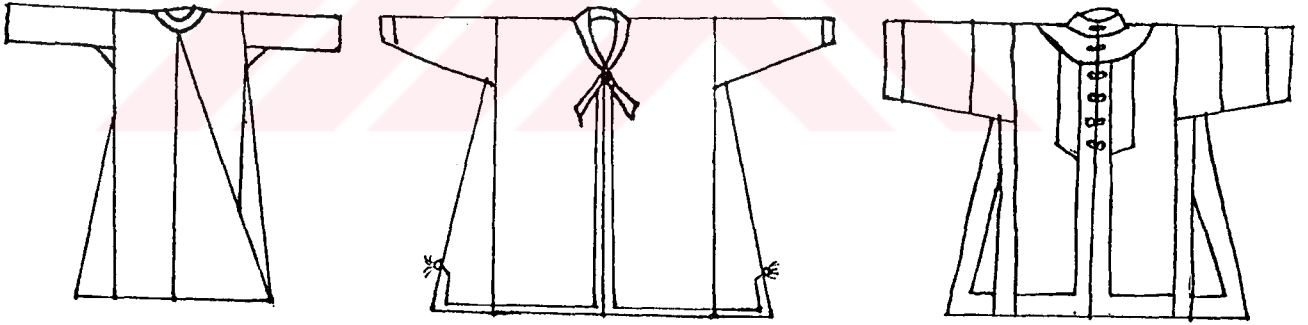
18. yüzyılda İngiltere'deki çiftçiler ve köylüler tarafından kullanılan iş gömleği tümüyle dikdörtgenlerden, karelerden ve yamuk şekillerden oluşmaktadır.

Türkiye ve Yunanistan'da bulunan gömlelerde kol ve bluzun yan parçası bir kullanılmı Türk etkisinin bulunduğu alanlarda gömlek ve elbiselerde bol kollar ve geniş eteklerde kullanılmıştır. Etekleri genişletmek için yan ve orta parça arasına üçgen parça konularak genişletme sağlanıyordu. Böylece dikdörtgen şekiller arasında üçgen şekillerin de girmesiyle kalıp yapımında geometrik şekiller daire, dikdörtgen ve üçgenlerde yapıldığı görülmektedir.

Şekil 5

İnsanlar başın daha kolay geçmesi için önde bir kol açmışlar ve buna bir parça bağlantısı yapmışlar. Bu parça omuzlardan arka yakadan birbirine bağlanmış buna geniş kollar da eklenerek kaftan diye bilinen giysi son şeklini almıştır. Dar dokuma kumaş parçalarının eklenerek kullanıldığı bu giyside ön iki arka bir parçadan oluşuyor. Önden açık bu giysi kolaylıkla giyilebiliyor.

Şekil 6

Böylece kare, dikdörtgen, üçgen ve yamuk parçaları birleştirerek vücuda uygun giysiler oluşturmak uzun süre devam ettikten sonra iki boyutlu kalıp çıkarma sistemleri geliştirildi. Bu sistemler uzun araştırmalar sonucu geometrik ve matematiksel formüller yardımı ile insan vücuduna uygun şekilde kalıp parçalarının çıkarılması esasına dayanıyordu. Bu sistemlerin en önemli noktası insan vücudundan alınmış standartlaştırılmış ölçülerin kullanılmasıydı. Bu standart ölçüler ile insan vücudunun parçaları

arasındaki oranlar 3. bölümde değişik yönleri ile incelenmiş ve bu incelemeye ait gerekli şekiller verilmiştir.

Sistemler yaratıcılarının adıyla kullanıldı. Paft, Müller gibi. Bu sistemler zamanla daha da geliştirildi ve istenilen her model ve her vücut tipi için iki boyutlu kalıplar hazırlanabilir hale getirildi.

2.1. ALT BEDEN TEMEL ETEK VE ETEK MODEL UYGULAMALARI

Bu bölümde Müller sistemine göre hazırlanmış temel etek çizimleri ve bunlarla ilgili model uygulama çizimlerine yer verilmiştir.

Temel etek, vazo etek, genişletilmiş etek, altı parçalı etek, daire etek, koni etek, kloş etek, pantolon etek kalıpları verilmiş etek baz kalıbı, şablondama, sıçrama oranları ve serileştirilmesi ile çalışmalar verildikten sonra etek model uygulama kısmında değişik üç model uygulamalı etek çizimi verilmiştir.

Burada amaç günümüzde kullanılan Müller sistemini ve iki boyutlu kalıp çıkarma sistemini göstermektir.

PAFTA LİSTESİ

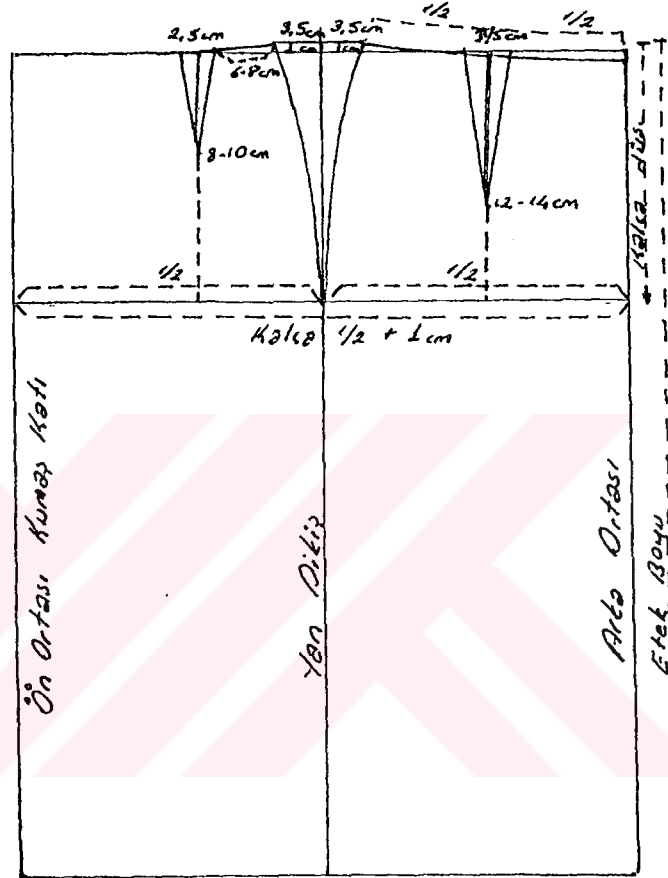
Pafta 1	Temel etek
Pafta 2	Vazo etek
Pafta 3	Genişletilmiş etek
Pafta 4	Genişletilmiş etek açılmış şekli
Pafta 5	Genişletilmiş etek baz kalıp
Pafta 6	Genişletilmiş etek şablon çizimi
Pafta 7	Genişletilmiş etek sıçrama noktaları, yönleri ve oranları
Pafta 8	Genişletilmiş etek serileştirme
Pafta 9	Altı parçalı etek
Pafta 10	Daire etek
Pafta 11	Koni etek
Pafta 12	Kloş etek
Pafta 13	Pantolon etek
Pafta 14-15	Genişletilmiş etek üzerine 1. model uygulama
Pafta 16-17	Genişletilmiş etek üzerine 2. model uygulama
Pafta 18-19	Genişletilmiş etek üzerine 3. model uygulama
Pafta 20	Temel beden şeması
Pafta 21	Temel kol şeması
Pafta 22	Temel beden şeması üzerine kolda genişleme
Pafta 23	Temel kol çiziminde genişletme
Pafta 24	Temel beden şablon çizimi
Pafta 25	Temel kadın bedeni serisinde sıçrama noktaları, yönleri ve oranları
Pafta 26	Temel kadın beden kolu üzerine şablon çizimi ve seri farkları, yönleri ve oranları

Pafta 27	Temel kadın bedeni serisi
Pafta 28	Temel kadın beden kolu serisi
Pafta 29	Temel kadın bedeni üzerine model uygulama
Pafta 30	Temel kadın bedeni üzerine model uygulama
Pafta 31-31a	Temel kadın bedeni üzerine model uygulama

ÖLÇÜLER

Bel : 68
 Kalka : 94
 Kalka düs : 20
 Etek boyu : 66

Pens Hesaplaması

Kalka $\frac{1}{2} + 1 = 48 \text{ cm}$

Bel $\frac{1}{2} + 1 = 35 \text{ cm}$

pens payları toplamı 13 cm

Ön pens : 2.5 cm

Arka pens : 3.5 cm

Yen pens : 7 cm

Pafta 1

GENİLETİLMİŞ ETEK

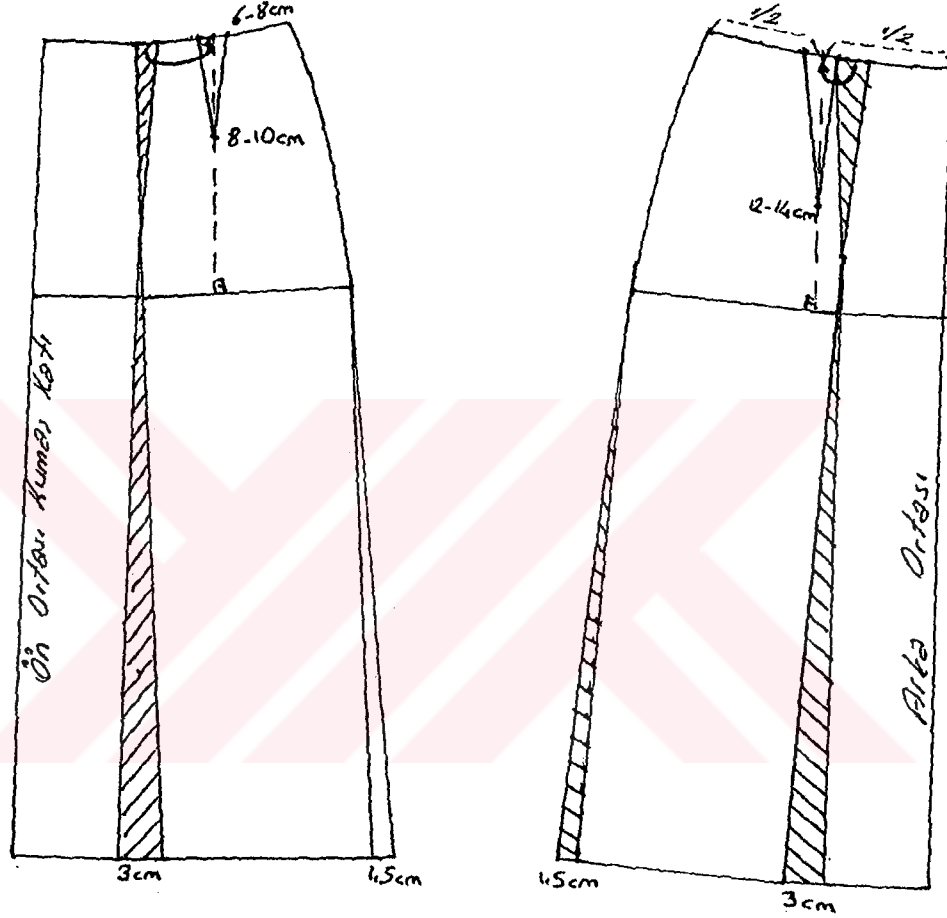
ÖLÇÜLER

38 Beden
Açılmış Sekli

ESG 4

20

Şema 2

Not: Ön ve Arka pensler ölçülerle yeni yerlerine taşınır.
Etek ucunda utlatılan yere verilen bolluğun 1/2'si kadar yandan etek ucuna bolluk olarak verilir.

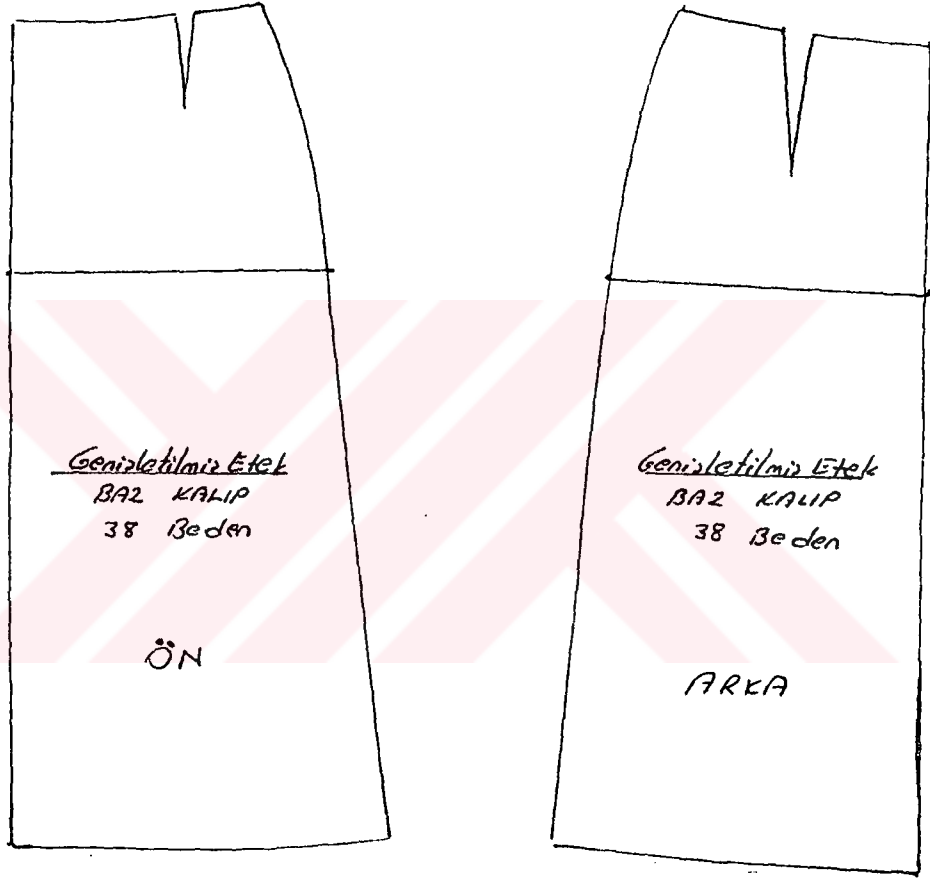
Pafta 4

GENİŞLETİLMİŞ ETEK

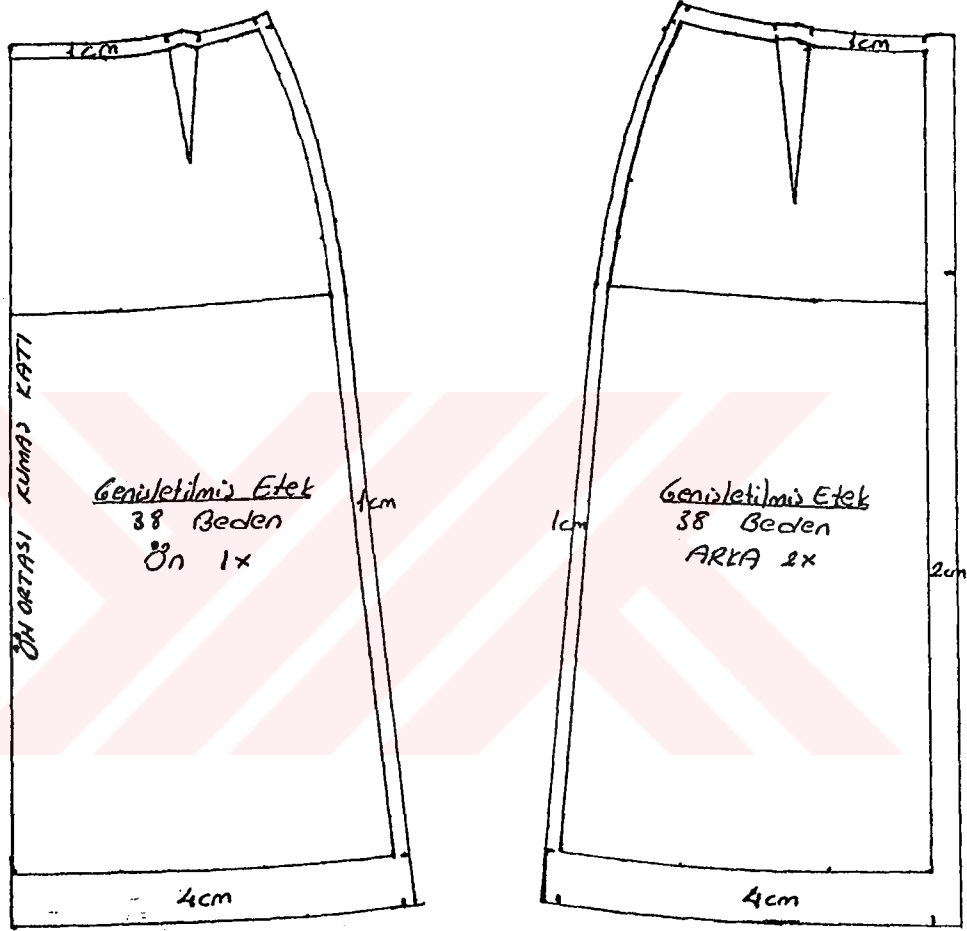
ÖLÇÜLER

Baz Kalıp
38 Beden

EŞEL
20

Pafta 5

Not: Bir şablonda model özelliğine göre gerekli dikiş payı verilir. Model numara ve cinsi, Hazırladığı yıl, parça ismi (ön, arka, kol, vb.) Kız adet kesileceği, şablonun ne şablonu olduğu (tela, astar, vb) Pens ve cep gibi model özelliği gösteren yerlerin işaretlenmesi sıt yerleri. Karşık modellerde parça numarası kolip üzerinde belirtilmelidir.

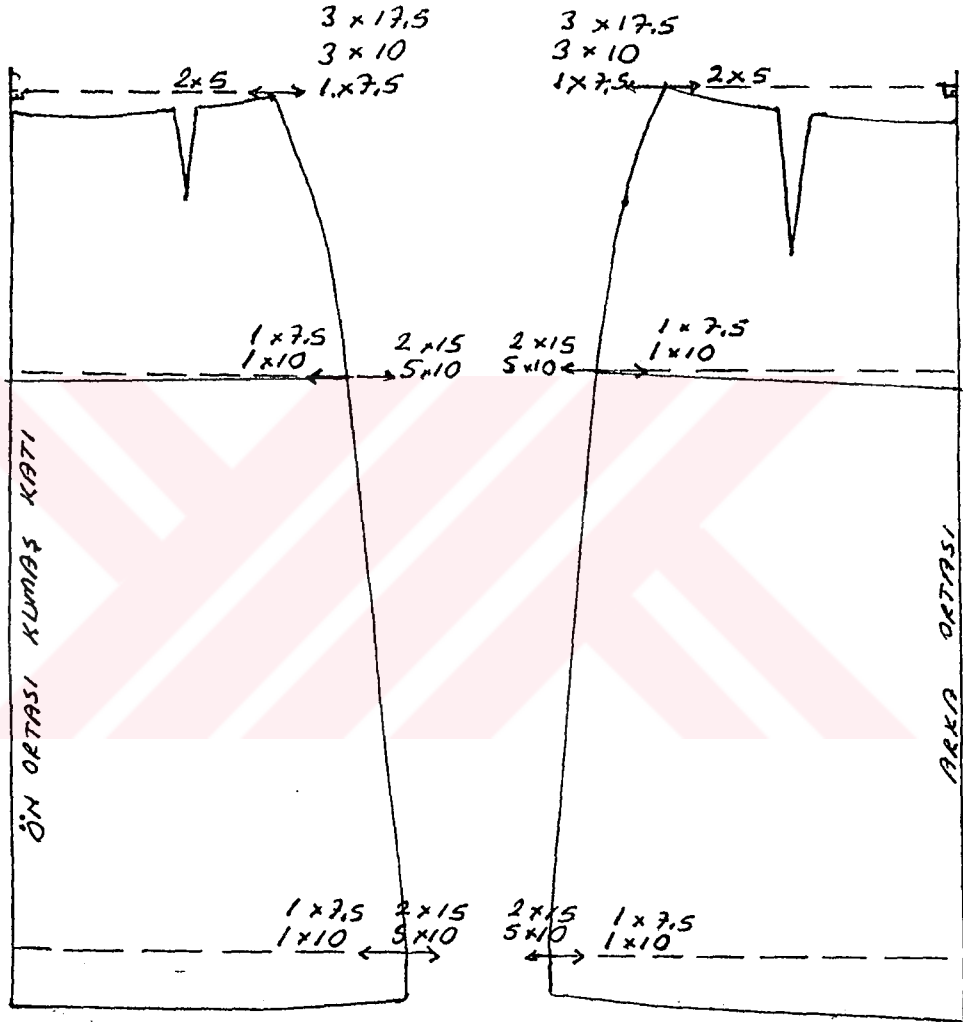
Pafta 6

GENİŞLETİLMİŞ ETEK

Sırama noktaları
(38 BeBen)
Yönleri ve oranları

ESSEL
20

ÖLÇÜLER

Pafta 7

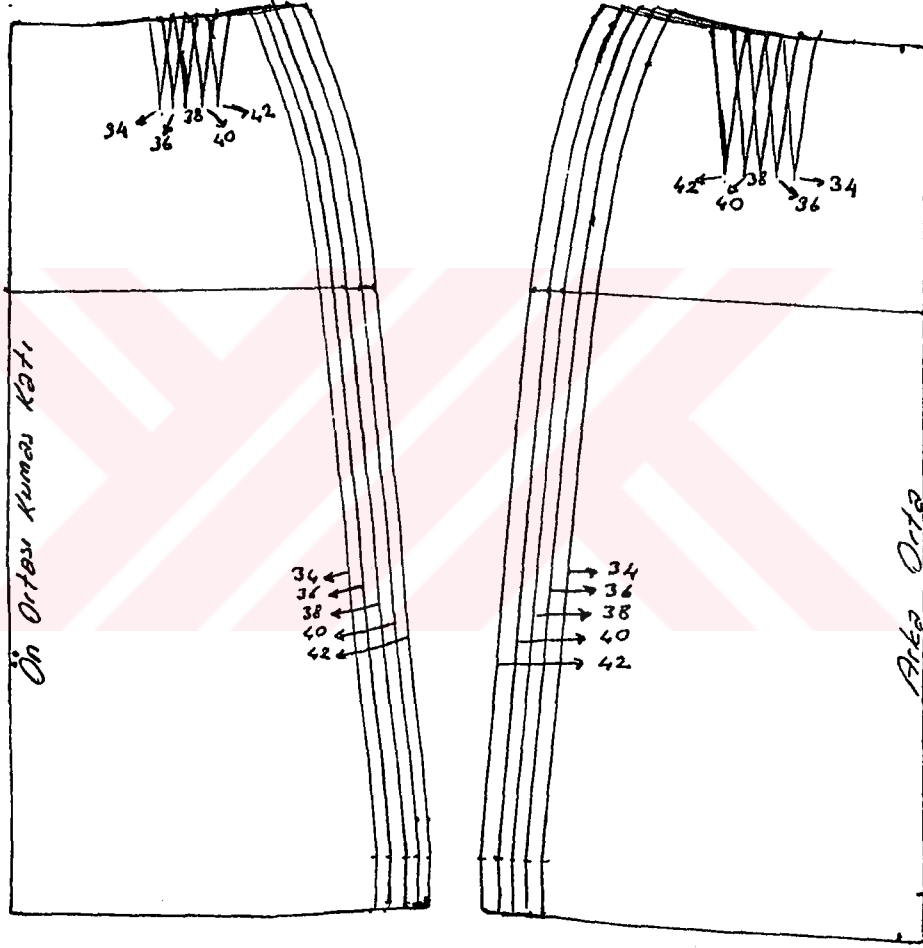
GENİŞLETİLMİŞ ETEK

ÖLÇÜLER

Serileştirme
38 Beden 34,36,40,42

EŞEL

20

Pafta 8

ALTI PARÇALI ETEK KALIBI

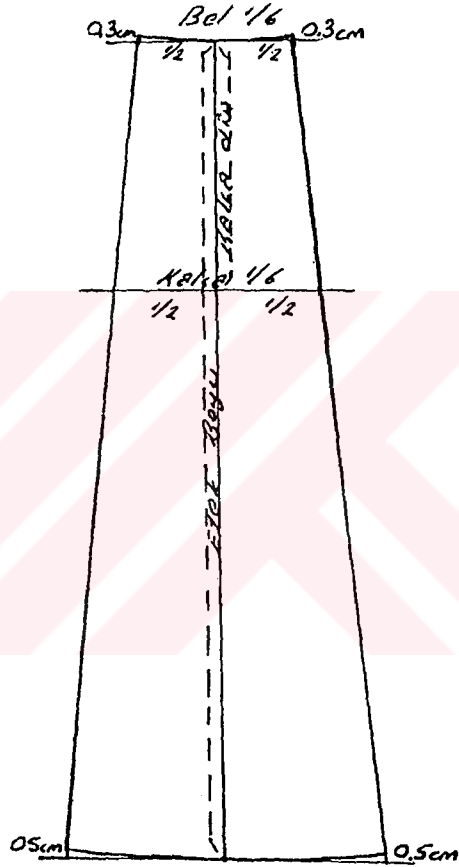
(38 Beden)

ÖLÇÜLER

Bel : 68 + 2 : 70 11.8
Kalka : 94 + 2 : 96 16
Kalka dds : 20
Etek boyu : 66

ESEL

20

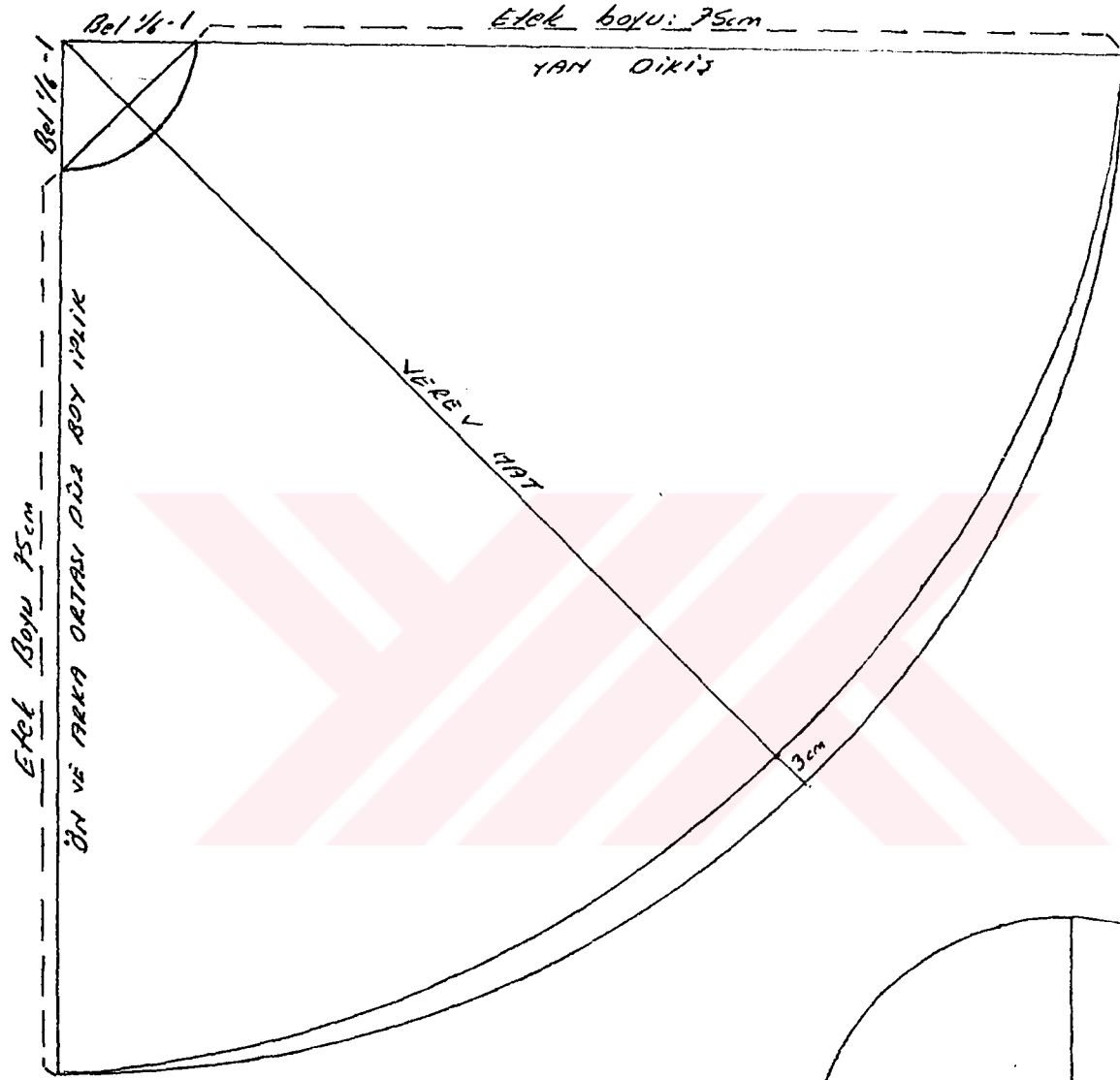
NOT : Bel ve Kalka ölçüsü parça sayısına balundur
8 parçalı etek için Bel ve kalkayı 8'e
bölerek aynı sonucu yapabiliriz.

Pafta 9

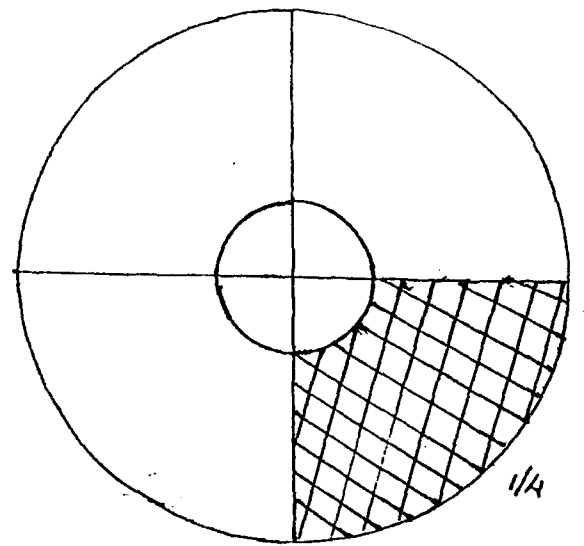
Bel: 68

Kaka: 94

Etek boyu: 75

Etek boyunun sarkmaması için 2.3 cm ikeri girilerek etek boyu yeniden sıztılır.

Pafta 10

KONI ETEK

(38 Beden)

ESEL

20

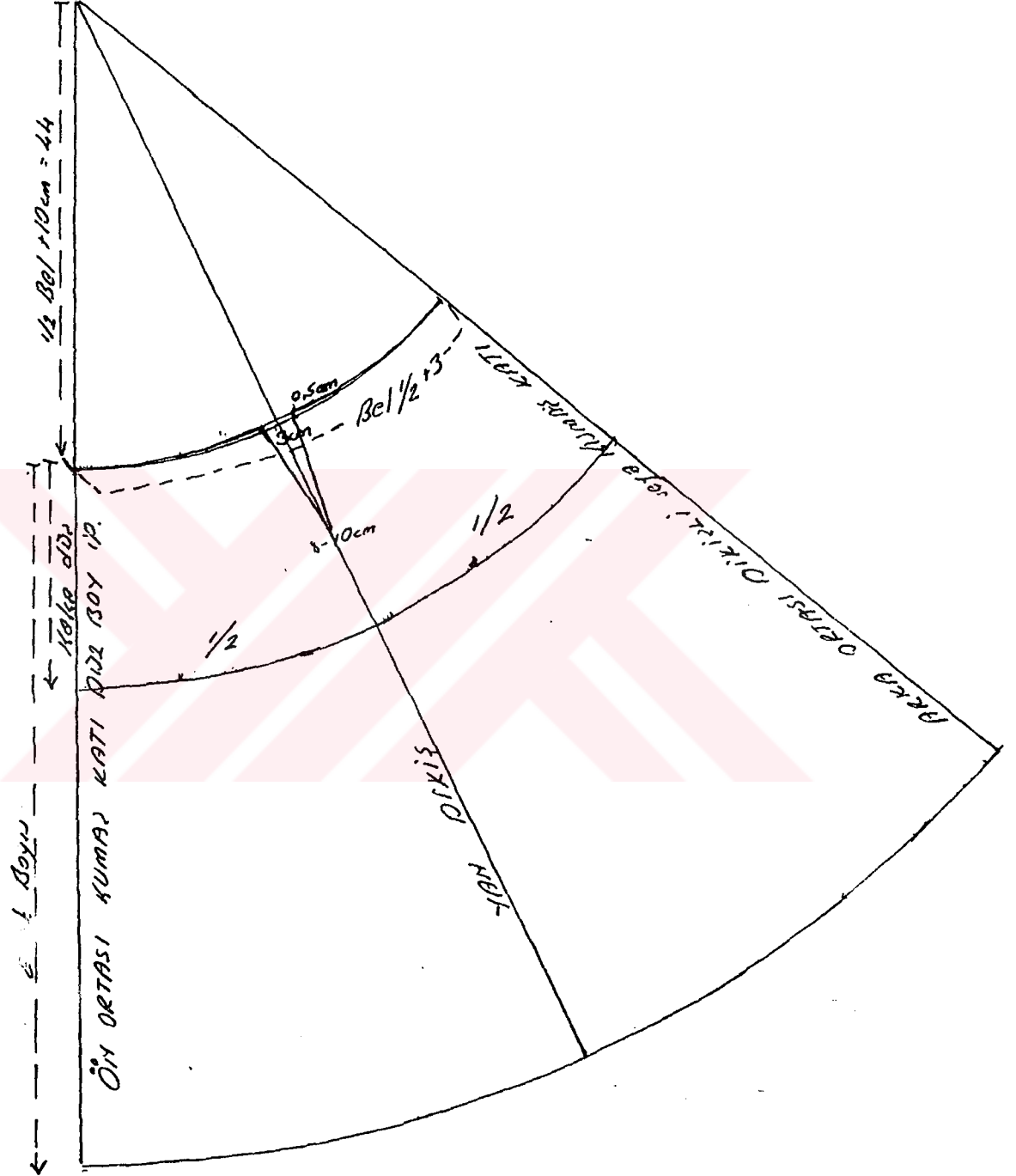
ÖLÇÜLER

Bel: 68

Ka: 94

Şaka düs: 20

et boyu: 66

Pafta 11

PANTOLON ETEK

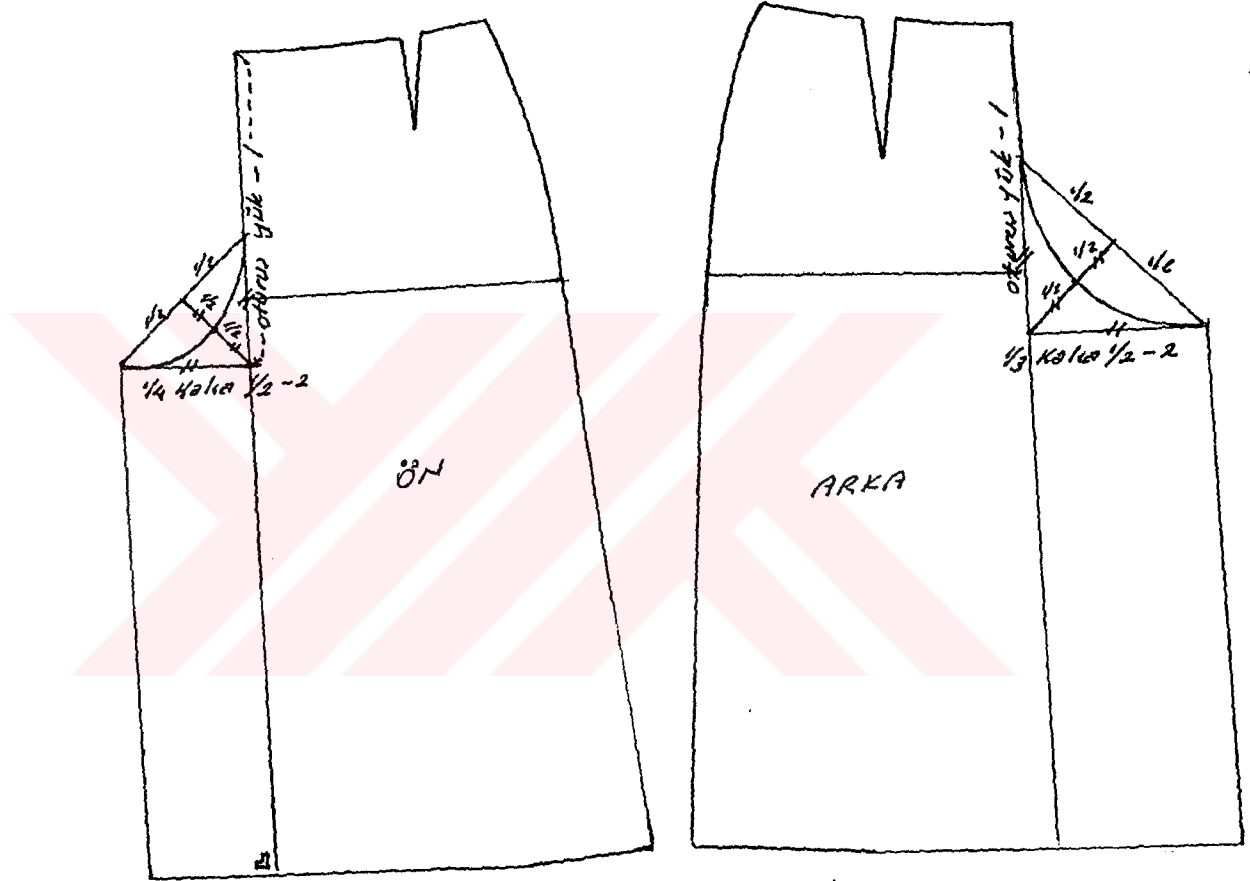
Genişletilmis Etek Dzerme
(38 Beden)

E 5 L 2

20

ÖLÇÜLER

Bel : 68
Kalca : 94
Kalca dır : 20
Etek boyu : 66
Oturus yök : 26

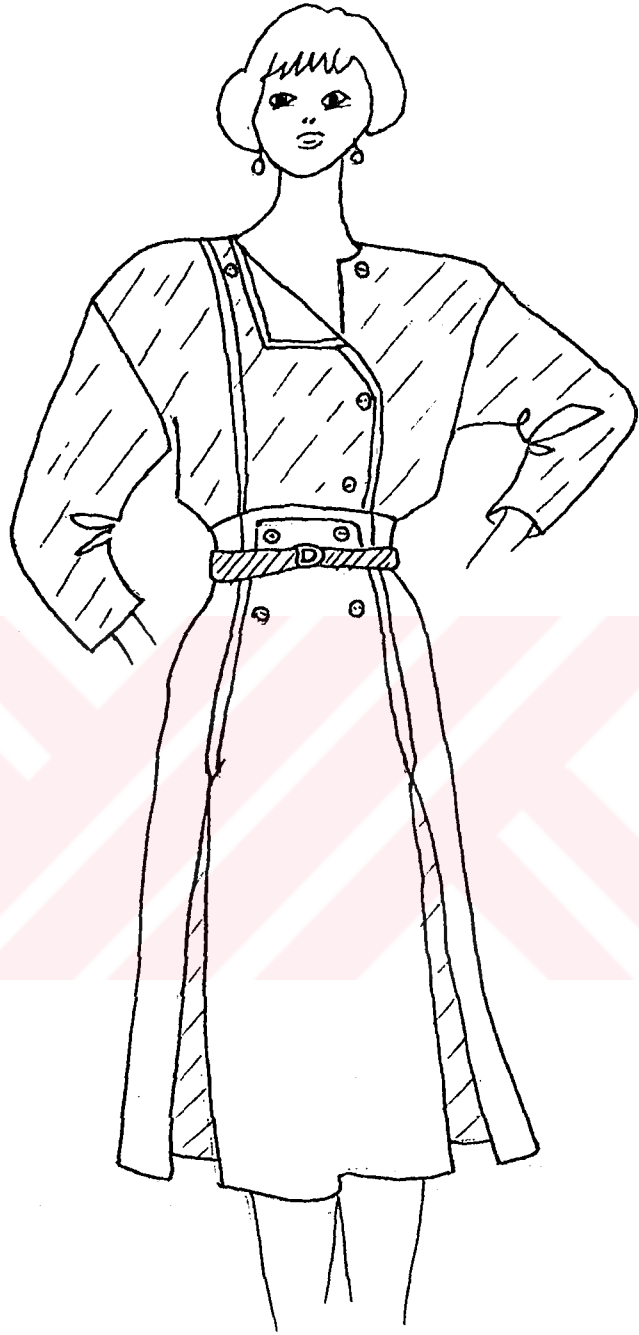

NOT: Kalibe önden bastanır ve baa genişletilmis etek dzerme olabilir.

Pafta 13

Hatice Bozkurt

65

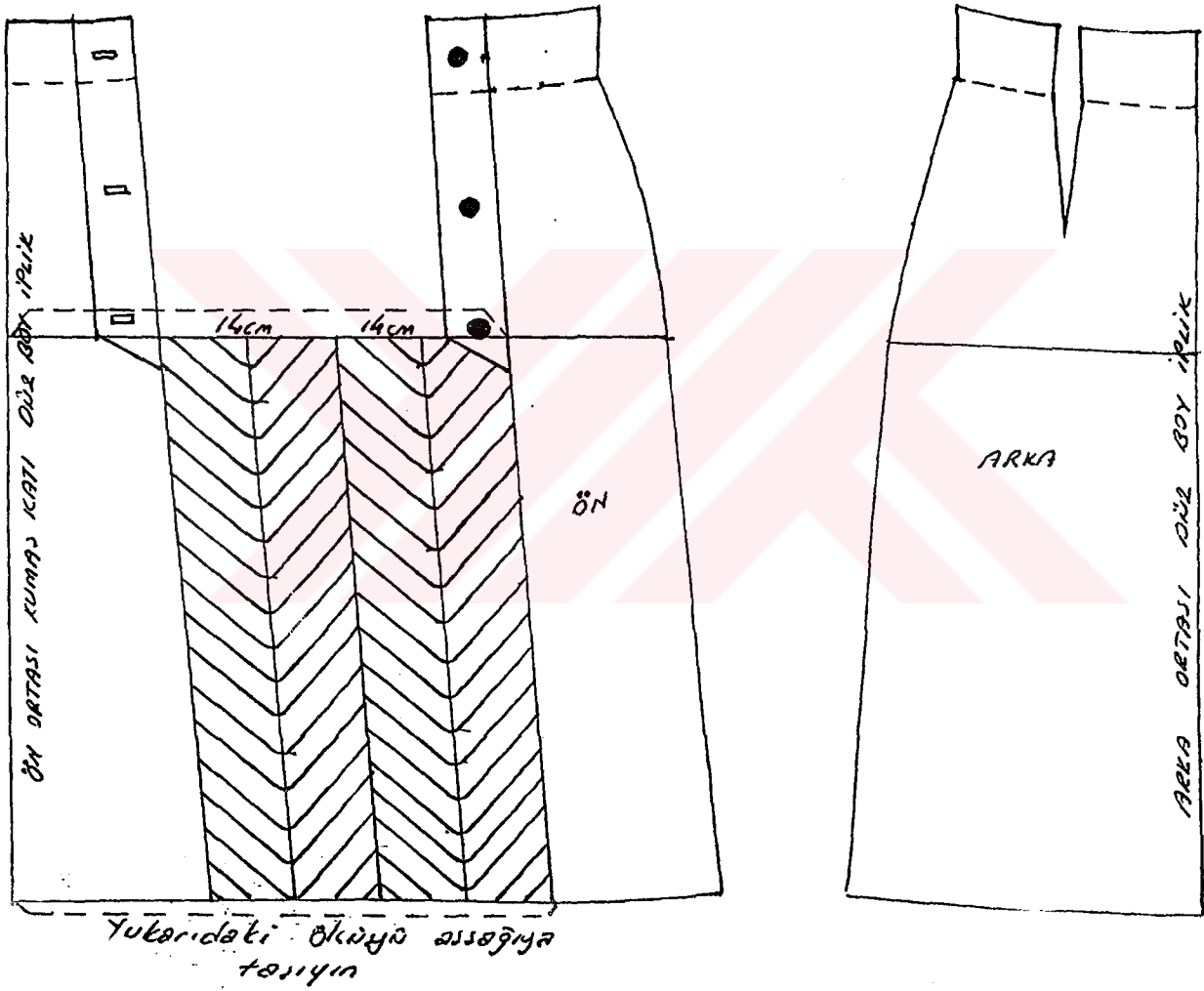
GENİLETİLMİŞ ETEK ÜZERİNE MODEL UYGULAMA

Açılmış Sekli

ÖLÇÜLER

EŞEL

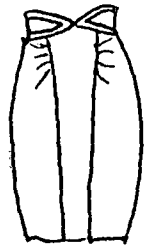
20

Pafta 15

Hatice Bozkurt

68

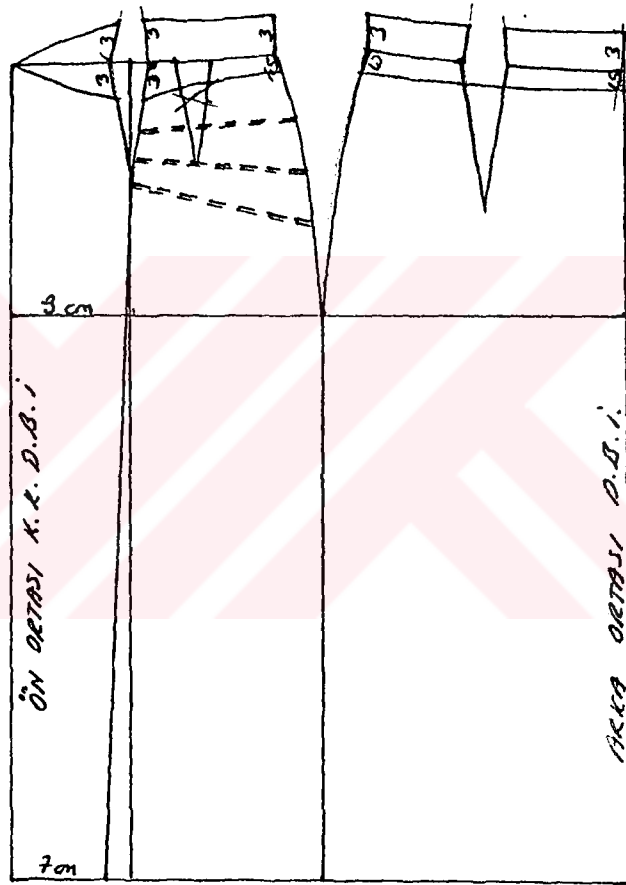
MODEL UYGULAMALI ETEK

Temel etek çizimi

ÖLÇÜLER

EŞEL

20

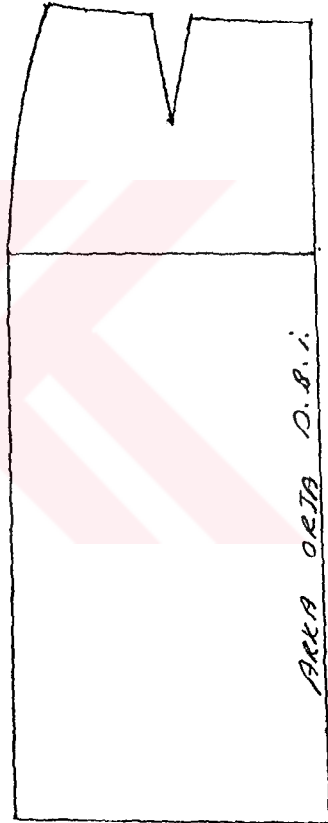
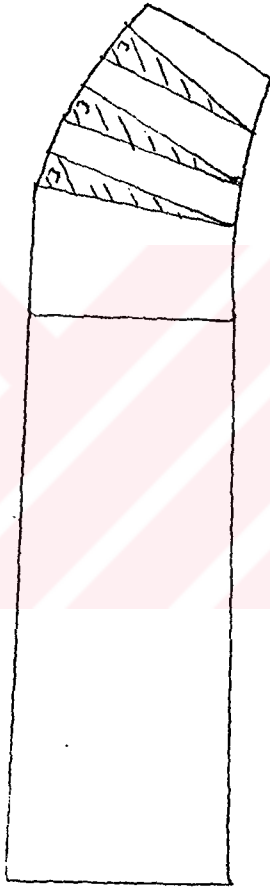
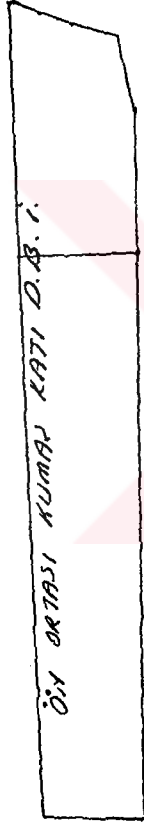
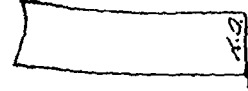
Pafta 16

MODEL UYGULAMALI ETEK

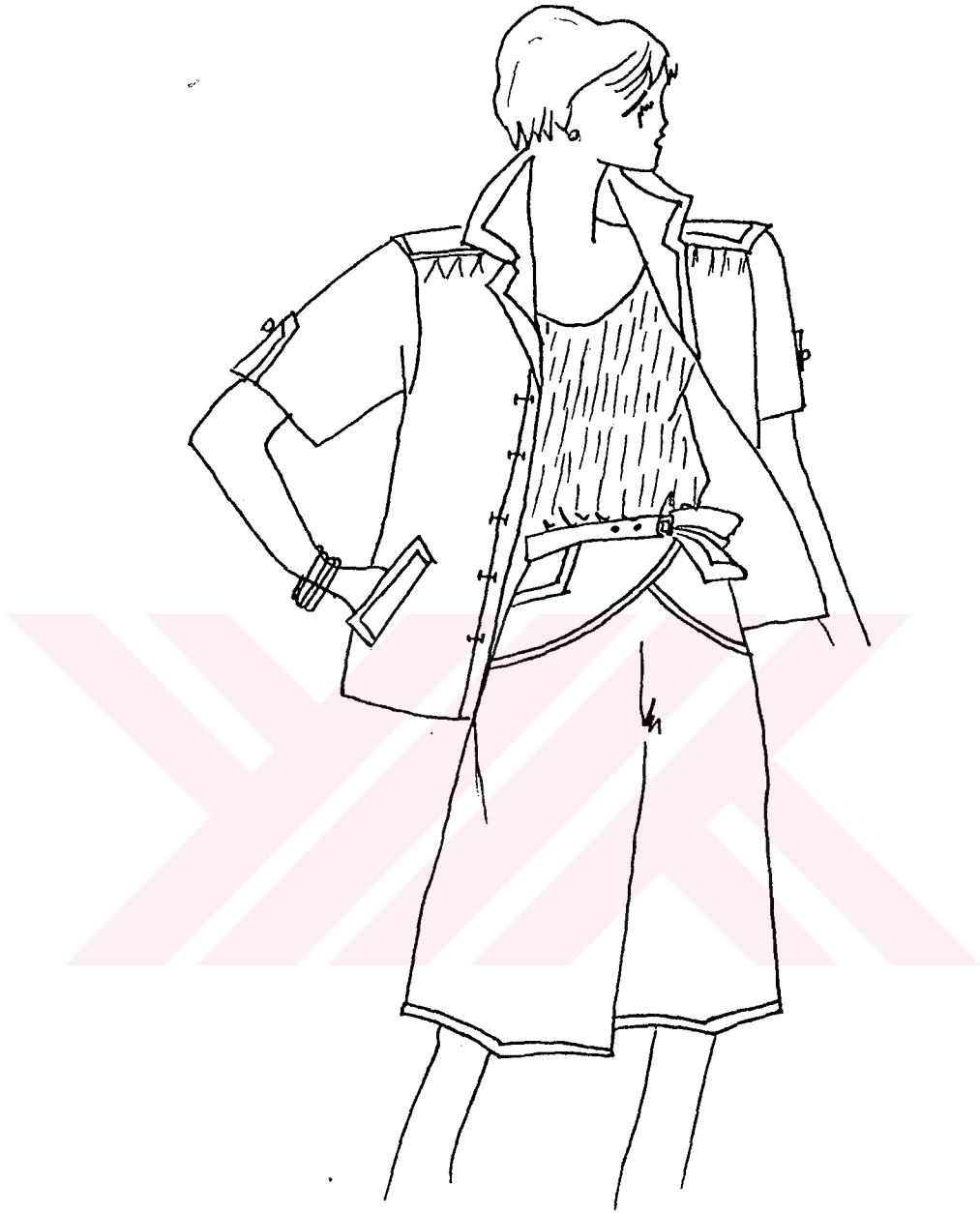
Açılmış Seli

ÖLÇÜLER

ETEL
20

Pafra 17

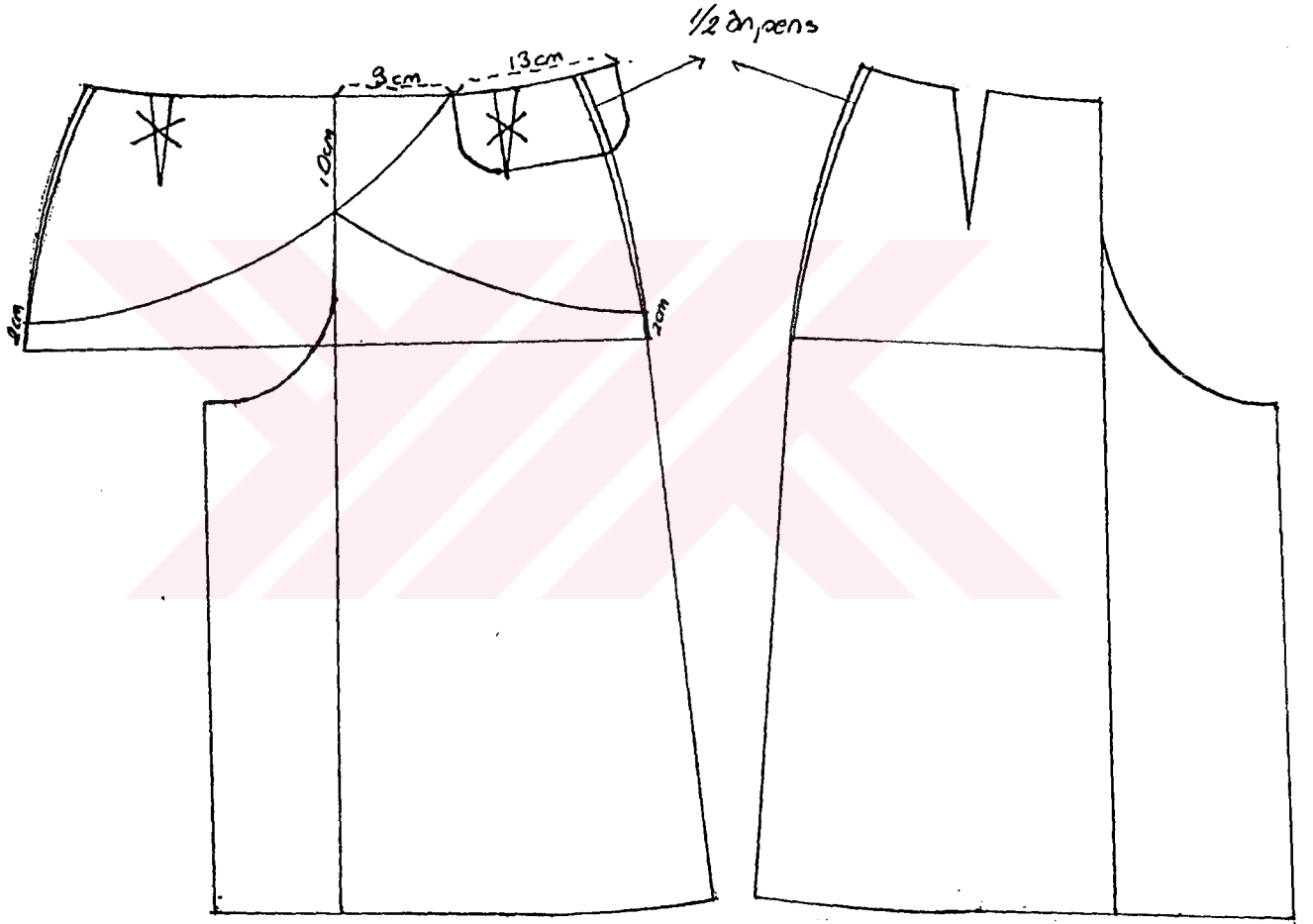

MODEL UYGULAMALI PANTOLON ETEK
Temel Pantolon etek kalibi üzerine

ÖLÇÜLER

EŞEL

20

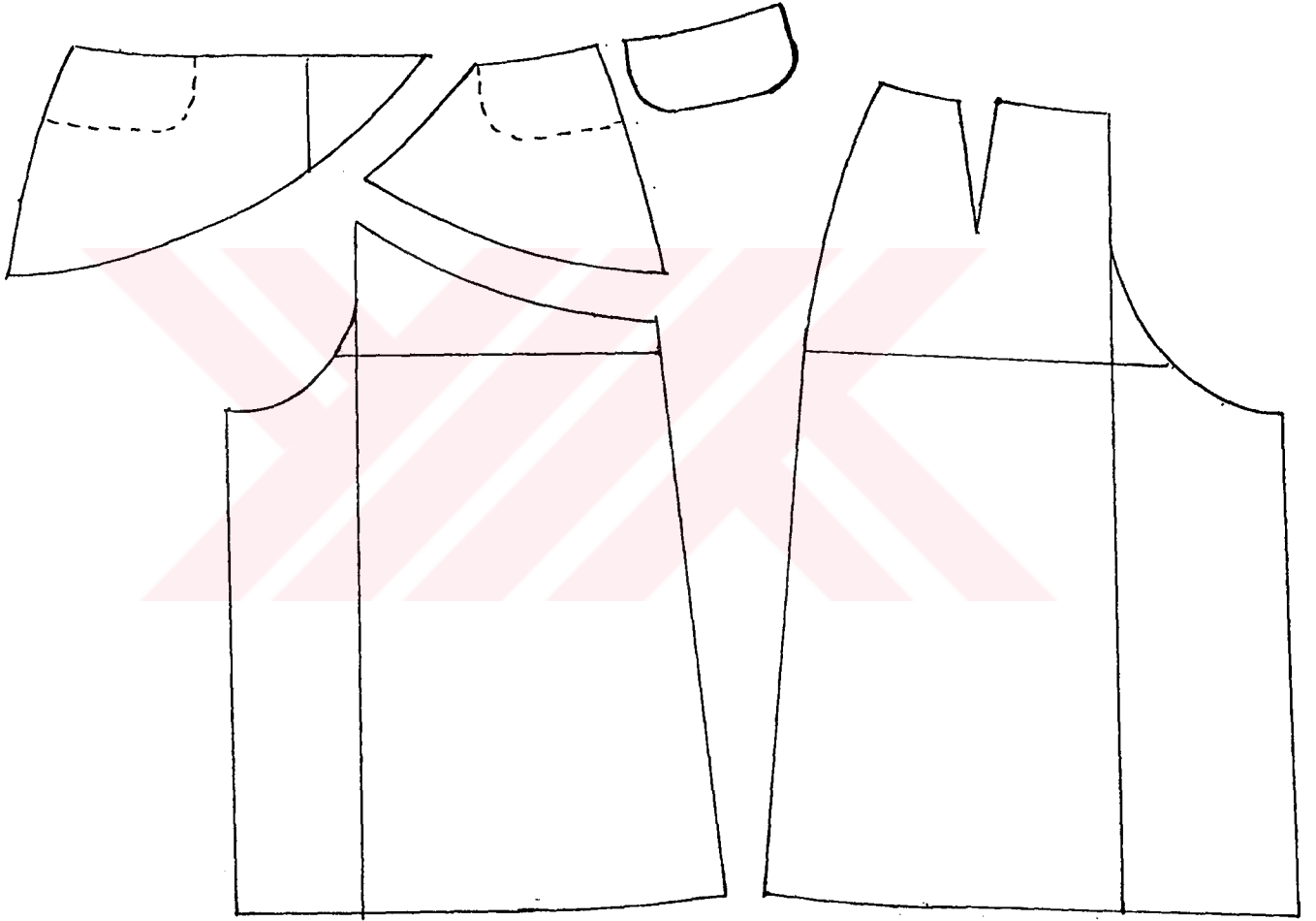

Pafta 18

MODEL UYGULAMALI PANTOLON ETİK
Açılmış Sekli

ÖLÇÜLER

EŞEL
20

Pafta 19

Hatice Bozkurt

74

2.2 ÜST BEDEN TEMEL BEDEN VE UYGULAMALARI

Müller sistemine göre hazırlanan üst beden uygulamalarında 38 beden norm olarak alınmıştır. Temel beden ve kol şemaları işlem basamaklarıyla verilmiştir. Kolu genişletilmiş beden ve kol çiziminden sonra yine şablonlu kalıplar sıçrama oranlarının gösterildiği şemalar ve serileştirme verilmiştir. Bundan sonra beden şemasıyla ilgili üç model uygulama verilmiştir.

İki boyutlu kalıp hazırlama sistemi hakkında fikir edindikten sonra insan bedeni ve geometrik şekillendirilmesi bölümünde insan bedeni ölçüleri arasındaki oranlamalarda durulacaktır.

4. bölümde ise insan bedeninin açılımı yapılmaya çalışılacaktır. Bu sırada bu bölümdeki 2 boyutlu sistem göz önünde bulundurulmalıdır.

TEMEL BEDEN SEMASI

Ölçüler (38 beden)

TEMEL ÖLÇÜLER

			$\frac{1}{2}$
B.by	Bütün Boy	164	82
Bd.	Beden	88	44
Bl.g.	Bel çevresi	67	33,5
Kl.g.	Kalça çevresi	94	47
K.B.	Kol Boyu	59	-

YARDIMCI ÖLÇÜLER

Kl.der.	Koltuk derinliği	19+2	21
Ar.uz.	Arka uzunluğu		40
Kl.Dr.	Kalça yüksekliği		53
Uz.	Uzunluk		108
A.g.	Arka yaka genişliği		6.4
6.ds.I	Göğüs yüksekliği I		31.2
6.ds.II	Göğüs yüksekliği II		24.8
Ön.uz.I	Ön uzunluk I		50.2
Ön.uz.II	Ön uzunluk II		43.8

A.g.	Arka genişlik	16.5+1	17.5
Kl.g.	Koltuk genişliği	9.5+2	11.5
Ö.g.	Ön genişlik	18+1.5	19.5

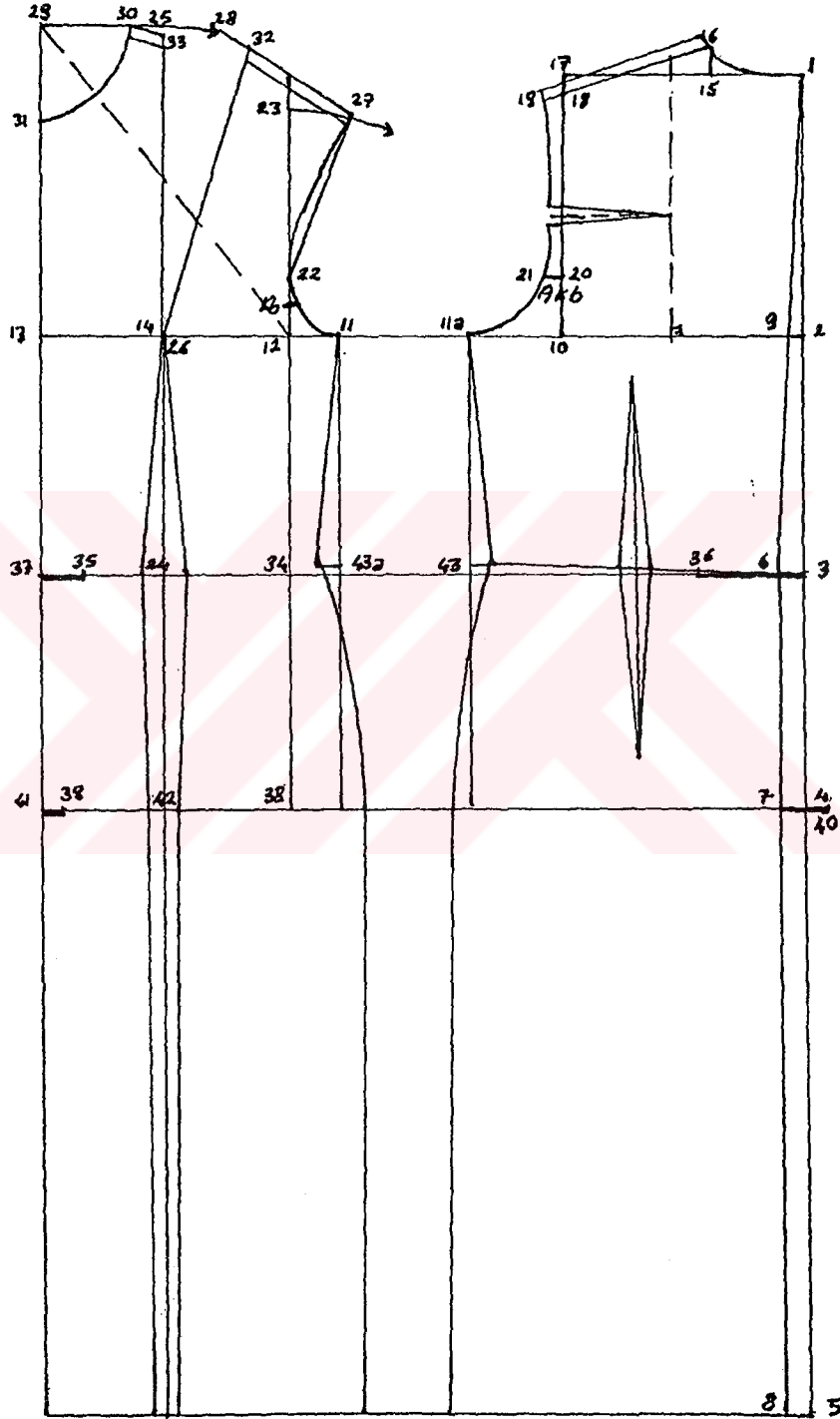
TEMEL BEDEN SEMASI

(38 Beden)

ÖLÇÜLER

Esel.

20

Pafra 20

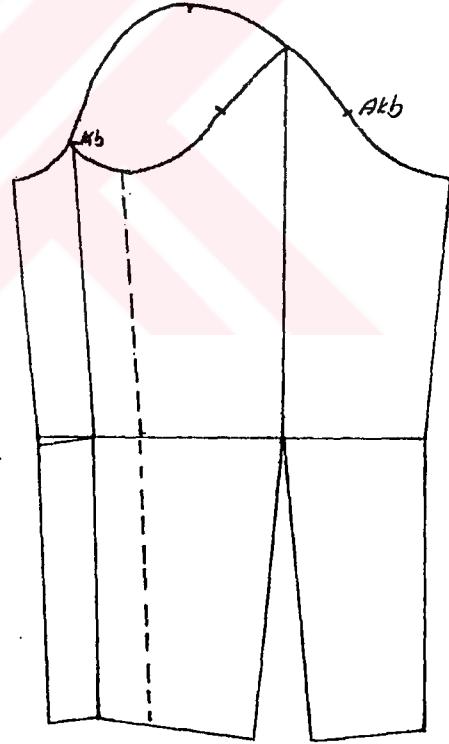
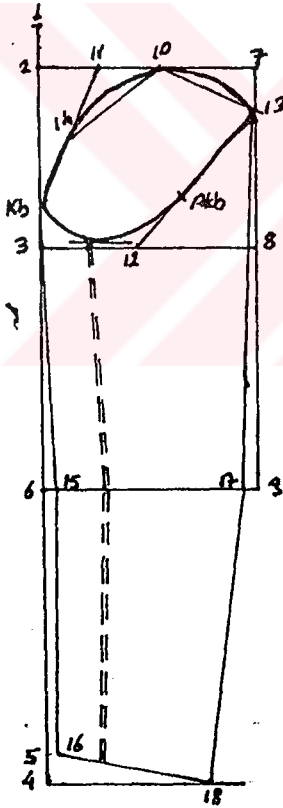
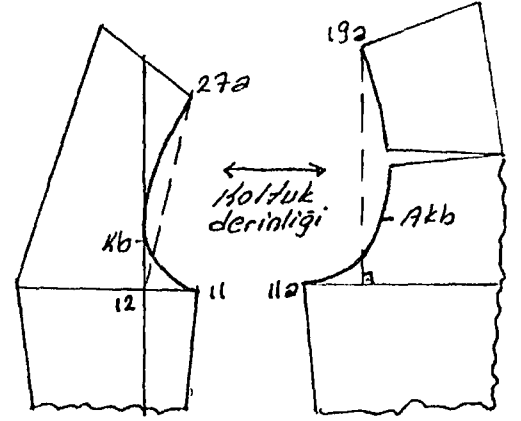
TEMEL KOL ŞEMASI

ÖLÇÜLER

Koltuk derinliği : 35 cm
Koltuk kervesi : 41 cm
Koltuk genişliği : 11.5 cm
Kol boyu : 53 cm
Kol ağız : 24 cm

EŞEL

20

Pafta 21

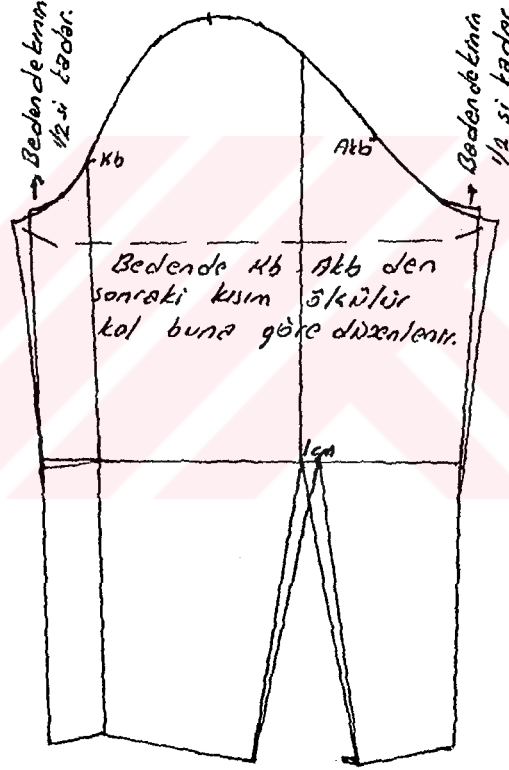

TEMEL KOL GİRİMİNDE
GENİŞLETME

ÖLÇÜLER

Koltuk çevresi : 44.6 cm
Koltuk derinliği : 38.6 cm
Koltuk genişliği : 11.5 cm
Kol boyu : 53 cm
Kol ağzı : 24 cm

ESEL
20

Pafta 23

TEMEL BEDEN ŞABLON ÇİZİMİ

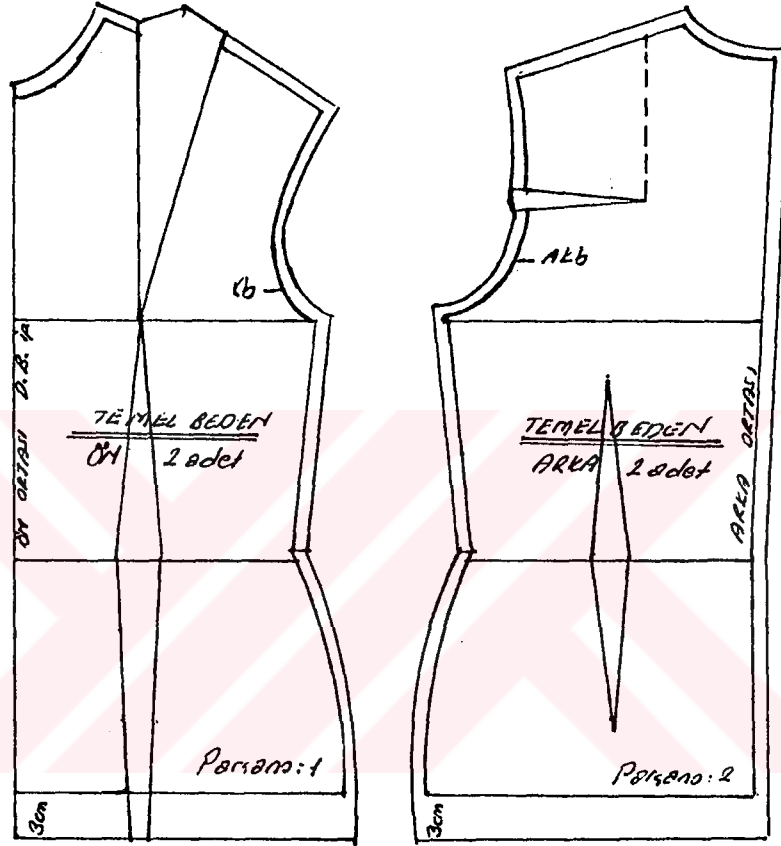
38 Beden ÖN VE ARKA

Ölçüler.

etekucu = 3cm
diğer yerler = 1cm

ESKİ

20

NOT: Şablon çizimi kesim kalıbı hazırlamadır.
yani dikiş payı verme pens sit yerlerini belirtme
kalıbın üzerine işmi model numarası porsano numarası
kaç adet kestileceğinin yazılması işlemlerini
içerir. Şablonda konfeksiyonda genelde 1cm
dikiş payı verilir etek ve kol ucunda ise 3-4cm
dikiş payı verilebilir.

Pafta 24

TEMEL KADIN BÖYÜK SERİSİNDE

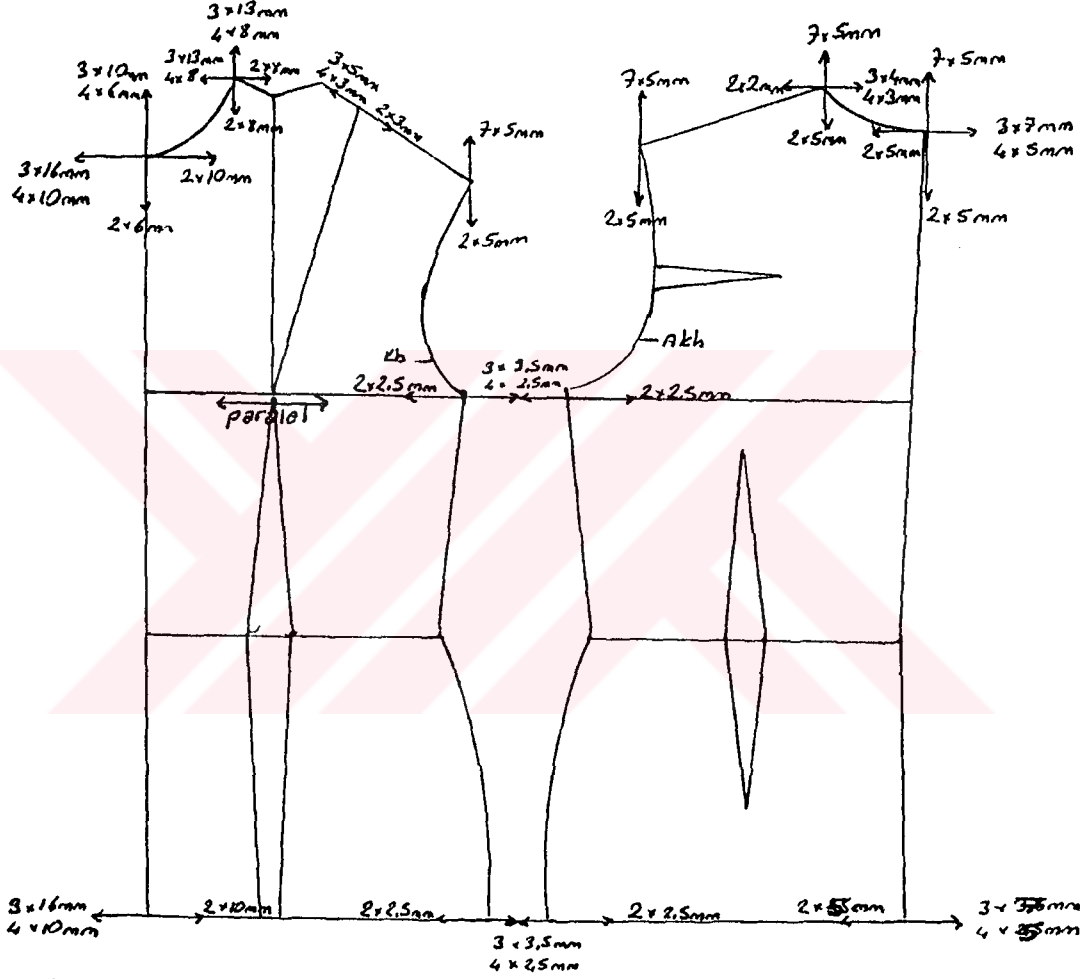
Sırama noktaları - Yarıları ve oranları

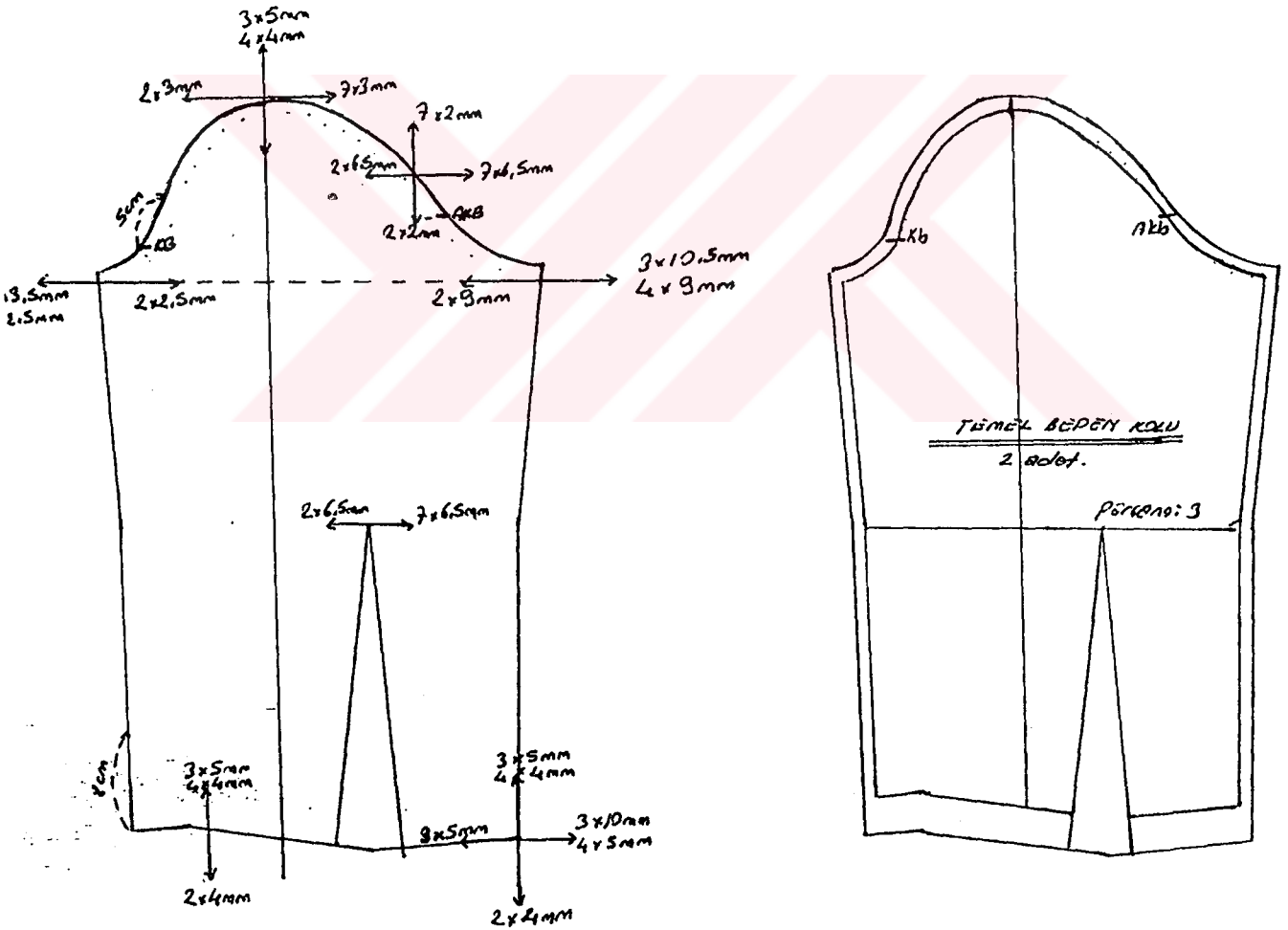
ÖLÇÜLER

sırama oranları
beden forklorından
çıkar.

20

20

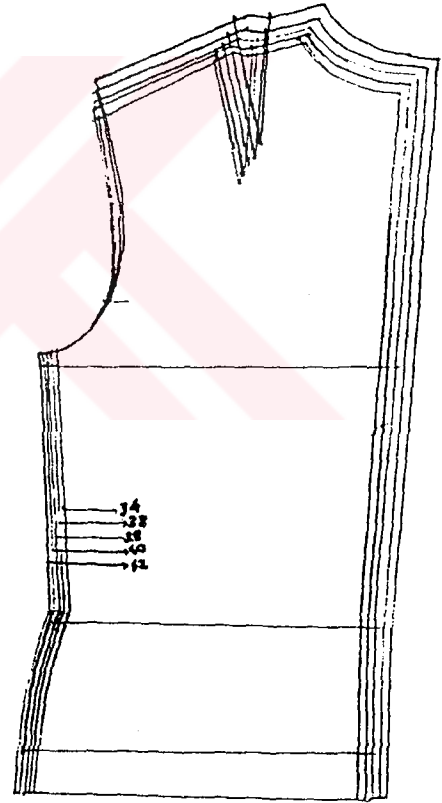
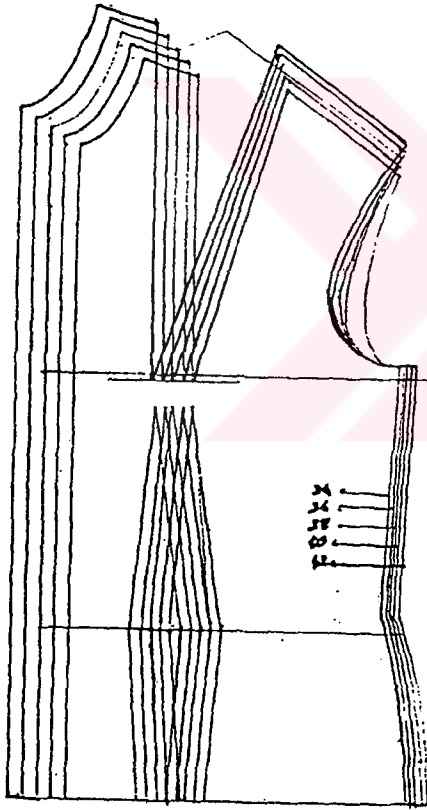

TEMEL KADIN BEDENİ SERİSİ

ÖLÇÜLER

ESL 2

20

Pafta 27

Hatice Bozkurt

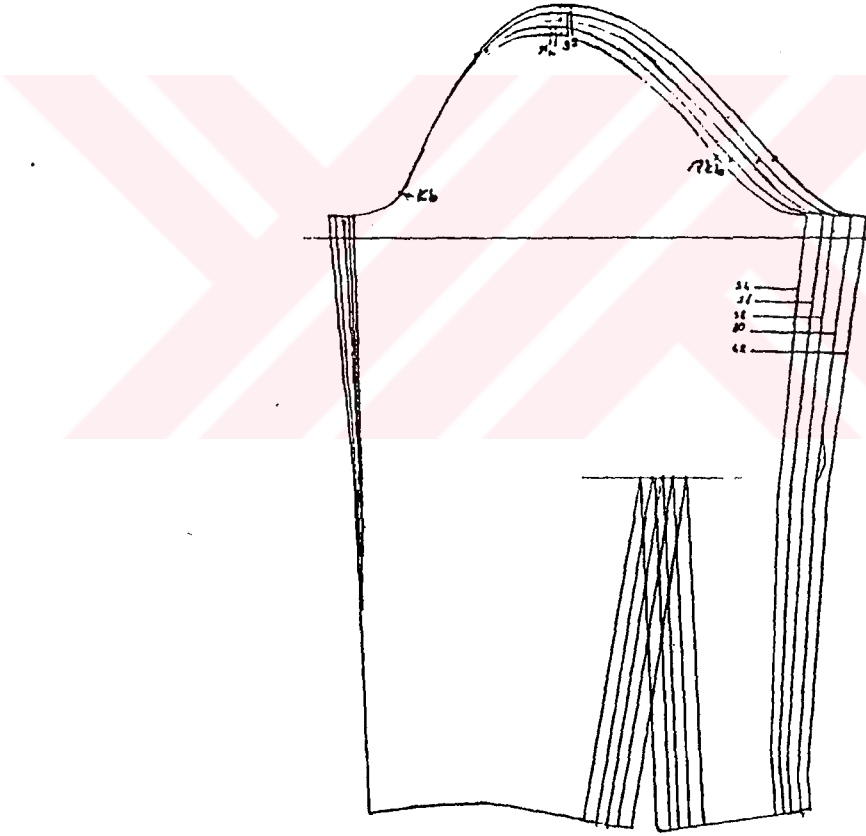
87

TEMEL BÜYÜK KOL SİRİSİ

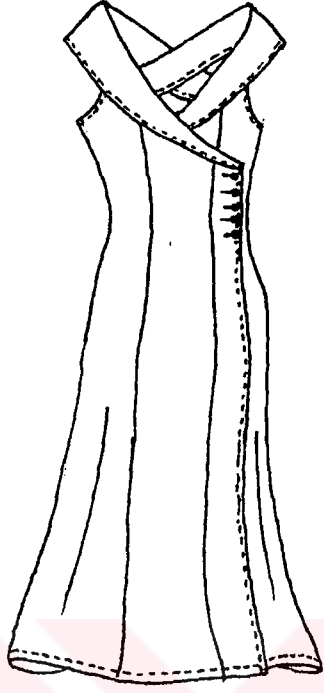
ÖLÇİNLER

EJEL

20

Pafta 28

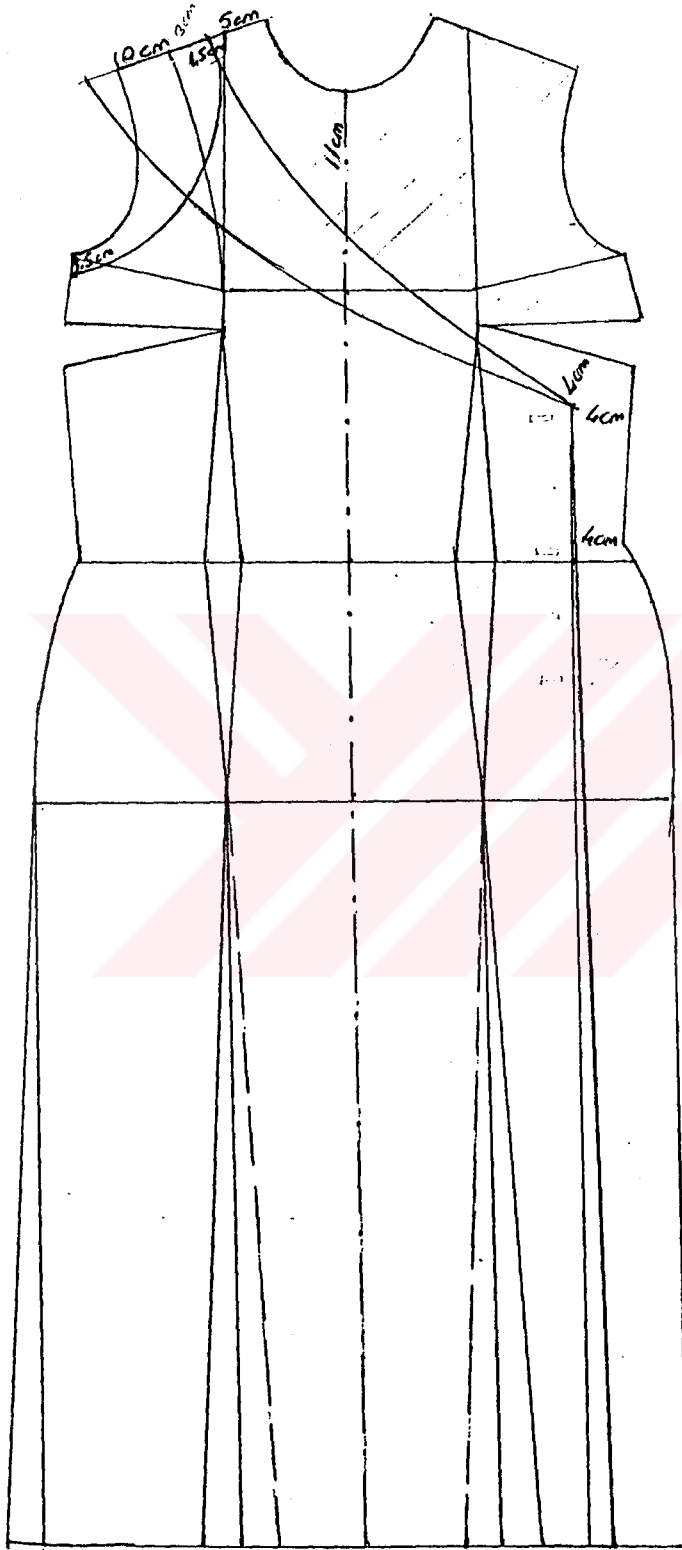

TEMEL DERİN ÜZERİNE
model Nupulama

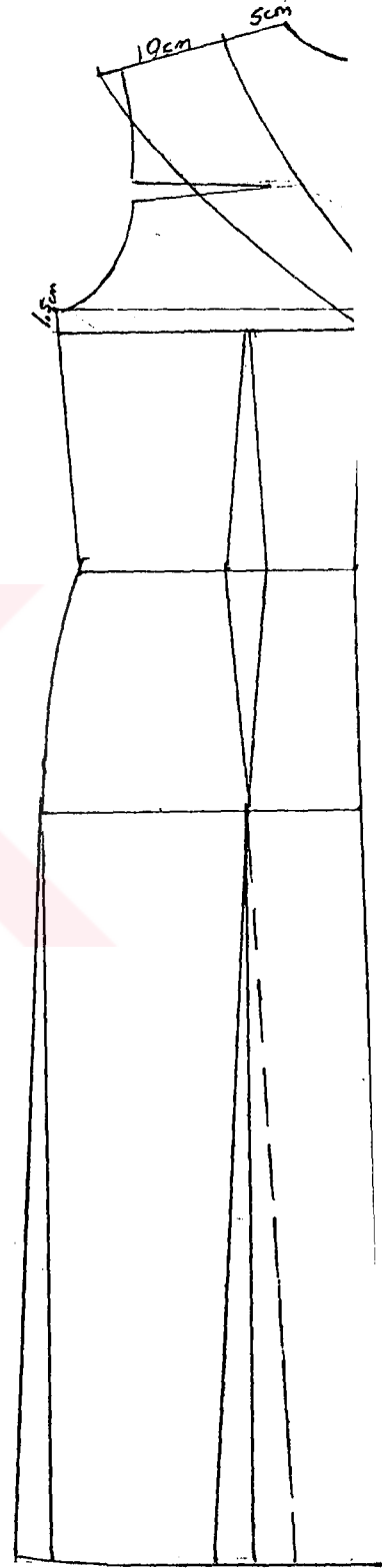
Ökeler

62/64

20

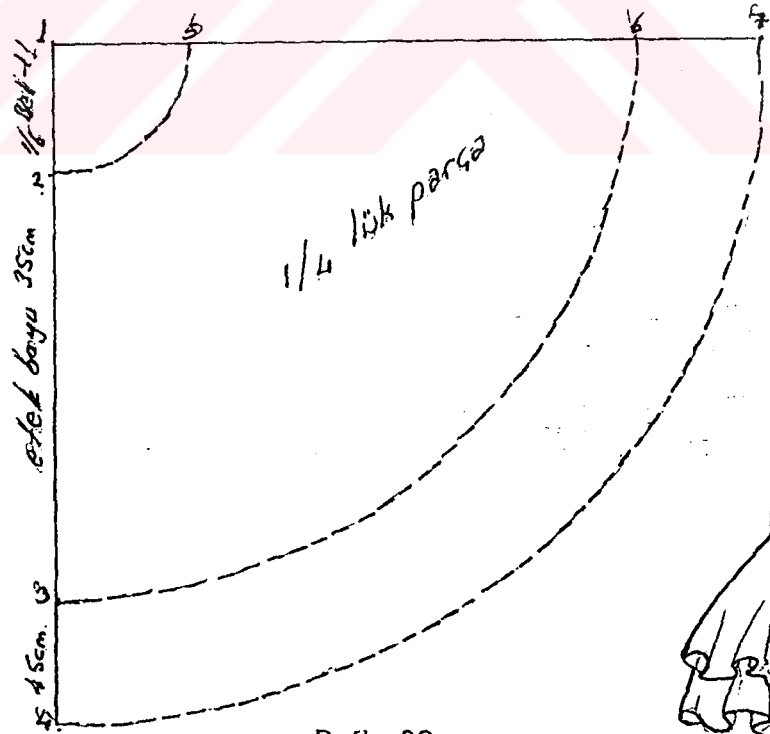
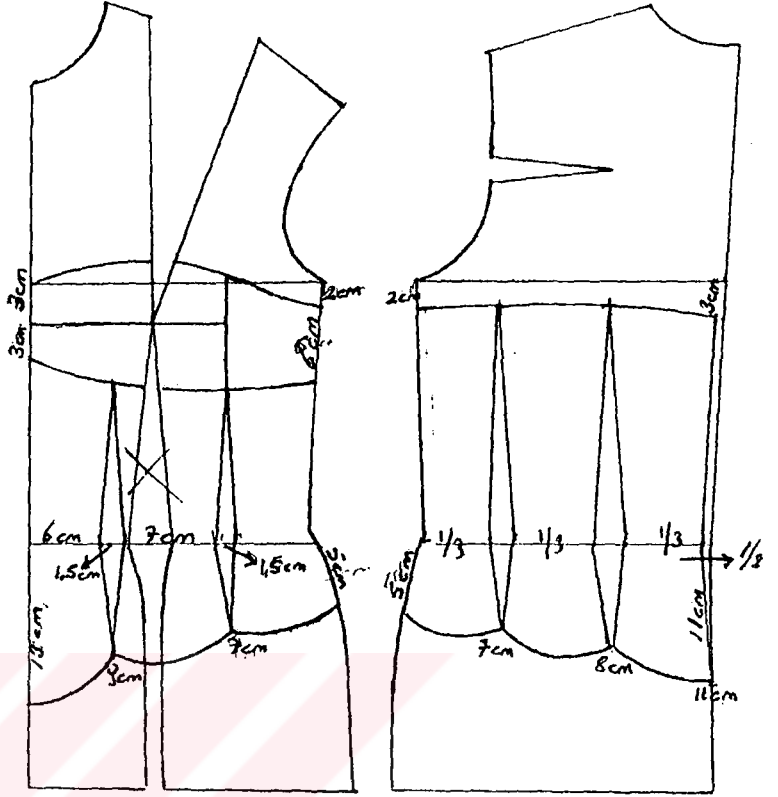
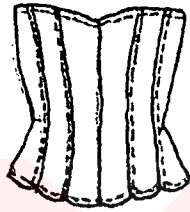
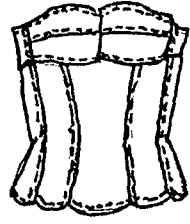

Pafta 29

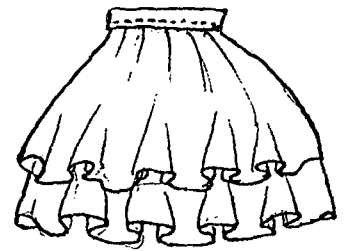

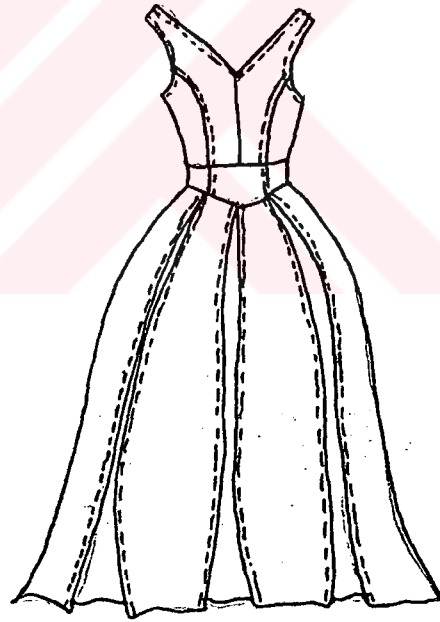
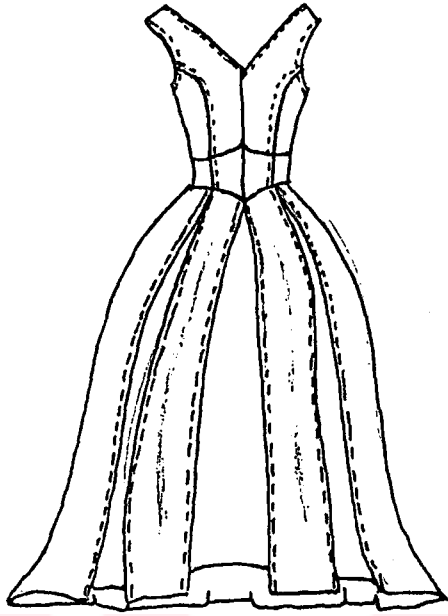
90

Hatice Bozkurt

Pafta 30

TEMEL BÖCEK İZLEME
MODEL UYGULAMA

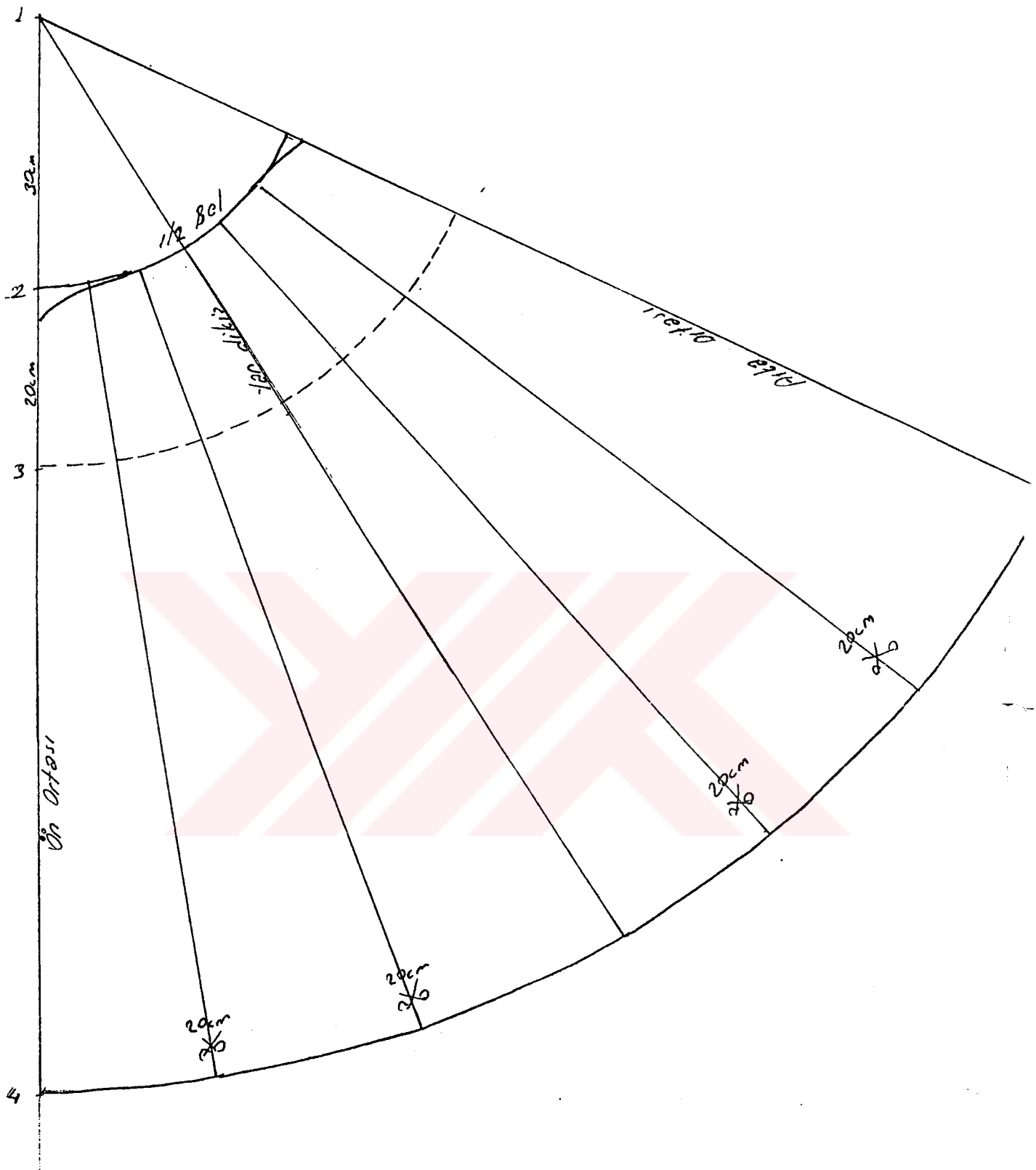
ölçüler

EJEL

20

Pafta 31

3. İNSAN BEDENİ VE GEOMETRİK ŞEKİLLENDİRİLMESİ

3.1. İKİ SAYISININ KATLARINA GÖRE YAPILAN DEĞERLENDİRME

İnsan bedeninin parçaları arasında bazı oranların bulunması düşüncesi M.Ö.'ki zamanlardan beri düşünülmüş ve hatta takriben M.Ö. 3000 yıllarında Memphis'te bulunan piramitlerde bu düşüncenin varlığına ait bazı esaslar görülmüştür.

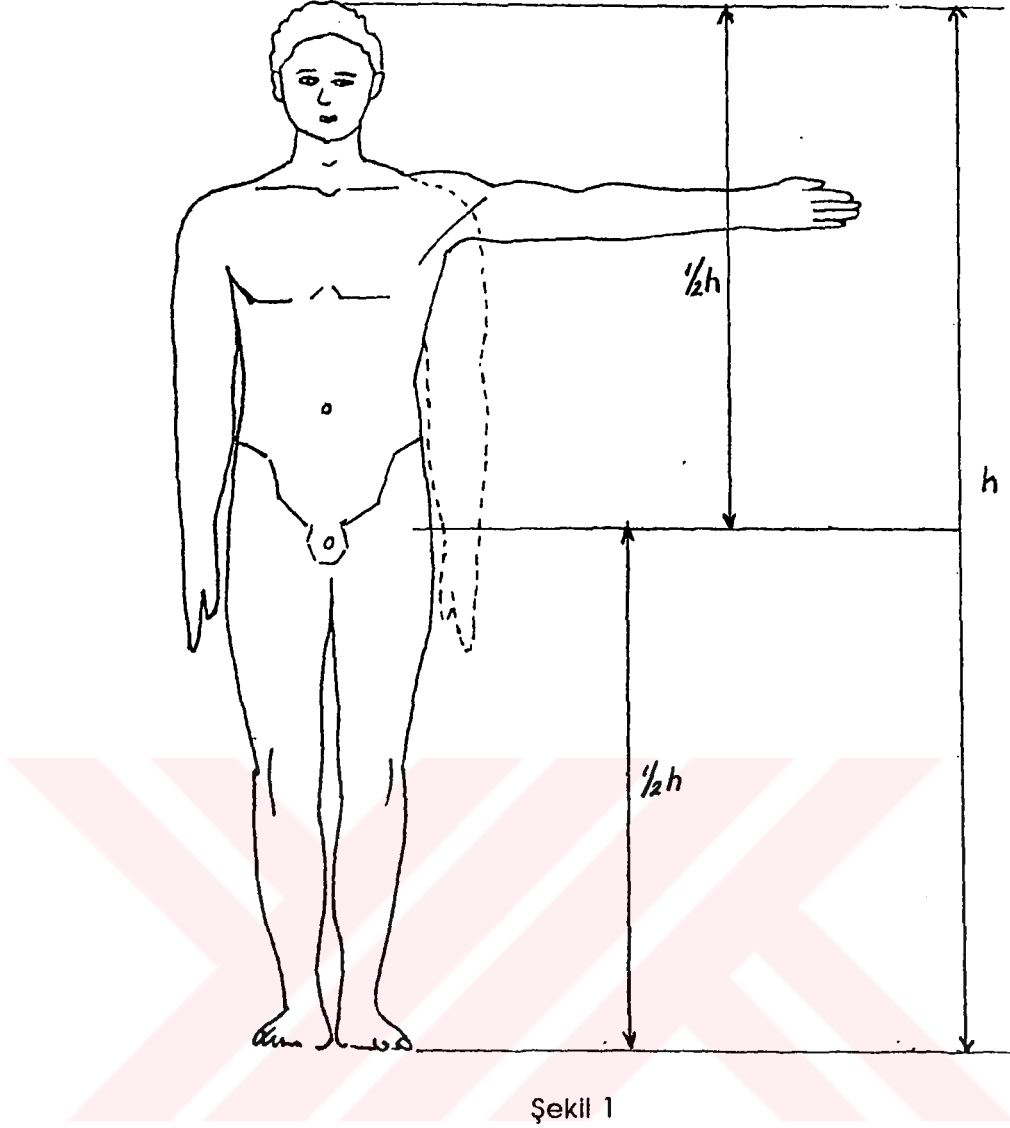
En azından o günden bugüne kadar tüm insanların birbirini giydirmesi, bilgilerin ve sanatkarların insan vücudunu örtmek için, vücut parçaları arasında bir takım oranların yani geometrik invaryantların saptanması için pek çok çalışmalar yapılmıştır.

M.Ö. 5. yüzyılda Yunan heykeltıraş Polykleitos insan vücudunun ideal oranlarını inceleyerek Canon (Kanon : Ölçü birimi) adlı bir bilim eseri hazırladı. Bu eserinde insan boyunun insan başının dikey uzunluğunun 7,5 katı olması gerektiğini ileri sürdü. Polykleitos, Yunan sanatının gelişmesinde çok büyük etkisi olan Doryphoros adıyla tanınan heykelini yaparak bu oranı uyguladı. Daha sonra bir başka ünlü Yunan heykeltıraş Lysippos, insan vücudunun ideal boyunun başın 8 katı olması gerektiğine işaret etti. Rönesanstan sonra Albrecht Leonardo da Vinci, Michelangelo Raffaello gibi büyük ressamların ortaya koyduğu eserlerde insan resimlerinin vücut parçaları arasında bazı gerçek oranlara rastlanması mümkündür. Bu oranlar 15. yy.larda yaşamış büyük ressam Albrecht Dürer'in eserlerinde daha keskin katlarla ortaya konulmuş gibidir.

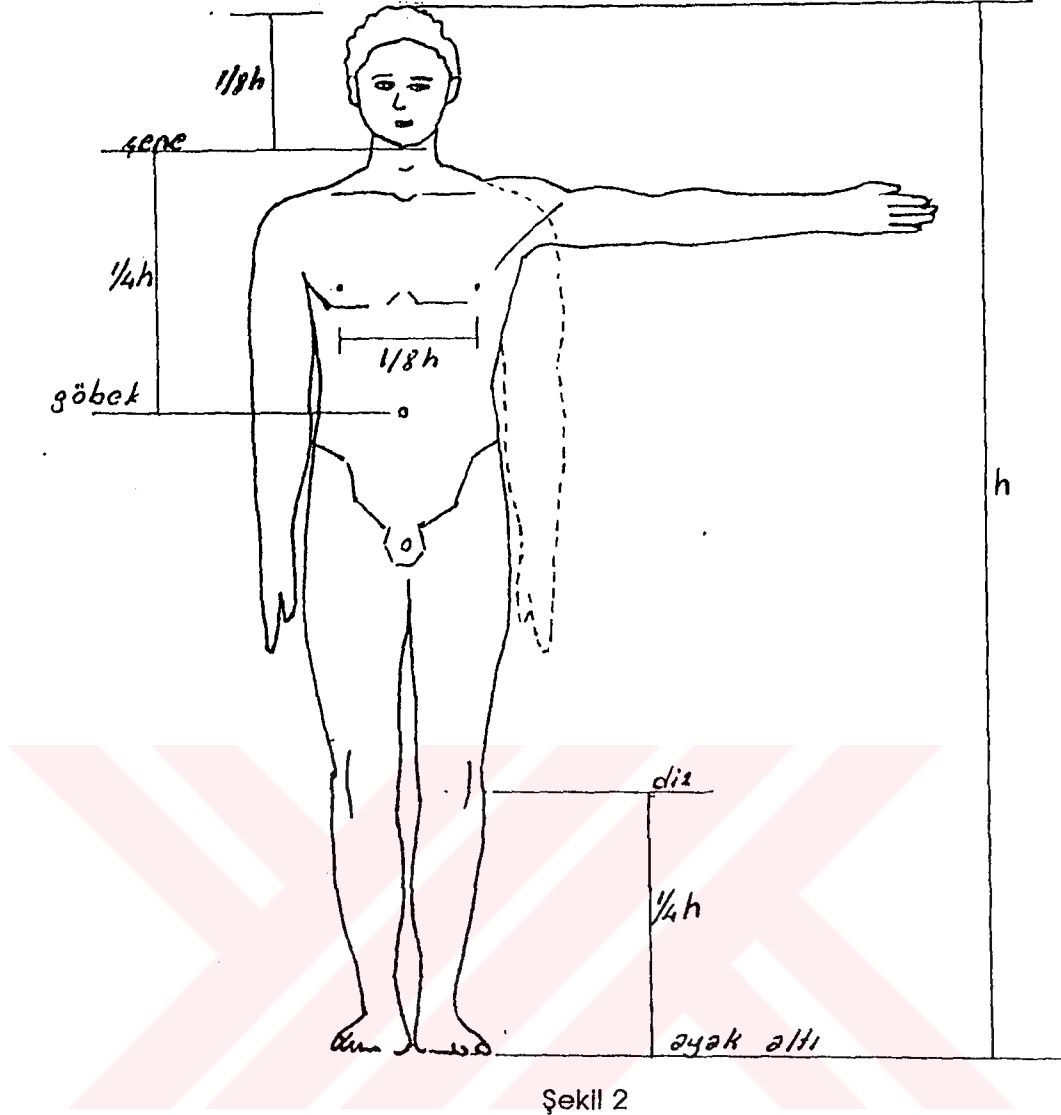
Bu yıllarda bu konudaki çalışmalar devam etmiştir. Örneğin Von Lange adlı bir bilim adamı bir milyona yakın insanın boyunu ölçmüş ve ortalama olarak 300.000'inin boyunun 165 cm. olduğunu 400.000'inin 175 cm. ve 300.00'inin ise 175 cm.in üstünde olduğunu bulmuştur. Lange aynı zamanda 21,5 cm. ile 24 cm. arasında değişen baş yüksekliğinin de tüm vücut ölçüleri içinde en az değişen ölçü olduğunu kanıtlamıştır.

Bu yüzyıllara kadar gelmiş olan ölçülerde kafa, yüz veya ayak uzunlukları birim ölçüler olarak alınmak suretiyle insan vücudu parçaları ölçülendirilmiştir. Bu ölçüler daha sonraları alt gruplara da ayrılmak suretiyle uzun süreler kullanılmıştır. Hatta bu ölçülerden 'ayak' ve 'elle' ölçü birimleri zamanımıza kadar gelen ölçüler arasındadır. A. Zeising'in verdiği ölçülere dayalı olarak insan vücudunun ölçülerinin elde edilmesi vücut parçalarının insan boyuna göre bir takım oranlar altında bulunması düşünülmüş ve 17., 18. yy.lardan sonra gerek mimaride gerekse giyim tekniğinde bu oranlar kullanılmaya gelmiştir.

Örneğin bu oranlarda 2 sayısının önemli rol oynadığı görülmektedir.

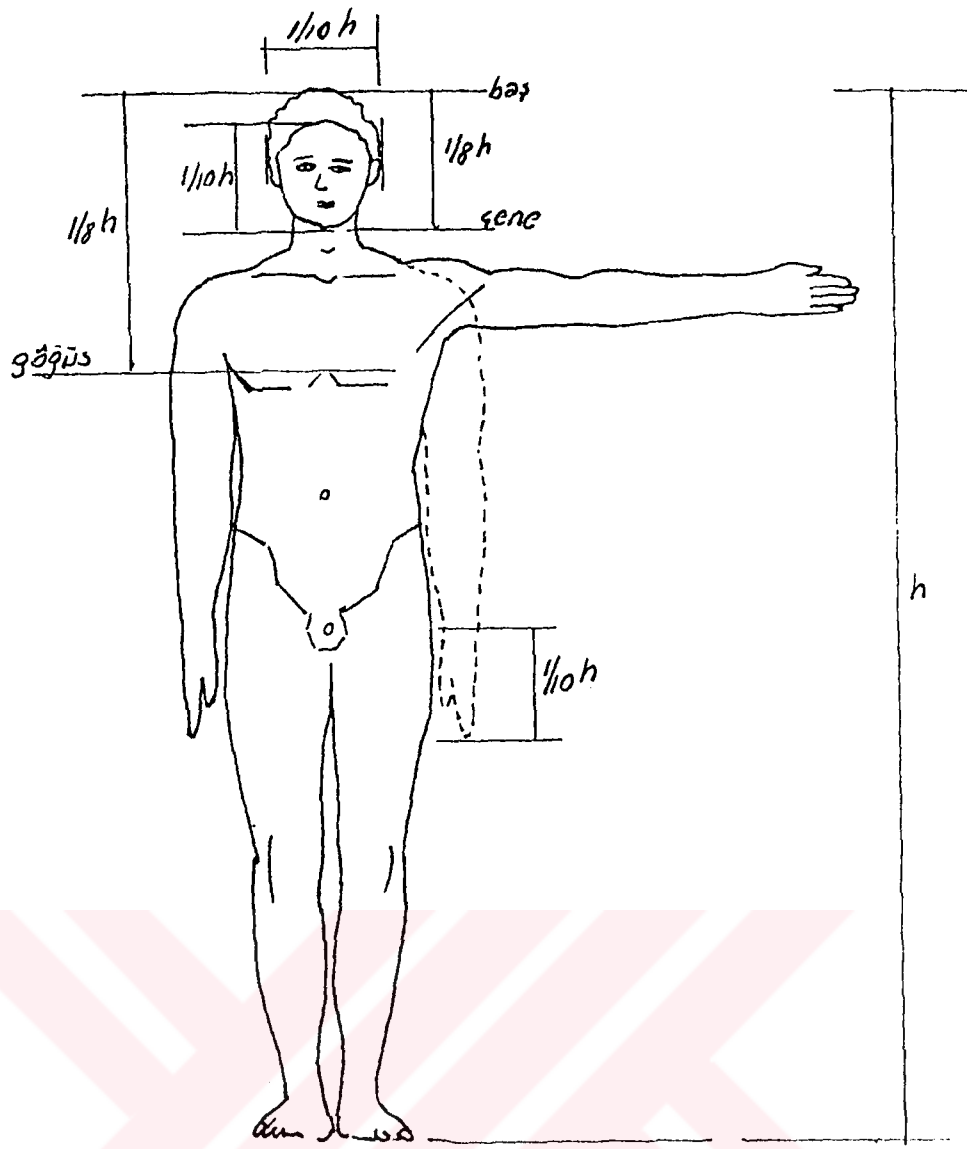
İnsan boyu : dik durumdaki insanın başının üst seviyesi ile çıplak ayak yere bastığı iki yatay düzlem arasındaki ölçülen uzunluk 'h' ile gösterildiğinde (Şekil 1) üst beden ve alt beden olarak 'h' boy uzunluğu ayırımından itibaren iki parçaya bölünür. Bacak uzunluğu, topuk kemiği ile diz arasındaki mesafe olarak ölçülür. Bunun değeri de $1/4 h$ olarak alınır. (Şekil 2) ayrıca çenenin alt çizgisinden göbeğe kadar olan bu mesafe de $1/4 h$ olarak değerlendirilir.

Şekil 2

Ayak uzunluğu $1/6 h$ kadar alınmaktadır. Yine bu ölçüleme sistemine göre baş uzunluğu kafanın üstünden çenenin alt hizasına kadar ölçülen mesafe $1/8 h$ olup aynı ölçü iki meme başı arasındaki ölçü olarak da kabul edilir. (Şekil 2) 8'li birimlerin kullanılmasından evvel Yunan heykeltıraş Polykleitos baş ölçüsünü 7,5 birime göre düşünmüş, yukarıdaki paragraflarda açıklandığı üzere 8'li birimden önce birçok ressam ve heykeltıraşlar tarafından kullanılmış bulunmaktadır.

Aynı ölçü sistemine göre yüz yüksekliği (alın ile çenenin alt çizgisi arası mesafesi) ve yüz genişliği (kulaklar da bu ölçüye dahil edilerek, yani kulaktan kulağa ölçülerek) $1/10 h$ olmak üzere tanımlanır. Ayrıca el uzunluğu bilekten ortanca parmağın ucuna kadar olan mesafe olarak değerlendirilir.

Şekil 3

Burnun hizasından ölçülen yüz genişliği $1/12 h$ kadardır. Aynı ölçü topuk kemiği üzerinden ölçülen ayak genişliğini de belirtir. (Şekil 3).

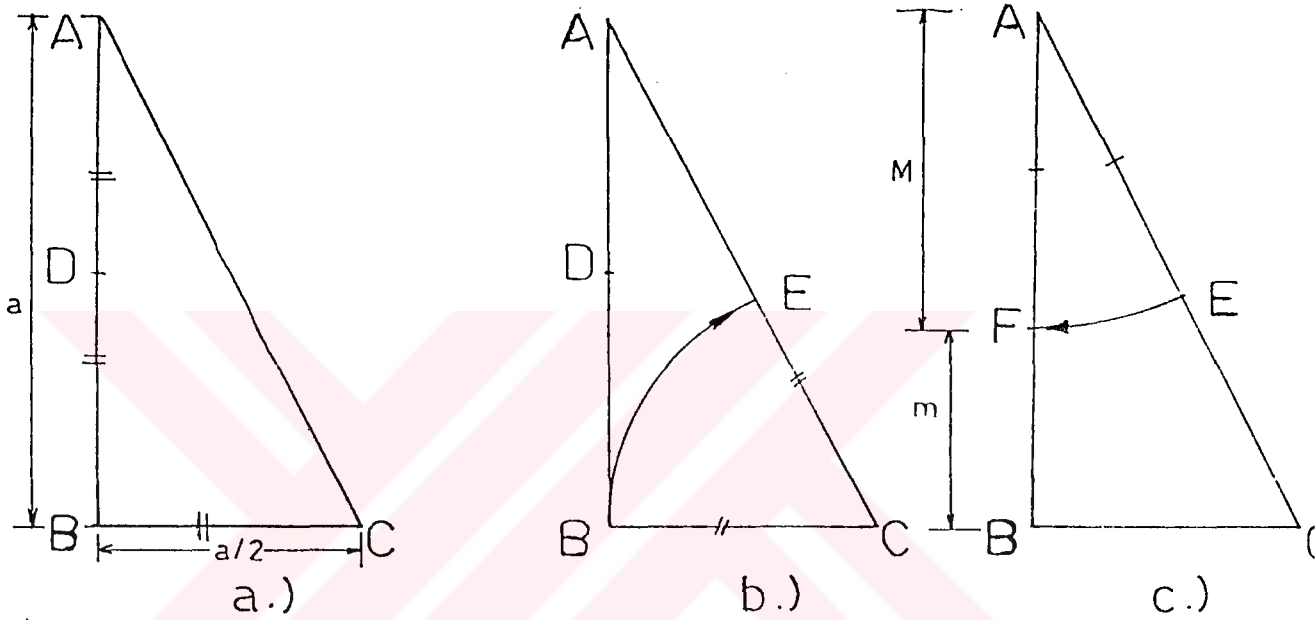
Böylece $1/40 h$ 'ya kadar giden bu ölçüler vücut parçalarının ölçüleri olarak uzun süreler kullanılmaya gelmiş ve hala daha da kullanılmaktadır.

3.2. ALTIN KESİT ORANLARINA GÖRE YAPILAN DEĞERLENDİRME

3.2.1. ALTIN KESİTİN AÇIKLANMASI VE ÇİZİMİ

Bu yukarıda yazdığımız oranların insan vücudu parçaları arasında oldukça takribi ölçüler olduğu görülmektedir. Bu nedenle daha uygun ölçüler bulunması araştırma konusu olmuştur. Nihayet insan vücudunun parçaları arasında kesin bir geometrik bölünmenin varlığı saptanmış bulunmaktadır. Bu oran aşağıda açıklanacak olan altın kesit (Golden Schnitt, Sectron d'or, golden section) dir.

3.2.1.a ALTIN KESİTİN ÇİZİLMESİ

Şekil 4

ABC dik üçgeninin BC kenarı $AB=a$ kenarının yarısı kadar alınmıştır. Yani D noktası AB'nin orta noktasıdır. (Şekil 4 a)

$$AD = DB = a/2$$

Dik üçgenin AC hipotenüsü üzerinde BC kenarını C'den itibaren taşıyalım. Böylece CA hipotenüsü üzerinde bir E noktası bulunur. (Şekil 4 b)

$$BC = CE = a/2$$

E noktasının A'ya olan mesafesi AB üzerinde taşındığı takdirde, AB doğru parçası AF ve FB olarak iki parçaya ayrılmış olur. (Şekil 4 c). O halde F noktası AB doğru parçasını M, m olarak altın kesit oranında bölünmüştür.

Altın kesit yukarıda gösterildiği gibi çözüm yoluyla bulunabildiği gibi hesap yoluyla da bulunabilir.

3.2.1.b. ALTIN KESİTİN SAYISAL DEĞERİ

ABC üçgeninin |BA| kenarı birim uzunluk olarak 'a' ile gösterilsin, diğer dik kenar BC=a/2 olur.

$$|AC|^2 = a^2 + (a/2)^2 = a^2 + a^2/4 = \sqrt{5}a^2/4$$

o halde AC hipotenüsü

$$|AC| = \pm a\sqrt{5}/2$$

(Şekil 4 b)'de E noktası AC üzerinde alınmakla

$$|AC| - |CB| = (a\sqrt{5})/2 - a/2 = a((\sqrt{5}-1)/2) = |AE|$$

|AE| = a((\sqrt{5}-1)/2) uzunluğu AB üzerine taşınarak F noktası elde edilir. (Şekil 4 c), o halde

$$M = AF = AE = a((\sqrt{5}-1)/2) = a((2.236-1)/2) = a*0.618$$

Böylece m parçası da

$$m = |AB| - |AF| = a - a*0.618 = a(1-0.618)$$

$$m = 0.382 a$$

$$M = 0.618 a$$

$$m = 0.382 a$$

altın kesit ile elde edilen sayılardır.

$$M + m = (0.618 + 0.382) a = a$$

ve

$$m / M = 0.382 / 0.618 \text{ dir.}$$

3.2.2. ALTIN KESİTİ KULLANARAK YAPILAN BİR DEĞERLENDİRME

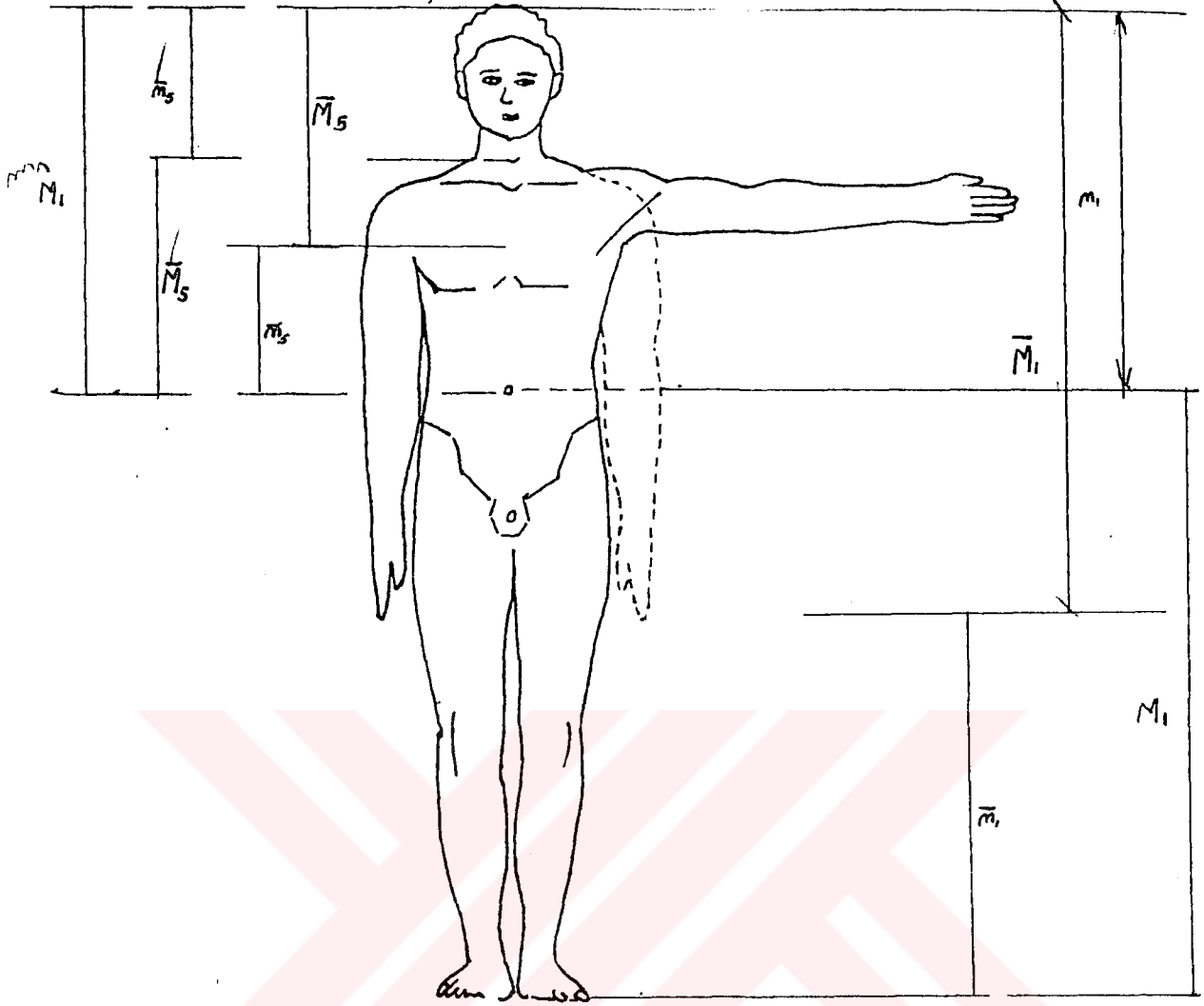
İnsan boyu, ayağın altından yani yere bastığı düzlükten dik duran bir baş üstünden alınan ölçüdür. (Bölüm 3, Şekil 1 ve Şekil 5 bak.)

Bu boy ölçüsü altın kesitle iki parçaya ayrılmıştır. m_1 ve M_1 ile gösterdiğimiz bu altın kesit ölçüleri bir istatistik bilgiye ön şart hazırladığı için Tablo 1'de verilmiştir.

Boy	m_1	M_1
156	60	96
60	61	99
61	61.5	99.5
62	62	100
65	63	102
66	63.5	102.5
67	64	103
69	64.5	104.5
70	65	105
72	66	106

Tablo 1

(Tablo 1) ve (Şekil 5) karşılaştırıldığında m_1 ve M_1 ölçülerinin vücut ölçülerinin parçalanmasında önemli bir yeri olduğu görülür.

Şekil 2

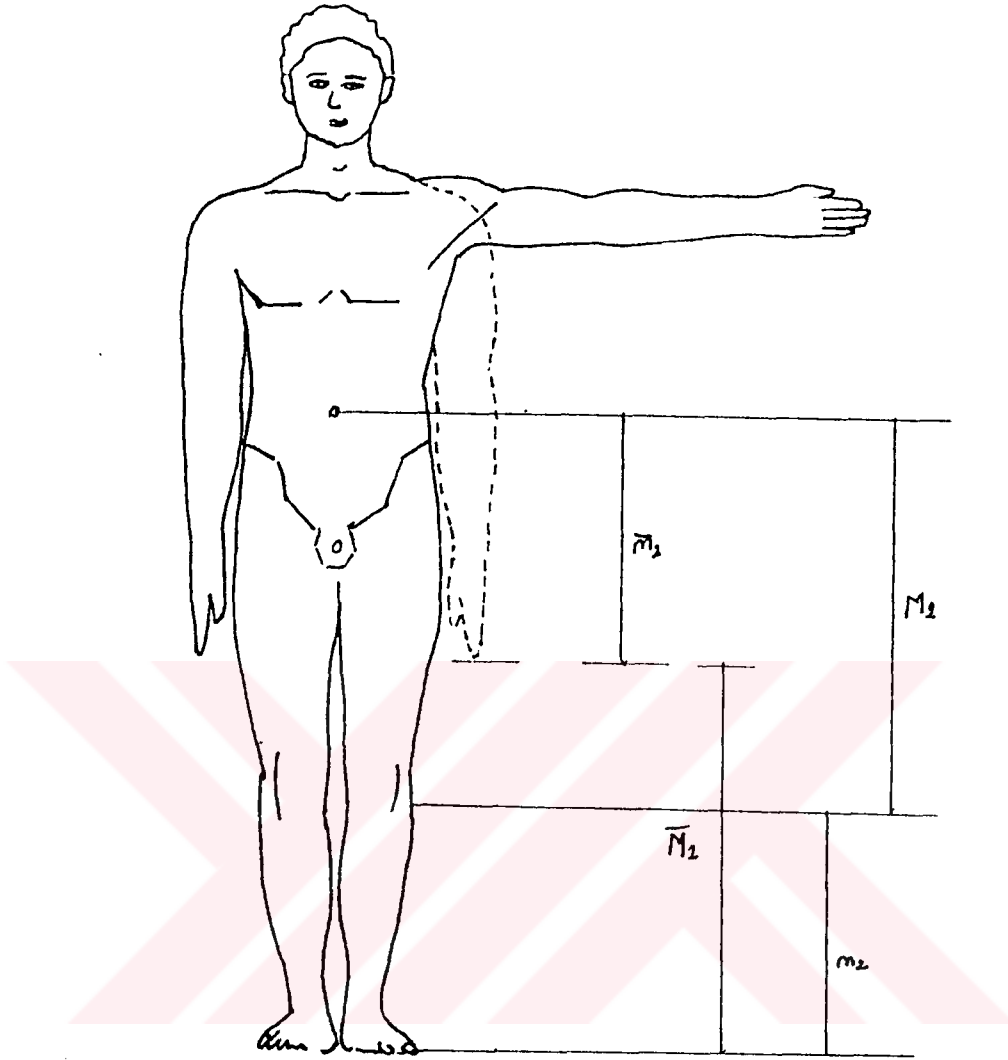
Şöyle ki m_1 üst yarıda M_1 alt yarıda alındığında bölme göbek çizgisindedir.

Eğer M_1 üst yarıda m_1 alt yarıda yerleştirilirse üst kısımda M_1 ölçüsü başın üst parçasından parmak ucuna kadar olan parçayı, m_1 ise parmak ucundan ayak altına kadar olan ölçüyü göstermektedir.

Böylece doğal olarak bu m_1 ve M_1 sayılarının toplamı bir insan boyuna eşittir.

Bu çalışma da daha çok etek şekilleri ve etek kalıplarının geometrik şekillendirilmesi üzerinde durulacağından bu ilk elde edilen m ve M değerlerini m_i ve M_i ($i = 1,2,3...$) ile gösterelim.

Etek için M_1 uzunluğunun detayları gerekli olduğundan M_1 parçasının altın kesitle ayrılan m_2 ve M_2 parçalarından M_2 göbük, diz hizası olup dizle ayak altı hizası m_2 olduğu Şekil 6'dan görölmektedir.

Şekil 6

Yine boy uzunluğuna göre hazırlanmış olan Tablo 1'de verilen boy ve M_1 sütunu altın kesit olarak bölündüğü takdirde elde edilen $l = 2$ için m_2 ve M_2 değerleri aşağıdaki Tablo 2'yi oluşturmaktadır.

Boy	M_1	m_2	M_2
156	96	37	59
60	99	38	61
61	99.5	38	61.5
62	100	38.5	62
65	102	39	63
66	102.5	39	63.5
67	103	39	64
69	104.5	40	65
70	105	40	65
72	106	40.5	65.5

Tablo 2

Tablo 2’de verilen ölçülere göre M_2 ölçüsü göbek diz arası ölçüsü olup (normal bir etek boyu ölçüsüdür) (Şekil 6) m_2 uzunluğu ise diz oyluğu ile ayak altı mesafesidir.

M_1 ve m_1 ’in yerleştirilmesi ile elde edilen durumun tüm boy uzunluğundan alınan m_1 ve M_1 miktarları yer değiştirdiğimizde m_1 üstten tepeden göbeğe kadar ve M_1 de göbekten ayak altına kadar olan parça idi. M_1 ’in $M_1 = |M_1|$ olarak tepeden itibaren alınmak suretiyle elin parmak ucuna kadar gelen kısmı olur. $m_1 = |m_1|$ uzunluğunda alt tarafta alındığında elin parmak ucundan aşağıya ayak altına kadar ölçülen parçadır.

Şimdi homojen ve sistemli araştırmayı bozmamak için m_1 ’in altın kesitle ayrılan iki m_s ve M_s parçalarını inceleyelim. (Şekil 5)

Bu parçalanma evvela (Şekil 5)’te verilmiş ve görüldüğü gibi M_s göbek ve omuz üstüne kadar olan parça ve m_s de boyun alt çizgisi veya omuz üstü hizası ile baş üstü hizası arasındadır. Fakat bunların $|m_s|$ ve $|M_s|$ olarak yer değiştirilmesi $|M_s|$ ’in tepe üstü ile göğüs çizgisi arasını ve m_s de aynı yerden göbeğe kadar olan uzunluğu göstermektedir.

Bu söylenilenlere göre hazırlanan Tablo 3 aşağıda verilmiştir.

Boy	M_1	m_1	M_2
156	60	23	37
60	61	23	38
61	61 ⁺	23 ⁺	38 ⁺
62	62	24	39
65	63	24	39
66	63 ⁺	24	39
67	64	25	40
69	64 ⁺	25	40
70	65	25	40
72	66	25	41

Tablo 3

M_2 ve m_2 ölçülerini bulmuştuk. Bu ölçüler yer değiştirmek suretiyle yerleştirildiğinde $|m_2|$ göbekten el ucuna kadar gelir ve $|M_2|$ de elucu ile ayakaltı hizasındadır. (Şekil 6)

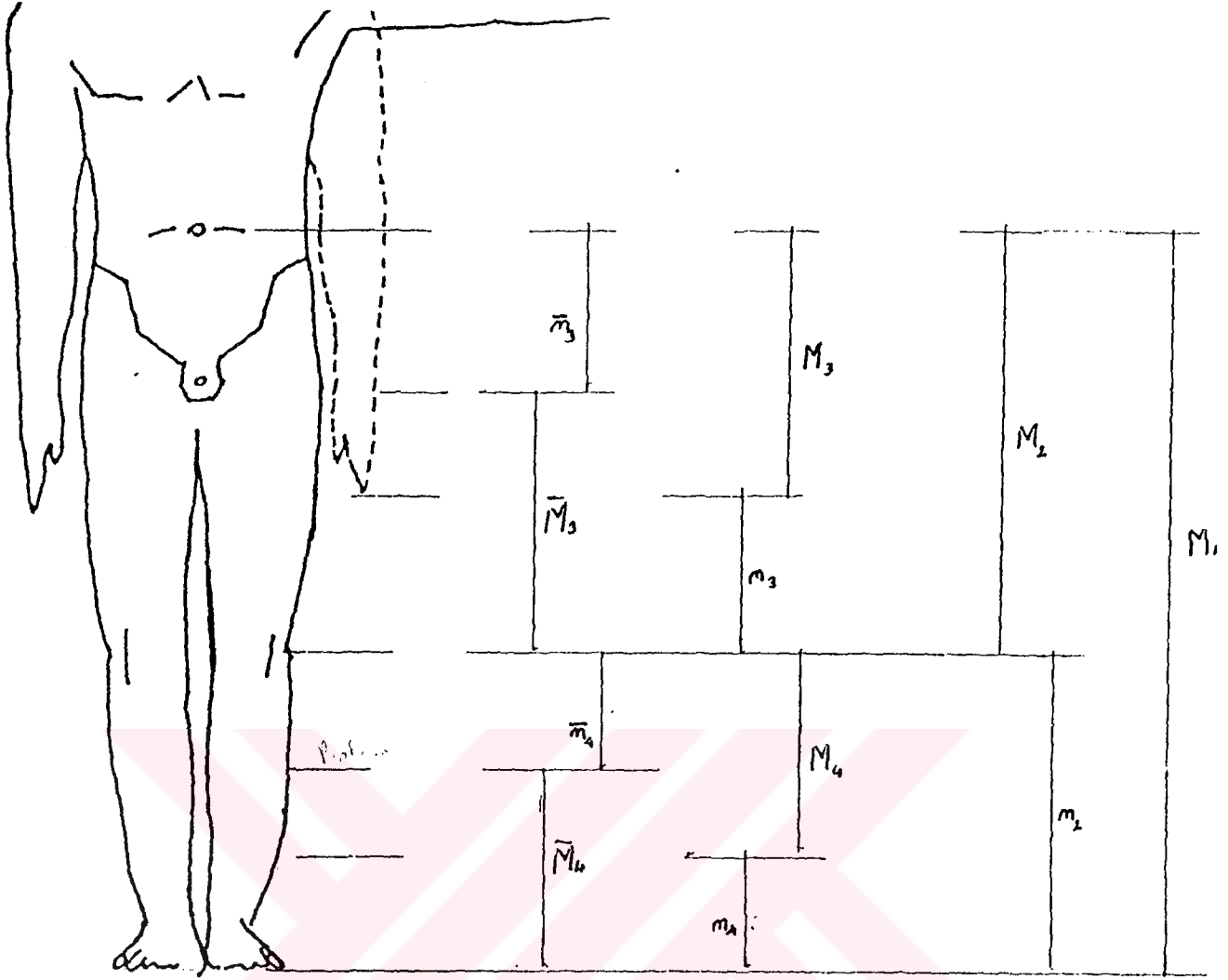
Böylece M_2 ve m_2 lerin de altın kesit oranın bölünmeleri ile yeni boyutlar beden üzerinde yeni yerler elde edilir. M_2 'nin altın kesitle bölünmesi m_3 ve M_3 lerini verir. m_2 'nin altın kesitle bölünmesi de m_4 ve M_4 ölçülerini meydana çıkarır.

Böylece Tablo 2'de yeni m_3 ve M_3 sütunları eklenerek (Tablo 4) elde edilir.

Boy	M ₂	m ₃	M ₃
156	59	23	36
60	61	23	38
61	61.5	23.5	38
62	62	24	38
65	63	24	39
66	63.5	24	39.5
67	64	24.5	39.5
69	65	25	40
70	65	25	40
72	65.5	25	40.5

Tablo 4

Bu tablo göbek hizasından ayak altına kadar olan M₁ ölçüsünün parçalarını vermekte olup bu ölçüler (Şekil 7) de daha ölçekli bir şekilde gösterilmiştir.

Şekil 7

Şekil 7'den görüleceği üzere m_2 'nin parçaları olan M_3 göbekte el ucu (orta parmak ucu) arasındaki ölçü olup m_3 'te el ucu ile M_2 'nin alt çizgisi olan diz çizgisidir.

Bu M_3 ve m_3 ölçülerinin başlangıçlarının değiştirilmesi ile yerleştirilen $|m_3|$ göbekt-diz arası ve $|M_3|$ bilek-diz arası ölçüsüdür.

M_2 'nin diğer parçası olan m_2 'nin altın kesit oranı ile bölünmesi sonucu M_4 ölçüsü diz-baldır ortası arasını ve m_4 beden ortası-ayak altı hizası arasını göstermektedir.

Bu ölçülerin yukarıdaki gibi başlangıç konumlarının değiştirilmesi ile $|m_4|$ ölçüsü diz-baldır kası arasını ve M_4 de bu noktadan aşağısını yani ayak altına kadar olan parçayı değerlendirir.

$|m_4|$ 'ün alt ucu şanel etek boyu olarak da adlandırılır (Şekil 7).

m_2 nin altın kesitle ayrılmasıyla aşağıdaki Tablo 5 elde edilebilir.

m_2	m_4	M_4
37	14	23
38	14.5	23.5
38.5	15	24
39	15	24
40	15	25
40.5	15.5	25

Tablo 5

Tablo 5'teki ölçülerle (Şekil 7) deki yerleri karşılaştırdığımızda ve bu ölçüleri Tablo 5'in yanına eklemek suretiyle elde edilen bu m_i , M_i değerlerini ($i = 1, 2, 3, 4, 5$) olmak üzere yeni bir tablo üzerinde toplayabiliriz. Böylece h insan boyu ile m_i , M_i ($i = 1, 2, 3, 4, 5$) arasındaki bağıntılar daha açık şekilde görülebilecektir.

alınmışsa göbek-parmak ucu ve m_3 de parmak ucu-diz ölçüsünü verir. Alttan alınmışsa M_3 | diz-bilek arası m_3 bilek-göbek hizasına gelir.

m_2 nin M_4 ve m_4 parçaları da ayağı ikiye böler. M_4 üstten alındığında diz-ayak adalesi bitimi (baldır veya bilek) arasındaki mesafe. M_4 | aşağıdan alındığında ayak adalesinin en geniş yeri ayak altı mesafesidir.

Bu ölçü etek boyu için önemli bir ölçü yeri olup şanel boy ölçü yeridir.

Yukarıdaki ölçülendirmede, etek temel planı üzerinde durulacağı için belden yukarısının değerleri verilmedi. Şimdi burada biraz belden yukarı ölçüler ile ilgilenmek suretiyle bazı elde edilen sonuçları değerlendirmeye tabii tutalım.

Şekil 5'ten alınan m_1 uzunluğu yani göbek-başüstü ölçüsü altın kesitle ayrılarak elde edilen tablo 3'ü tekrar değerlendirelim.

m_1 göbek-başüstü olduğuna göre bunun altın kesitle ayrılan m_5 ve M_5 parçalarından m_5 başüstü-omuz hizası arası yani baş yüksekliğidir. M_5 ise omuz-göbek arasıdır. (bu ölçüler şekil 5'te sol tarafta gösterilmiştir.)

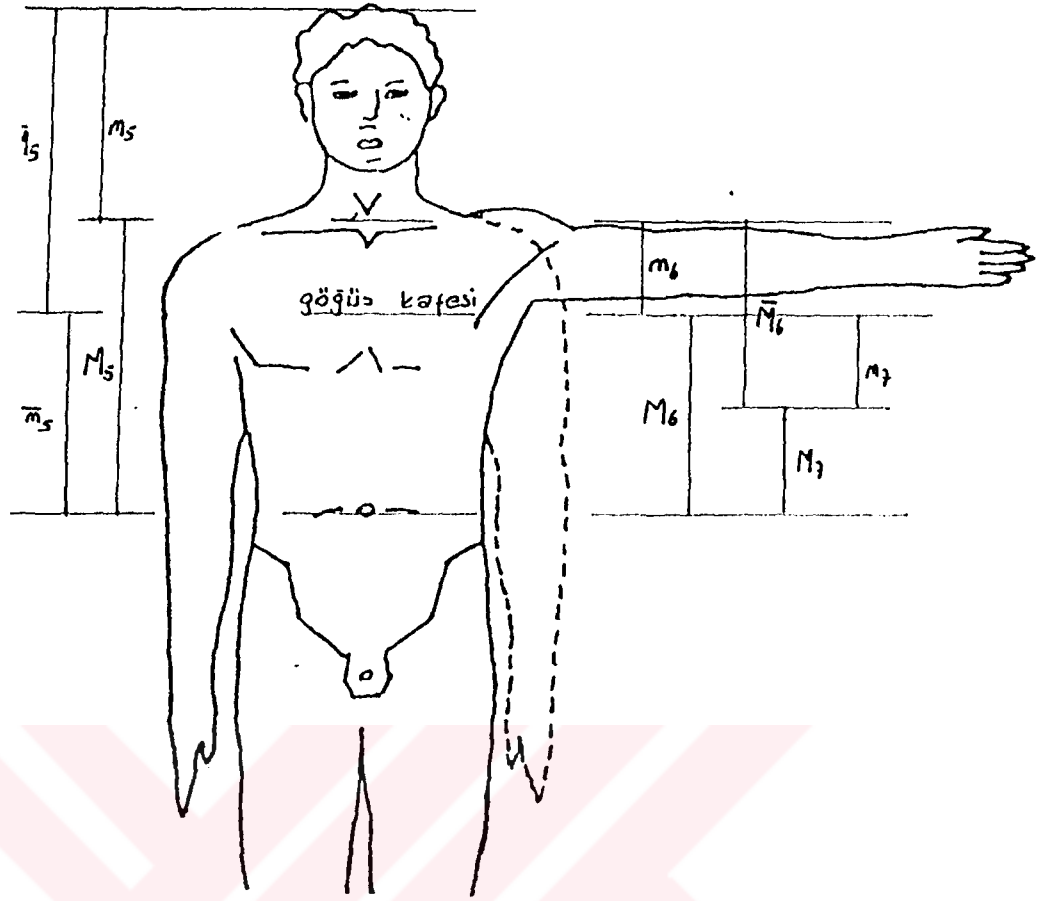
Bu ölçülerin ters alınması ise yani M_5 | baş üstünden aşağıya alınmışsa koltuk altı hizası başüstü ölçüsünü verir. Bu bölme yerleri de şekil 5'te gösterilmiştir. Bu yukarıdan alınan M_5 | in geldiği yer göğüs çizgisi olup (beden hattı) ölçülendirme için önemli yerlerdendir.

Şimdi M_5 'in altın kesitle ayrılması ile M_6 ve m_6 ölçüleri oluşur. Bu ölçüler aşağıdaki tablo 7'de gösterilmiştir.

m_5	m_5	M_6
37	14	23
38	14'	23'
38	14 ⁺	23 ⁺
38	14 ⁺	23 ⁺
39	15	24
39	15	24
40	15	25
40	15	25
40	15	25
41	16	25

Tablo 7

Bu listede yer alan M_5 ölçüsü göbek-omuz çizgisi arası olup M_5 ölçüsü $|M_5|$ olarak ters yönde yerleştirildiğinde $|M_5|$ ölçüsü tepeden göğüs kafesi çizgisi arası olup, göğüs kafesi çizgisi omuz çizgisine göre bunun alt çizgisi ile aynı mesafededir. (Şekil 8)

Şekil 8

Bu ölçüler oklarla şekil 8'de gösterilmiştir. Bu göğüs kafesi çizgisi aynı zamanda m_5 'in göbekten itibaren taşınması suretiyle de saptanabilir.

Bundan sonraki ölçüler (şekil 9)da gösterilmiştir. m_5 ve M_5 lerin alttan göbek çizgisinden veya üstten baş üstü çizgisinden taşınmak suretiyle alınması bir göğüs çizgisi yeri, omuz çizgisi yeri ve m_5 in altın kesit ile bölünmesi ile göz çizgisi yerleri m_8 ve M_8 olarak belirlenmiştir.

M_6	m_7	M_7
23	8.8	14.2
23 ⁺	9	14.5
24	9.1	14.8
25	9.6	15.4

Tablo 8

Bu tabloya daha fazla ekmeden M_5 'in parçalanmasını ayrı bir tablo üzerinde gösterelim. Tablo 7'den alınan m_5 değerleri altın kesit oranı ile bölerek aşağıdaki tablo elde edilir.

m_5	m_8	M_8	m_9	M_9	m_{10}	M_{10}
23	8.8	14.2	3.4	4.8	5.4	8.8
23 ⁺	9	14.5	3.4	5.6	5.5	9
24	9.2	14.8	3.5	5.7	5.7	9.1
25	9.6	15.4	3.7	5.9	5.9	9.5

m_5 m_8 M_8

Tablo 9

Bu suretle m_8 ve M_8 parçaları elde edilir. Diğer parçaları da şekil 8 ve şekil 9 üzerinde gösterilmiştir.

M_5 in parçaları olan bu m_8 ve M_8 olup, m_8 başüstü ile göz arası ve M_8 de göz hizası ile omuz üstü çizgisidir. (Şekil 9)

m_8 'in altın kesit oranı ile bölünmesi ile m_9 ve M_9 parçaları elde edilir. m_9 tepe ile alnın üst çizgisi arasındır. M_9 'in yine altın kesit oranı ile bölünmesi ile m_{10} ve M_{10} parçaları ve nihayet M_{10} 'un da aynı oranla

bölünmesi ile m_{11} ve M_{11} elde edilir.ve böylece bir insan boyunun bütün parçaları altın kesitlerin alınması sureti ile gösterilebilir.

Böylece tablo ve şekiller üzerinde gösterilen $m_i = |m_i|$ ve $M_i = |M_i|$ lerle elde edilen noktalar saptanmış olup bütün bu değerleri bir tablo üzerinde toplayarak tüm ölçülerin de bir arada görülebilmesi sağlanmış bulunmaktadır (Tablo 10).

Boy	m_1	m_5	M_5	m_6	M_6	m_8	M_8	m_7	M_7	m_9	M_9	m_{10}	M_{10}	m_{11}	M_{11}
156	60	23	37	14	23	8.8	14.2	8.8	14.2	3.4	4.8	5.4	8.8	3.4	5.4
60	61	23	38	14	23	8.8	14.2	9	14.5	3.4	4.8	5.4	8.8	3.4	5.4
61	61	23	38	14	23	9	14.5	9	14.5	3.4	5.6	5.5	9	3.4	5.6
62	62	24	38	15	23	9.2	14.8	9	14.5	3.5	5.7	5.7	9.1	3.5	5.6
65	63	24	39	15	24	9.2	14.8	9.1	14.8	3.5	5.7	5.7	9.1	3.5	5.6
66	63	24	40	15	24	9.2	14.8	9.1	14.8	3.5	5.7	5.7	9.1	3.5	5.6
67	64	25	40	15	25	9.6	15.4	9.6	15.4	3.7	5.9	5.9	9.5	3.6	5.9
69	64	25	40	15	25	9.6	15.4	9.6	15.4	3.7	5.9	5.9	9.5	3.6	5.9
70	65	25	40	15	25	9.6	15.4	9.6	15.4	3.7	5.9	5.9	9.5	3.6	5.9
72	66	25	41	16	25	9.6	15.4	9.6	15.4	3.7	5.9	5.9	9.5	3.6	5.9

Tablo 10

4. KALIPLARIN HAZIRLANIŞI

4.1. BİLİNER METODLARLA HAZIRLAMA

2. Bölümün sonunda günümüzde kullanılan kalıp sistemlerinden bahsettik ve bu sistemler yardımıyla hazırlanmış kalıplardan paftalar halinde örnekler verdik. Bu sistem insan vücuduna en uygun şekilleri iki boyutlu düzlem üzerine yerleştirmekle ilgili olarak gelişmiştir.

4.1.1. TEMEL ETEK DİKDÖRTGEN ŞEKİLLİ

Örnek olarak alınan etek kalıbında amaç eteğin bele ve kalçaya oturmasının sağlanması vücudu sarması ve düzgün görünmesidir. Bunun için etek kalıbının hazırlanmasındaki izlenilecek yol şöyledir:

- Sayfanın sağ kenarına paralel bir çizgi çizilir. Cetvelimizi kaldırmadan bu çizgi üzerinde kalça düşüklüğü ve etek boyu ölçüleri işaretlenir.

-Bu paralel çizgide işaretlenen noktalar dik olarak uzatılır.

- Kalça düşüklüğü ölçüsünü işaretlediğimiz nokta ve buradan çizilen dik çizgi kalça hattımızdır. Bu çizgi üzerinde "1/2 Kalça + 1 cm" işaretlenir ve bu sınır çizgisi olarak dikdörtgeni kapamamızı sağlar. Buna göre kalıp artık kalçamıza tam uyan bir dikdörtgendir sıra bele uyumunu sağlamaya gelmiştir.

- Dikdörtgenin üst kısmının bele uydurulması işlevini pensler yardımıyla yaparız. Bunun içinde öncelikle pens hesaplamasını yapmamız gerekir.

Bel: 68 cm ve Kalça:94 cm olarak verilmiştir

Pens hesaplaması

Kalça $1/2 + 1$ cm = 48 cm

Bel $1/2 + 1$ cm = 35 cm

Pens Payları Toplamı 13 cm

TEMEL ETEK

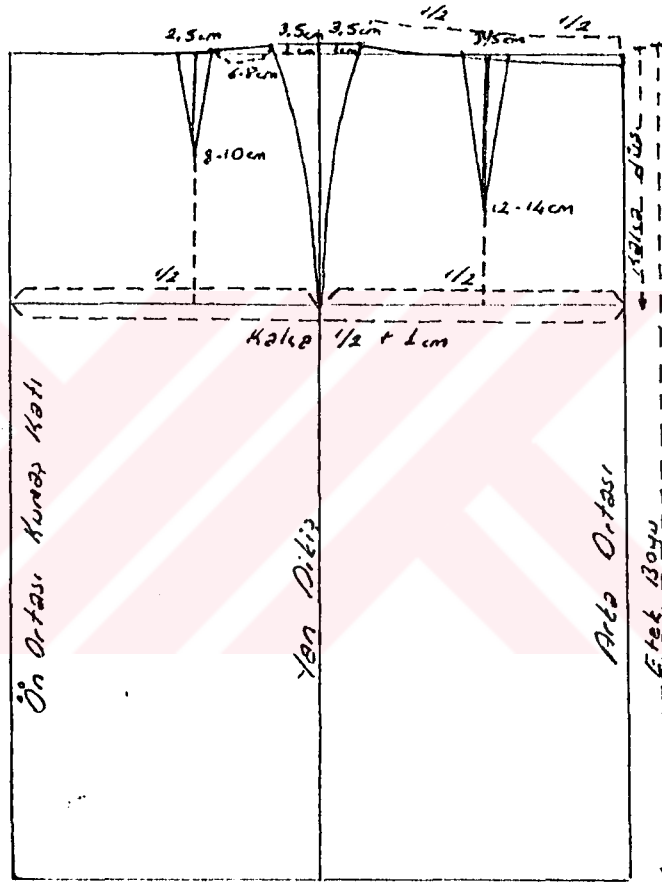
38 Beden

EŞEL

20

ÖLÇÜLER

Bel: 68
Kalça: 94
Kalça düş: 20
Etek boyu: 66

Pens Hesaplaması

Kalça $\frac{1}{2} + 1 = 48$ cm

Bel $\frac{1}{2} + 1 = 35$ cm

pens payları toplamı 13 cm

Ön pens : 2.5 cm
Arka pens : 3.5 cm
Yan pens : 7 cm

Pens hesaplamasında yarım bedende + 1 cm bolluk ilave ederek kalça ve bel arasındaki fark bulunur. Bu sayı ön , arka ve yan pensler olarak dağıtılmalıdır. Bu dağıtım sırasında dikkat edilecek husus ön pensin arkadan biraz daha az olacak şekilde ortalama 2 , 2.5 , 3 civarında arka pensin 2.5 , 3 , 3.5 civarında yan penslerin ise her birinin 3 , 3.5 , 4 civarında olması ve birbiriyle uyum içinde kullanılmasıdır.

Burada:

ÖN PENS :2.5 cm

ARKA PENS :3.5 cm

YAN PENS :7 cm olarak dağıtılmıştır.

- Oluşturduğumuz dikdörtgeni ön ve arka olarak ikiye böleriz. Üst orta noktadan yukarı 1 cm çıkararak bel hattına paralel biraz uzatırız. Bu çizgi üzerinde ortadan sağa ve sola doğru 3.5 cm yan pens olarak işaretleriz. Bu noktaları kalça hattıyla pistole yardımıyla güzel bir oyuntu vererek birleştiririz.

- Önde yeni çizilen yan hattından bel hattı üzerinde 6 - 8 cm içeri girilir. Burası ön pens oluşturulacak yerdir. Bu nokta kalça hattına dik uzatılır ve bu dik üzerinde pens boyu 8 - 10 cm olarak işaretlenir. Bel kısmında pens genişliği olarak hesaplanmış olduğumuz 2.5 cm işaretlenir ve pens boyuyla cetvel yardımıyla düz olarak birleştirilir.

- Arkada ise öncelikle arka ortadan bel oyuntusu için 1 cm düşme yapılır. Bu 1 cm'lik nokta ile yan pens ucu pistole ile bel oyuntusu olarak birleştirilir. Bu oyuntunun 1/2'si işaretlenir. Burasıda arka pens yeridir. Burasıda kalçaya dik olarak uzatılır ve bu dik üzerinde 12 -14 cm arka pens boyu işaretlenir. Hesaplayarak bulduğumuz pens genişliği olan 3.5 cm üst kısımda sağa ve sola eşit dağıtılarak işaretlenir. Pens kenarları cetvel yardımıyla çizilir.(pafta 1).

Bu şekilde temel etek kalıbımızı metod olarak yapmış oluyoruz. 38 beden ölçülere göre çalışıldığından bu etek 38 bedene uyum sağlayacaktır. Vücut farkları dikkate alınmamıştır.

4.1.2. KONİ ŞEKİLLİ

Temel etek şemasından sonra daire sistemi ile koni etek şemasını da inceleyeceğiz.

- Sayfanın soluna bir dik çizilir. En üste 1 noktası merkez olarak işaretlenir.

- 1 noktasından " Bel $1/2 + 10$ cm " işaretlenerek 2 noktası bulunur

- 2 noktasından aşağı kalça düşüklüğü 3 noktasını etek boyu 4 noktasını oluşturur.

- Pergel yardımıyla merkez (1 noktası) değişmeden 2, 3, 4 noktalarından yaylar çizilir

- 3 numaralı yay kalça hattımızdır. Burada " $1/2$ Kalça + 6 cm " işaretlenir. Bulduğumuz nokta 6 noktasıdır. Merkezle birleştirilir.

- Bel hattından kestiği nokta 5 etek ucunda kestiği nokta 7 noktasıdır.

- Yayların ortası bulunur ve şekil ikiye ayrılır. Sırayla 8, 9 noktaları verilir. Kalça ve bel hattını kestiği yerlere.

- Bel hattında "Bel $1/2 + 3$ cm " ölçülür, kalan pay 9 noktasına pens olarak taşınır ve 8 - 10 cm boyunda pens çizilir. İki parçalı koni etek kalıbı tamamlanmış olur. (pafta 2).

Temel etekten farklı olan koni etek şemasında üst kısım vücuda otururken alt kısım biraz daha geniştir.

		$M_3 + m_4$ Kalka diş.
		M_3 süper mini boy
		$M_3 + m_3$ mini boy
		$M_2 - m_3$ diş üstü boy
		M_2 diş boyu
		$M_2 + m_4$ Sanel boy
		$M_2 + M_4$ Teşekkür boy
		$M_1 - M_4$ Teşekkür perdeyi
		$M_1 - m_{14}$ boyu

Paf ta: 3

4.2. GEOMETRİK ESASLARLA HAZIRLAMA

Madde 4.1.1'de açıklandığı üzere etek kalıplarının geometrik şekli , eteklerin duruşuna göre silindirik veya konik şekiller gösterir. Bu her iki şekilde de yapılan etekler aynı geometrik esas üzerine çizilecektir.

4.2.1. DİKDÖRTGEN ŞEKİLLİ

Kalıp şekli genel olarak silindir görünümlü açılımı dikdörtgen şeklindedir. Buradaki geometrik esas Bölüm 3'den İnsan Vücudunun Geometrik Şekillendirilmesindeki esaslar düşünölmek suretiyle elde edilen sonuçlara göre çıkartılır. Bu maksatla dikdörtgenin iki dik kenarının uzunlukları üzerinde durmakta yarar vardır.

Bölüm 3, Şekil 7'de gösterilen m_3 ve m_4 , M_4 ölçülerinin altın kesitle bölünmesiyle $m_{13} + M_{13} = m_3$ şeklinde ve $m_{14} + M_{14} = m_4$ şeklinde altın kesitle bölünmüş olur. Bu bölünmeler Şekil 1'de gösterilmiştir.

Etek boylarında bilhassa M_1 , M_2 , M_3 , m_3 , M_4 , m_4 , M_{13} , m_{13} , M_{14} , m_{14} ölçüleri önemlidir.

- Kalça düşüklüğü $m_4 + M_9$

- Göbekten el ucuna kadar M_3 süper mini boy.

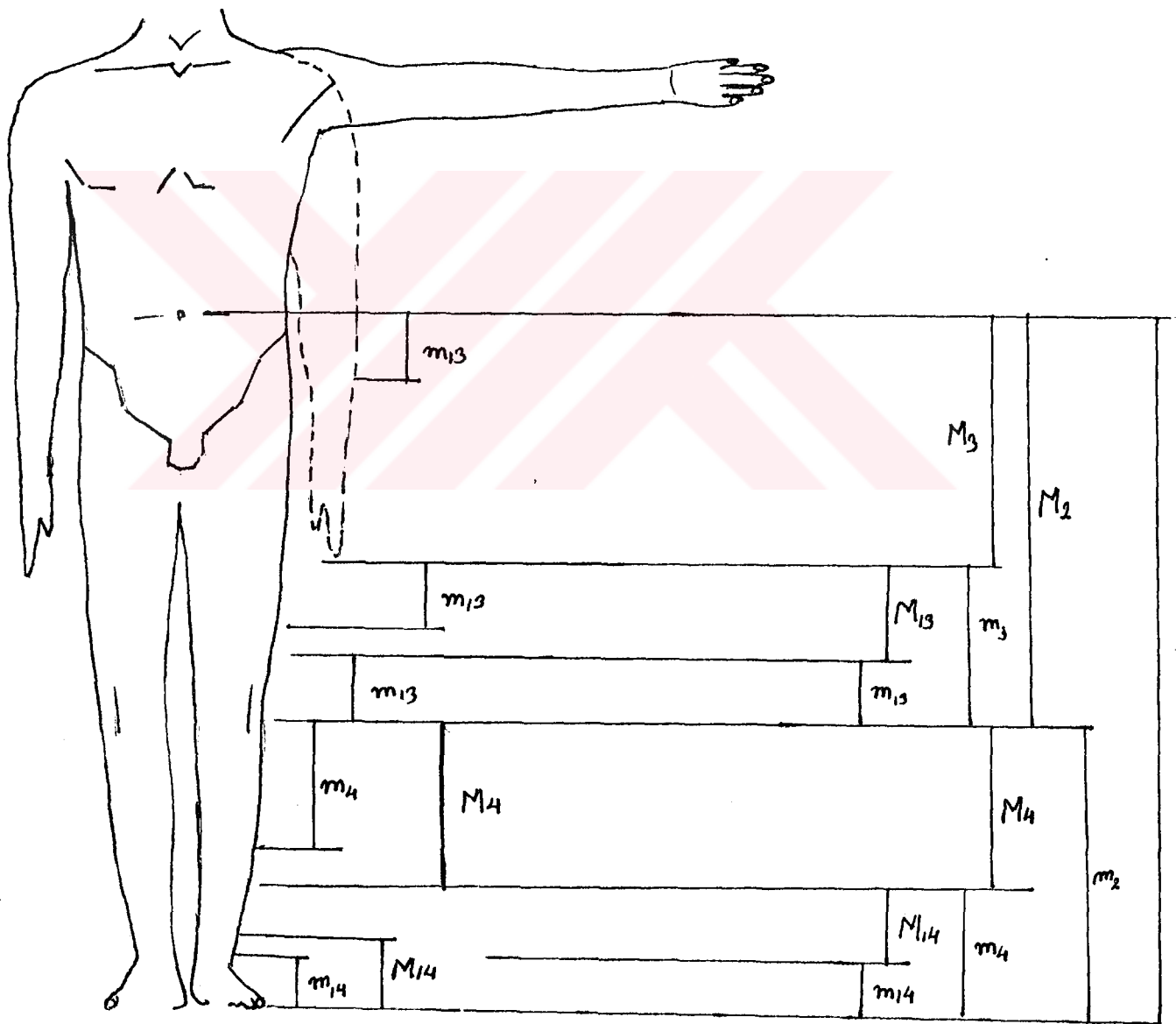
- Göbekten $M_3 + m_{13}$ eklenmesiyle mini boy.

- Göbekten alınan $M_1 - m_{13}$ diz üstü şort boyu.

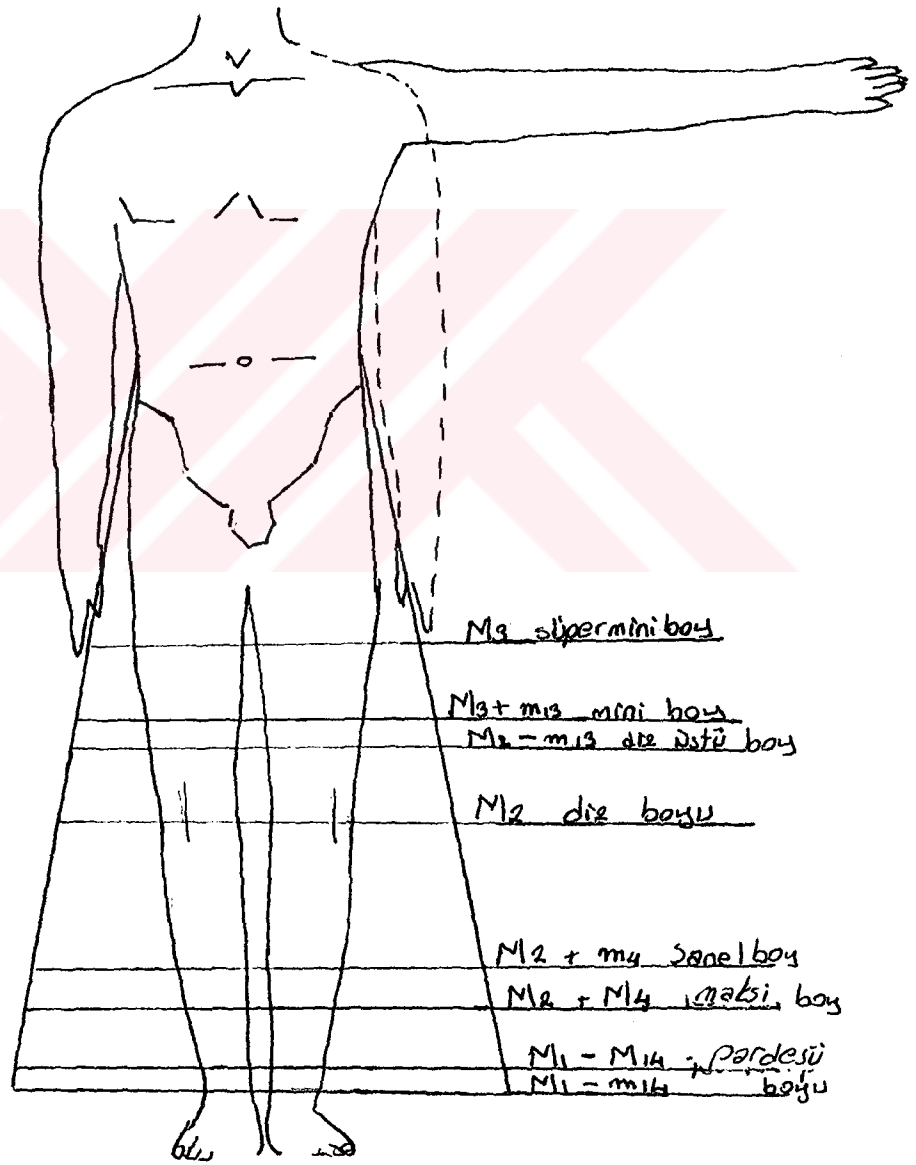
- Diz boyu olan $M_2 + m_4$ eklenerek Şanel boyu verir.

- Diz boyu olan $M_2 + M_4$ eklenerek tesettür boy oluşur.

- Ayak altından $M_1 - M_{14}$ tesettür pardüsü olarak alınabilir. Bu ölçü yerleştirmeleride Şekil 2'de görölmektedir.

sekil 1/2

şekil: 2⁵¹

Etek açılımı dikdörtgen olduğuna göre yukarıda gösterilen değişik boy ölçüler dikdörtgenin düşey kenarıdır. Dikdörtgenin yatay kenarı ise bel çevresi ve kalça çevresi ölçüsüdür.

Böylece sabit olan geometrik şekil pafta 1'deki dikdörtgenin kenarları ile aynı olduğu görülür. Pafta 3'de bu geometrik tarzdaki ölçülendirme gösterilmiş bulunmaktadır.

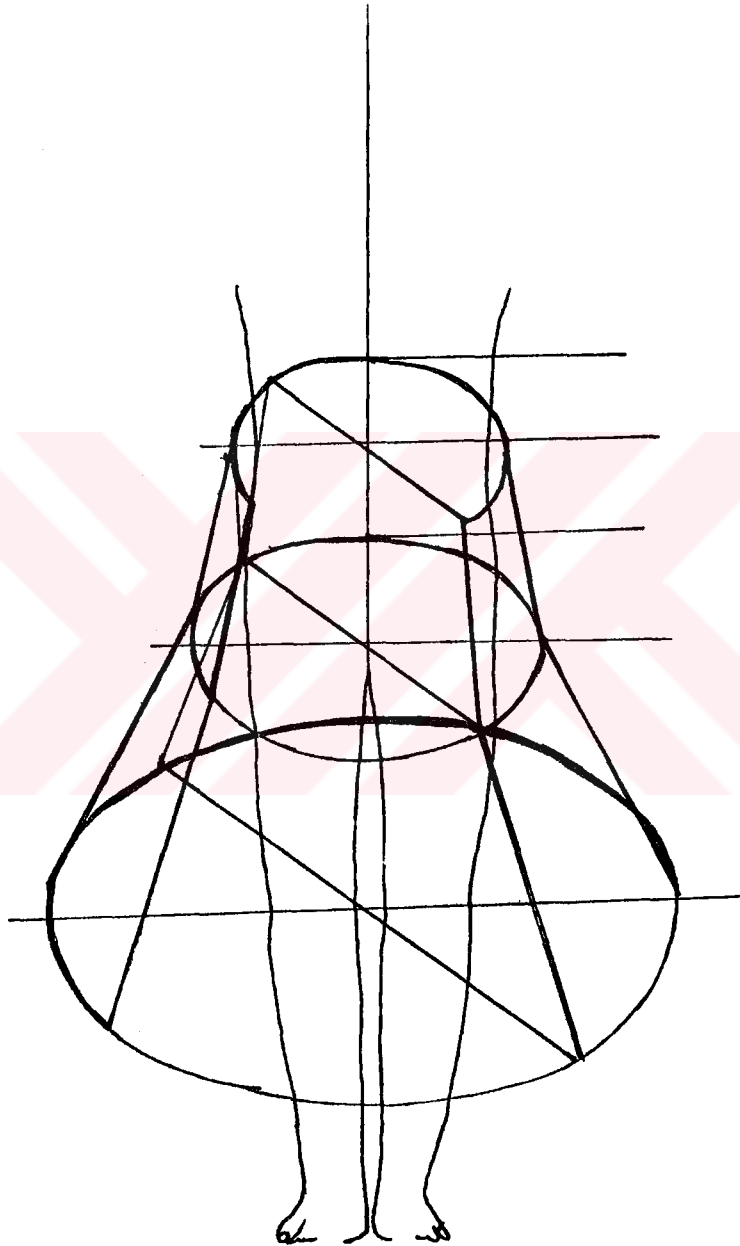
4.2.2. KONİ ŞEKİLLİ

Bu maddede 4.1.2.'de verilen koni şekilli eteklerin kesilmesinde kullanılan klasik metodun geometrik esaslara göre çizilmesi açıklanacaktır.

Bel ve kalça ölçüleri takriben iki farklı daire olarak görülen veya ölçülebilen ölçüler olduğuna ve genel olarak birbirine eşit olmayacağından bu iki dairenin arası bir kesik koni şeklini meydana getirir.

Şekil :3

Yukarıdaki şekilden görüldüğü üzere bu kesik koninin

sekil: 3

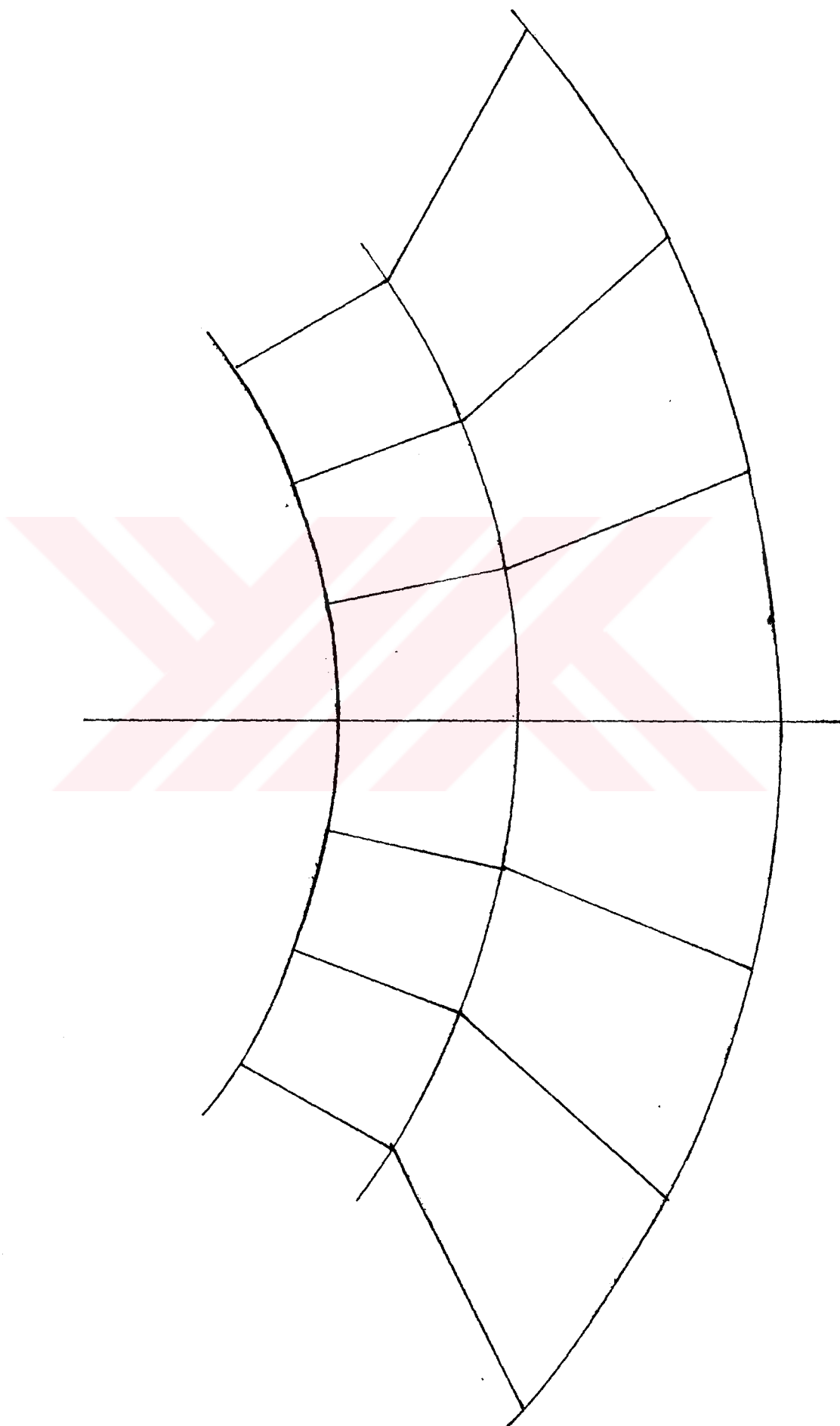
.

yan kenarlarının uzunluğu yani ana doğrularının uzunluğu kalça dūşüklüęü miktarıdır. Kalçadan aŝŝaęı inen kısım ise yine yukarki ŝekilden görüldüğü üzere etek boyudur. Bu iki dairesel kesitler biri kalça çevresi diğeri etek çevresi olup madde 4.2.1'de açıklanan dikdörtgen ŝeklinden farklı olacağından çevreler birbirine eŝit olmazlar. Dolayısıyla eteğin altı daha geniŝ olmak zorundadır. Bu çevre etek boyu gibi uzunluğun seğimi arzuya bağlı olan iki ölçüdür.

4.1.1'deki dikdörtgen açılımlar burada kesik koninin açılmışı olarak belirli yarıçaplı veya belirli çevre uzunluğunu taşıyan dairelerin göstereceği kesik koni ŝekilleridir. Yukarıdaki açıklamalara göre bel , kalça ve etek genişlikleri yani çevreleri birbirinden farklı üç ölçü olduğundan etek çevresi ile kalça çevresi bir kesik koniyi , kalça çevresi ile bel çevresi ikinci kesik koniyi göstermektedir.

Pafta 4 de görüleceği üzere bu iki kesik koninin açılımları, etek yapılacak kumaşın kesilme şeklini yani kalıbını verecektir. Gerçekte pafta2 ile pafta4 arasında şekil bakımından bir fark yoktur. Pafta 2 pratik yollardan çizilmiş olan bir şekil pafta4 ise şekil 3 ün geometrik esaslardan yararlanılarak çizilmiş bir ŝekildir.

Pafta 2 de etek üzerinde gösterilen pensler aynen pafta 4 dede uygulanmak suretiyle beldeki oturma ayarlanabilir.

part 1.

SONUÇLAR

1- Tarih boyunca insanların örtünmeleri ve giyinmelerinin incelenmesi , tarihi dönemler esas alınmak suretiyle incelenmiştir.

2- Bu giysilerin çoğaltılabilme imkanları kalıp çıkarma tekniğine dayandığından , eski sistemler incelenerek , bilinen klasik kalıp hazırlama tekniğide verilmiştir.

3- İnsan bedeninin altın kesit ile parçalara ayrılması ve bu parçalar arasında boy ve beden değişiklikleri ile altın kesitler arasındaki invaryantlıklar (değişmezlikler) incelenmiş bulunmaktadır.

4- Etek çeşitlerinden yapılan klasik kalıp hazırlamayı altın kesit esası ile geometrik esasa bağladık.

5-Yine altın kesit esasına dayanarak etek açılımları verilmiştir.

6- Bu açılımlarda ki boy uzunluklarında altın kesit esasına uyulmak suretiyle saptanmış bulunmaktadır.

Çalışmada altın kesit boy ölçüleri üzerine kurulmuştur & Bu yada buna benzer bir oranlamanın en ölçüleri üzerine kurulabileceğini düşünülmelidir& bu konuda çalışmalar yapılmalıdır

Ayrıca bu ölçülendirmenin daha sistematik olarak kullanılabilmesi için hesaplamayı kolaylaştırıcı tabloların oluşturulması ile kalıpcılık sisteminde ölçülen dirilmede kullanılabilceğini düşünüyorum

Boy ölçüsü değışsede buna bağılı olarak kullanılan altın oranla formülize edilmişvücut parçasının ölçüsü kolaylıkla elde edilerek kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- LİSTER. M. "Costume" Publisher, play inc , 1968 / Boston

-KOSTÜM TARİHİ ders notları , Marmara Üniversitesi
,1989/istanbul

-"GİYİM SÜSLEMELERİ ve MODA TARİHİ 2 " M.E.B.
Yayınları

-PARRAMON M. JOSE "Baş ve potre çizme sanatı " Remzi
kitabevi

İstanbul
/1991

-MAYER , A. LUVERE "Clothing from the hands that
weawe"
Colorado /1984

-GİYSİ TASARIMI Dersi kalıp dosyası , Marmara
Üniversitesi
İstanbul /1991

-Prof. NEUFERT Ernst "Baventwurflehre Bauwelt - Veilag"
Berlin SW 68/
1944

-Prof. Dr. GÜNHAN Asaf "Tasarı Geometri Dersleri
(Paralel izdüşümler cilt 1)" İ.T.Ü.
Yayınları / 1974

--Prof. Dr. GÜNHAN Asaf "Tasarı Geometri Dersleri
(Paralel izdüşümler cilt 2)" İ.T.Ü.
Yayınları / 1975

ÖZGEÇMİŞ

1972 yılında İstanbul'da doğdum. İlk ve orta eğitimimi İstanbul'da tamamladım. 1988 yılında Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim fakültesi Tekstil bölümü hazır giyim anabilim dalında eğitimime başladım. 1992 yılında mezun olup Sabancı Olgunlaşma Enstitüsünde tekstil / hazır giyim öğretmeni olarak göreve başladım. Aynı yıl Fen edebiyat fakültesi tekstil eğitimi bölümünde master programını kazandım. Halen aynı bölümünde eğitimime ve aynı okulda öğretmenliğe devam etmekteyim.

